

Ályktarorð:

Gæzluvarðhaldsvist kærða, Sveinbjörns Gíslasonar, fram-
lengist um allt að 8 vikum frá lokum varðhaldsvistar hans
samkvæmt úrskurði, uppkveðnum 5. apríl s.l., eða til mánu-
dagsins 28. júlí næstkomandi kl. 1805.

Miðvikudaginn 18. júní 1969.

Nr. 150/1968. **Ákærvaldið**

(Valdimar Stefánsson saksóknari ríkisins)
gegn

Jóhannesi Gíslasyni

(Jónas Aðalsteinsson hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómara Hæstaréttar.

Fjárdráttur. Skjalafals. Brot í opinberu starfi. Frávísun
skaðabótakröfu.

Dómur Hæstaréttar.

Ákærði í héraði Magnús Helgi Kristjánsson andaðist 1.
október 1968. Tekur áfrýjun málsins því einungis til ákærða,
Jóhannesar Gíslasonar.

Brot ákærða eru í héraðsdómi færð til rétttra refsíákvæða,
og þykir refsing hans hæfilega ákveðin fangelsi 1 ár.

Eigi er í ljós leitt, að hve miklu leyti misferli ákærða hefur
valdið Landssmiðjunni tjóni og að hve miklu leyti það hefur
valdið viðskiptamönnum hennar tjóni. Ber því að visa skaða-
bótakröfu Landssmiðjunnar frá héraðsdómi.

Ákvæði héraðsdóms um málskostnað ber að staðfesta, að
því er ákærða varðar.

Ákærði greiði kostnað af áfrýjun málsins, þar með talin
saksóknarlaun í ríkissjóð, kr. 80.000.00, og laun verjanda
sins, kr. 80.000.00.

Dómsorð:

Framangreindri skaðabótakröfu er vísað frá héraðsdómi.

Ákærði, Jóhannes Gíslason, sæti fangelsi 1 ár.

Ákvæði héraðsdóms um málskostnað er staðfest, að því er ákærða varðar.

Ákærði greiði kostnað af áfrýjun málsins, þar með talin saksóknarlaun í ríkissjóð, kr. 80.000.00, og laun verjanda síns, Jónasar Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns, kr. 80.000.00.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur sakadóms Reykjavíkur 6. ágúst 1968.

Ár 1968, þriðjudaginn 6. ágúst, var á dómþingi sakadóms Reykjavíkur, sem háð var í Borgartúni 7 af Halldóri Þorbjörnsyni sakadómara sem dómsformanni og meðdómendunum Árna Björnssyni héraðsdómslögmanni og Sveini Þórðarsyni skattstjóra, kveðinn upp dómur í málinu nr. 433—434/1968: Ákærvaldið gegn Magnúsi Helga Kristjánssyni og Jóhannesi Gíslasyni, sem tekið var til dóms 6. júní.

Mál þetta er höfðað með ákæru dagsettri 6. desember 1967 gegn 1. *Magnúsi Helga Kristjánssyni*, fyrrverandi aðalgjaldkera Landssmiðjunnar, til heimilis Þinghólsbraut 20, Kópavogi, fæddum 12. júní 1916 á Ísafirði, 2. *Jóhannesi Gíslasyni*, fyrrverandi aðalbókara Landssmiðjunnar, til heimilis Eikjuvogi 28, Reykjavík, fæddum 2. janúar 1925 að Kleif, Skefilstaðahreppi, „fyrir fjárdrátt, skjalafals og brot í opinberu starfi.

A.

Ákærðu er gefið að sök að hafa sameiginlega dregið sér fé Landssmiðjunnar í Reykjavík, samtals kr. 525.346.42, á þeim tíma og með þeim hætti, sem nú skal lýst:

I. Að hafa frá því í desember 1963 til júlí 1965 dregið sér tollendurgreiðslur frá fjármálaráðuneyti og tollstjóraembætti samkvæmt:

1. Ríkissjóðsávísun nr. 1937, útg. 21/12 1963, að fjárhæð kr. 32.821.00, en sá hluti ávísunarinnar, sem ekki kom í sjóð Landsmiðjunnar, nemur kr. 18.591.78.

2. Ríkissjóðsávísun nr. 059, útg. 2/4 1964, kr. 12.099.08.
3. Ríkissjóðsávísun nr. 297, útg. 6/4 1964, kr. 28.847.28.
4. Ríkissjóðsávísun nr. 1126, útg. 23/12 1964, að fjárhæð kr. 42.316.00, en sá hluti hennar, sem ekki kom í sjóð Landssmiðjunnar, nemur kr. 2.061.99.

5. Endurgreiðslukvittun tollstjóraembættis, dags. 3/9 1964, vegna tollreiknings nr. 5158, kr. 1.676.00.

6. Endurgreiðslukvittun tollstjóraembættis, dags. 29/9 1964, vegna tollreiknings nr. 11615, kr. 1.002.00.

7. Endurgreiðslukvittun tollstjóraembættis, dags. 14/10 1964, vegna tollreiknings nr. 51364, kr. 1.850.00.

8. Endurgreiðslukvittun tollstjóraembættis, dags. 10/12 1964, vegna tollreiknings nr. 6406, kr. 2.708.00.

9. Endurgreiðslukvittun tollstjóraembættis, dags. 14/5, vegna tollreikninga nr. 18668 og 18669, kr. 5.722.00.

10. Endurgreiðslukvittun tollstjóraembættis, dags. 30/6 1965, vegna tollreiknings nr. 23499, kr. 2.636.00.

11. Endurgreiðslukvittun tollstjóraembættis, dags. 30/6 1965, vegna tollreiknings, afgr. nr. 7115, kr. 280.00.

12. Endurgreiðslukvittun tollstjóraembættis, dags. 30/6 1965, vegna tollreiknings, afgr. nr. 8728, kr. 463.00. Kr. 77.937.13.

II. Að hafa frá því á árinu 1961 og þar til á árinu 1965 dregið sér fé úr sjóði Landssmiðjunnar og leynt því með því að endurfæra sjóðfylgiskjöl í bókhaldinu og falsa dagsetningar og ártöl á sum þeirra. Fjádrátturinn, kr. 207.684.31, er samkvæmt eftirgreindum fylgiskjöllum:

1. Reikningi frá Einangrun h.f., dags. 14/8 1960.
Ártali breytt úr 1960 í 1961 kr. 1.920.00
2. Reikningi frá Pólum h.f., dags. 29/9 1960 . . . — 845.00
3. Reikningi frá Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna,
dags. 8/11 1960. Útgáfudegi breytt — 2.267.07
4. Reikningi Garðars Gíslasonar h.f., dags. 17/10
1960 — 1.450.00
5. Reikningi Bræðranna Ormsson h.f., dags. 7/11
1960 — 670.53
6. Reikningi Raftækjaverzlunar Íslands h.f., dags.
27/10 1960 — 3.255.30
7. Reikningi Bílasmiðjunnar h.f., dags. 2/9 1960 . . — 2.966.40
8. Reikningi G. J. Fossberg, Vélaverzlun h.f., dags.
11/10 1960 — 1.198.90

9. Reikningi Egils Vilhjálmssonar h.f., dags. 31/12 1960	kr.	294.50
10. Reikningi frá Bræðrunum Ormsson h.f., dags. 10/12 1960	—	5.436.45
11. Reikningi frá Raftækjaverzluninni h.f., dags. í des. 1960	—	1.390.00
12. Reikningi frá S. Stefánssyni & Co. h.f., dags. 12/10 1960	—	4.304.00
13. Reikningi frá Korkiðjunni h.f., dags. 3/1 1961. Ártali breytt úr 1961 í 1965	—	4.300.00
14. Reikningi Reykjavells h.f., útgefinn í ágúst 1961. Ártali breytt úr 1961 í 1964	—	2.977.00
15. Reikningi Jens Árnasonar h.f., dags. 25/11 1961. Ártali breytt úr 1961 í 1964	—	2.471.00
16. Reikningi frá Smith & Norland h.f., dagsetningu breytt úr 7/3 1962 í 7/1 1965	—	3.786.40
17. Reikningi Hjálmars Þorsteinssonar & Co. h.f., útg. 16/1 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1965	—	5.880.00
18. Reikningi Ofnasmiðjunnar h.f., útg. 27/2 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1965	—	5.565.00
19. Reikningi Reykjavells h.f., útg. í júní 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1963	—	11.928.95
20. Reikningi Helga Magnússonar & Co., útg. 27/4 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1965	—	5.356.80
21. Reikningi Verzlunarinnar Geysis h.f., útg. 1/5 1962	—	1.132.15
22. Reikningi frá Raf-raftækjavinnustofu, útg. 31/8 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1963	—	3.479.85
23. Reikningi frá Jens Árnasyni h.f., útg. 4/9 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1964	—	2.310.00
24. Reikningi Bílasmiðjunnar h.f., útg. 17/10 1960. Ártali breytt úr 1960 í 1964	—	3.460.00
25. Reikningi Vatnsvirkjans h.f., útg. 31/10 1962	—	4.521.50
26. Reikningi frá Ryðhreinun & Málmhúðun s.f., útg. 26/10 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1964	—	3.655.00
27. Reikningi frá Jens Árnasyni h.f., útg. 28/8 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1964	—	3.542.00
28. Reikningi Björns Arnórssonar, umboðs- og heildverzlun, útg. 5/12 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1964	—	1.243.94
29. Reikningi Björns Arnórssonar, umboðs- og heild-		

verzlun, útg. 6/12 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1964	kr. 2.964.38
30. Reikningi frá Vatnsvirkjanum h.f., út. 30/11 1962	— 5.867.25
31. Reikningi A. Jóhannsson & Smith h.f., útg. í júní 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1965	— 6.765.85
32. Reikningi frá Ísleifi Jónssyni, byggingavöruverzlun, útg. 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1965 —	4.588.40
33. Reikningi Korkiðjunnar h.f., útg. í júlí 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1965	— 4.268.30
34. Reikningi Sighvats Einarssonar & Co., útg. í sept. 1962	— 4.499.00
35. Fraktreikningi Eimskipafélags Ísl. h.f.	— 2.797.00
36. Fraktreikningi Eimskipafélags Ísl. h.f.	— 3.399.00
37. Reikningi Olúfélagsins h.f., útg. 20/4 1963. Ártali breytt úr 1962 í 1965	— 9.490.00
38. Reikningi J. B. Péturssonar, útg. í ágúst 1963 —	1.650.20
39. Fraktreikningi Eimskipafélags Ísl. h.f.	— 5.386.00
40. Fraktreikningi Eimskipafélags Ísl. h.f.	— 3.798.00
41. Fraktreikningi Eimskipafélags Ísl. h.f.	— 3.648.00
42. Reikningi Jens Árnasonar h.f., útg. 4/2 1963. Ártali breytt úr 1963 í 1965	— 4.273.50
43. Fraktreikningi Eimskipafélags Ísl. h.f.	— 10.592.00
44. Reikningi Lúðvígs Storr & Co., útg. 27/11 1963 —	4.544.00
45. Reikningi Burstagerðarinnar, útg. 6/2 1964	— 2.594.40
46. Reikningi Seglagerðarinnar Ægis, útg. í apríl 1964	— 3.610.00
47. Reikningi Blikksmiðju Reykjavíkur, útg. 27/5 1964	— 2.856.00
48. Reikningi Gunnars Ásgeirssonar h.f., útg. 31/3 1964	— 1.597.00
49. Reikningi Ofnasmiðjunnar h.f., útg. 3/6 (sic) 1964	— 1.200.00
50. Reikningi verksmiðjunnar Bene, útg. 15/1 1964 —	4.657.79
51. Reikningi frá Ryðhreinsun & Málmhúðun, útg. 30/11 1962. Ártali breytt úr 1962 í 1964	— 3.700.00
52. Reikningi frá Gúmmísteypu Þorsteins Kristjánssonar, útg. 23/9 1963. Útgáfudegi breytt í 23/12 —	3.200.00
53. Reikningi frá Gúmmísteypu Þorsteins Kristjánssonar, útg. 3/11 1961. Ártali breytt úr 1961 í 1962	— 2.566.00

54.	Reikningi frá Pétri Snæland h.f., útg. 20/5 . .	kr.	1.800.00
55.	Reikningi frá Jóni Sen, útg. 16/11 1960 og breytt í 16/3 1962	—	1.625.00
56.	Reikningi frá L. Andersen h.f., dags. 28/9 1961, en breytt í 28/8 1962	—	2.400.00
57.	Reikningi frá B. Sig., útg. 1960	—	3.572.00
58.	Reikningi frá Korkiðjunni h.f., útg. 8/1 1964 . .	—	2.167.50

Kr. 207.684,31

III. Að hafa á árunum 1963, 1964 og 1965 dregið sér kr. 71.808.75 úr sjóði Landssmiðjunnar og leynt því með því að hafa ranga (of háa) samlagningu á fylgiskjöllum fyrir útborgunum, sem síðan voru bókfærð í samræmi við hina röng samlagningu.

Fer hér á eftir skrá yfir þessar misfellingur:

1 9 6 3		Röng útkoma	Rétt útkoma	Mismunur
12/2	V-47	288.306.65	283.757.65	4.549.00
6/3	V-130	175.509.35	172.509.35	3.000.00
12/3	V-139	184.221.95	181.221.95	3.000.00
26/3	V-177	139.941.25	137.767.25	2.174.00
5/4	V-220	311.489.50	308.489.50	3.000.00
17/4	V-231	39.135.00	38.135.00	1.000.00
22/4	V-241	225.954.50	222.954.50	3.000.00
24/4	V-243	64.406.50	62.406.50	2.000.00
15/5	V-298	25.138.90	23.638.90	1.500.00
22/5	V-320	137.640.00	134.640.00	3.000.00
31/5	V-340	96.138.35	93.628.35	2.510.00
31/8	V-584	14.330.37	13.830.37	500.00
17/9	V-638	451.621.80	448.621.80	3.000.00
		2.153.834.12	2.121.601.12	32.233.00

1964				
13/5	V-342	314.982.25	310.982.25	4.000.00
10/6	V-415	37.277.60	36.166.60	1.111.00
30/6	V-458	43.373.45	41.361.45	2.012.00
17/7	V-498	74.615.75	72.614.75	2.001.00
24/8	V-572	331.945.00	329.945.00	2.000.00
14/10	V-712	62.687.98	61.687.98	1.000.00
19/10	V-729	120.109.05	117.887.05	2.222.00

4/11 V-784	122.254.75	118.940.75	3.314.00
5/12 V-854	79.809.00	78.564.00	1.245.00
	1.187.054.83	1.168.149.83	18.905.00
1965			
9/1 V-6	221.441.80	219.730.80	1.711.00
12/1 V-9	91.969.65	87.907.65	4.062.00
17/3 V-155	95.686.00	93.401.00	2.285.00
1/4 V-199	122.505.80	121.042.05	1.463.75
10/4 V-211	118.079.00	115.641.00	2.438.00
10/4 V-212	231.271.30	229.830.30	1.441.00
13/4 V-215	102.569.40	100.177.40	2.392.00
8/5 V-275	166.219.25	164.558.25	1.661.00
4/8 V-486	378.742.00	375.525.00	3.217.00
	1.528.484.20	1.507.813.45	20.670.75

Kr. 71.808.75

IV. Að hafa á árunum 1963, 1964 og 1965 dregið sér kr. 109.377.00 úr sjóði Landssmiðjunnar og leynt því á þann hátt að falsa fjárhæðir ýmissa fylgiskjala fyrir útborgunum og bókfæra síðan hinar röngu upphæðir. Er ákærðu gefið að sök að hafa dregið sér fé, sem svarar mismun hinna réttu og röngu fjárhæða á eftirgreindum reikningum:

1. Reikningi Sigurðar Hannessonar & Co. h.f., upphaflega dags. 24/ 1963, dags. er breytt í 24/11 1962 og reikningsfjárhæðin hækkuð úr kr. 4.701.65 í kr. 9.706.65, eða um kr. 5.005.00
2. Reikningi Skipaafgreiðslu J. Ziemsen, dags. 9/3 1964. Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr. 2.069.00 í kr. 6.069.00, eða um — 4.000.00
3. Reikningi Málmsmiðjunnar Hellu h.f., dags. 19/3 1964. Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr. 1.211.80 í kr. 4.216.80, eða um — 3.005.00
4. Reikningi frá Jens Árnasyni h.f., dags. 22/5 1964. Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr. 838.00 í kr. 1.858.00, eða um — 1.020.00
5. Reikningi Málmsmiðjunnar Hellu h.f., dags. 23/6 1964. Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr. 249.00 í kr. 1.249.00, eða um — 1.000.00
6. Reikningi frá Jens Árnasyni h.f., dags. 4/6 1964.

- Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr. 363.00 í kr.
2.363.00, eða um kr. 2.000.00
7. Reikningi frá Heimilistækjum s.f., dags. 22/11
1964. Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr. 1.174.00
í kr. 4.174.00, eða um — 3.000.00
8. Reikningi frá Jens Árnasyni h.f., dags. 19/10
1964. Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr. 1.155.00
í kr. 4.455.00, eða um — 3.300.00
9. Reikningi frá Jens Árnasyni h.f., dags. 24/12
1964. Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr. 1.694.00
í kr. 4.994.00, eða um — 3.300.00
10. Reikningi frá Jens Árnasyni h.f., dags. 9/12
1964. Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr. 1.342.00
í kr. 4.342.00, eða um — 3.000.00
11. Reikningi frá Jens Árnasyni h.f., dags. 4/12
1964. Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr. 1.715.40
í kr. 4.715.40, eða um — 3.000.00
12. Reikningi frá Jens Árnasyni h.f., dags. 11/12
1964. Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr. 1.135.50
í kr. 4.135.50, eða um — 3.000.00
13. Reikningi frá Jens Árnasyni h.f., dags. 12/7
1965. Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr. 3.113.00
í kr. 8.613.00, eða um — 5.500.00
14. Reikningi frá Raftækjavinnustofunni Raf, dags.
30/4 1964. Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr.
1.900.00 í kr. 4.900.00, eða um — 3.000.00
15. Reikningi frá Agli Skúla Ingibergssyni, dags.
16/1 1965. Reikningsfjárhæð hækkuð úr kr.
2.100.00 í kr. 4.200.00, eða um — 2.100.00
16. Eftirgreindum pakkhúskvittunum Eimskipafé-
lags Íslands h.f., öllum frá árinu 1964.

Kvittunar- númer	Upphafleg fjárhæð	Hækkuð fjárhæð	Mismunur
9314	484.00	1.484.00	1.000.00
11438	64.00	164.00	100.00
9733	455.00	1.455.00	1.000.00
1370	880.00	1.880.00	1.000.00
1474	143.00	443.00	300.00
1876	179.00	2.179.00	2.000.00

13336	25.00	125.00	100.00
2318	7.322.00	12.322.00	5.000.00
15253	50.00	550.00	500.00
3931	371.00	1.371.00	1.000.00
3962	94.00	494.00	400.00
4546	3.941.00	8.941.00	5.000.00
5767	88.00	988.00	900.00
6500	1.210.00	4.210.00	3.000.00
6950	5.993.00	8.993.00	3.000.00
7031	228.00	728.00	500.00
7333	974.00	4.874.00	3.900.00
18196	50.00	550.00	500.00
	22.551.00	51.751.00	Kr. 29.200.00

17. Eftirgreindum pakkhúsleigukvittunum Eim-
skipafélags Íslands h.f., öllum frá 1965.

Kvittunar- fjárhæð	Upphafleg fjárhæð	Hækkuð fjárhæð	Mismunur
19065	30.00	330.00	300.00
19081	30.00	330.00	300.00
9386	2.502.00	3.502.00	1.000.00
9528	366.00	866.00	500.00
10332	59.00	1.559.00	1.500.00
10573	134.00	1.340.00	1.206.00
11463	12.584.00	17.584.00	5.000.00
11614	283.00	1.253.00	970.00
15149	1.077.00	4.077.00	3.000.00
15380	261.00	2.114.00	1.853.00
15618	1.204.00	2.408.00	1.204.00
16258	2.931.00	6.931.00	4.000.00
16885	175.00	1.175.00	1.000.00
16916	38.00	2.038.00	2.000.00
17358	337.00	2.337.00	2.000.00
17596	493.00	1.493.00	1.000.00
17678	177.00	477.00	300.00
17885	101.00	1.010.00	909.00
18051	244.00	2.441.00	2.197.00

18095	412.00	4.120.00	3.708.00
18386	984.00	1.984.00	1.000.00
	24.422.00	59.369.00	kr. 34.947.00
			Kr. 109.377.00

V. Að hafa á árinu 1965 dregið sér kr. 20.155.00 úr sjóði Lands-smiðjunnar og leynt því á þann veg að færa sem greidd í bókhaldinu flutningsgjöld með skipum Hafskipa h.f. samkvæmt fylgiskjölum, sem greiðslan fór eigi fram gegn, sbr. eftirfarandi sundurliðun:

Dags.	Flutningsgjald m/	Komudagur	
1/3	—	Selá	4/1, auk pakkhúsleigu kr. 3.982.00
16/3	—	Laxá	12/1 — 288.00
22/3	—	Laxá	10/2 — 524.00
25/3	—	Rangá	24/12, auk leigu .. . — 240.00
8/4	—	Selá	1/4 — 578.00
8/4	—	Rangá	21/10, auk leigu .. . — 329.00
16/3	—	Rangá	21/10 '64, auk leigu .. — 2.285.00
16/7	—	Selá	4/2 '65, auk leigu .. — 7.706.00
31/8	—	Laxá	21/11 '64 — 1.274.00
31/8	—	Rangá	25/6 '65 — 2.516.00
31/8	—	Langá	13/4 '65 — 207.00
6/9	—	Langá	6/7 '65 — 226.00

Samtals kr. 20.155.00

VI. Að hafa á árunum 1964 og 1965 dregið sér kr. 38.384.23 úr sjóði Landssmiðjunnar og leynt því á þann veg að bókfæra tilbúna reikninga, reikningsafrit, ljósritaða reikninga og afturkallaða og nota þá sem sjóðfylgiskjöl. Tekur þetta til eftirgreindra reikninga:

1. Reiknings frá Hannesi Þorsteinssyni, umboðs- og heildverzlun, útg. 10/6 1965 kr. 11.336.00
2. Reiknings frá Páli Kristjánssyni, dags. 28/5 1964 — 6.544.00
3. Reiknings frá afgreiðslu Eimskipafélags Íslands h.f., Seyðisfirði — 5.848.23
4. Reiknings frá tollstjóraembættinu í Reykjavík,

dags. 5/8 1965	— 10.681.00
5. Reiknings frá Gúmmísteypu Þorsteins Kristjáns- sonar, dags. 12/10 1964	— 3.975.00

Kr. 38.384.23

Teljast brot ákærðu, sem hér að framan hafa verið rakin, varða öll við 247. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 og einnig við 158. gr. sömu laga, þó að undanteknum þeim brotum, sem greind eru í A 1. Ennfremur varða brotin, sem talin eru í A, II liðum 1, 3, 13—20, 22—24, 26—29, 31—33, 37, 42, 51—53, 55, og brot þau, sem greind eru í A, IV. við 155. gr. almennra hegningarlaga, en öll brotin síðan við 138. gr. sömu laga.

B.

Ákærða Magnúsi er gefið að sök að hafa í heimildarleysi bundið Landssmiðjuna með ábyrgð á þrem víxlum, sem henni voru óviðkomandi og sem hún varð að greiða samkvæmt þessari skuldbindingu. Vixlar þessir eru hver að fjárhæð kr. 1.500.00 og eru allir útg. þann 18. jan. 1965 og samþykktir af Ingibergi Guðmundssyni, Selvogsgötu 16, Hafnarfirði, útgefnir af Guðmundi Guðmundssyni, Njálsgötu 35, Reykjavík, og ábektir af Bjarna Einarssyni, Höfðaborg 77, Reykjavík.

Telst þetta varða við 249. gr., sbr. 138. gr. almennra hegningarlaga.

Þess er krafist, að ákærðu verði dæmdir til refsingar og til greiðslu skaðabóta og alls sakarkostnaðar“.

Málavextir.

Ákærði Magnús Helgi Kristjánsson réðst til starfa í skrifstofu Landssmiðjunnar hér í borg sumarið 1950 og starfaði í fyrstu sem aðstoðarmaður aðalgjaldkera, en hinn 24. júní 1952 var hann ráðinn aðalgjaldkeri frá 1. ágúst þess árs að telja. Gegndi hann starfi þessu síðan til hausts 1965, er honum var vikið frá störfum. Jafnframt var vikið frá störfum ákærða Jóhannesi Gíslasyni, en hann hafði þá starfað í skrifstofu smiðjunnar samfleytt frá 1. júní 1965, fyrst sem aðstoðarmaður við gjaldkerastörf, en síðar við bókhald, og aðalbókari smiðjunnar var hann síðari árin.

Ástæðan til brottvikningarinnar var sú, að við endurskoðun á reikningum smiðjunnar töldu starfsmenn ríkisendurskoðunarinnar sig hafa orðið þess vísari, að um margs konar misfellur væri að ræða í bókhaldi stofnunarinnar. Tók ríkisendurskoðunin bók-

haldið til sérstakrar endurskoðunar af þessu tilefni, og fór hún fram veturinn 1965–1966. Lauk ríkisendurskoðunin heildarskýrslu sinni um rannsóknina hinn 27. apríl 1966. Hinn 5. maí hófst dómsrannsókn, er stóð síðan fram eftir árinu. Var rannsóknin afgreidd til saksóknara hinn 6. desember 1966. Var mál þetta síðan höfðað hinn 6. desember f. á., svo sem áður segir.

Í skýrslu sinni telur ríkisendurskoðunin, að fram hafi komið, að fé hafi verið dregið úr sjóði smiðjunnar og bókhald verið rangfært með ýmsu móti í því sambandi. Endurgreiðslur fjármálaráðuneytis og tollstjóra á aðflutningsgjöldum hafa ekki komið að öllu leyti til skila á sjóð. Mikið hafi kveðið að því, að sjóðsfylgiskjöl, sem búið hafi verið að færa, hafi verið tekin út úr bókhaldsgögnum og þau notuð að nýju sem sjóðsfylgiskjöl, og þá stundum breytt á þeim dagsetningum og ártölum. Nokkur dæmi hafa fundizt um, að rangfærð hafi verið samlagning á fylgiskjalahópum. Í mörgum tilvikum hafi verið falsaðar til hækkunar fjárhæðir á fylgiskjölum og skjölin verið bókuð þannig breytt. Í nokkrum tilvikum hafi gögn frá Hafskipum h/f verið notuð sem sjóðsfylgiskjöl, án þess að nein greiðsla hefði farið fram til Hafskipa samkvæmt þeim skjölum. Loks eru talin nokkur tilvik þess, að tilbúnir eða afturkallaðir reikningar eða reikningsafrit hafi verið notuð sem sjóðsfylgiskjöl.

Einn þáttur í skýrslu ríkisendurskoðunarinnar laut að því, að athugun á staðgreiðslunótum og innfærslu þeirra hefði leitt í ljós, að ýmsar af þessum sólnótum hefðu ekki fundizt innfærðar í innborgunarbók smiðjunnar. Rannsóknin beindist einnig að þessum þætti, en ákæra tekur ekki til þeirra atriða, og er því ekki þörf að lýsa henni nánar hér.

Í niðurlagi skýrslu ríkisendurskoðunarinnar er frá því greint, að ákærði Magnús Helgi hafi í heimildarleysi framselt f. h. Landsmiðjunnar þrjá 1.500 króna víxla, er smiðjunni voru óviðkomandi, og hafi víxlar þessir, sem komizt hafi í vanskil, verið færðir Landssmiðjunni til skuldar.

Í fyrstu skýrslu ríkisendurskoðunar til atvinnumálaráðuneytisins varðandi umrædda rannsókn, dagsettri 15. október 1965, segir, að komið hafi í ljós, að ákærði Magnús Helgi Kristjánsson hafi tekið út í reikning Landssmiðjunnar ýmsar vörur, sem hann hafi notað í eigin þarfir og verið hafi færðar á vörureikning smiðjunnar, en eigi færð ákærða til skuldar. Hafi andvirði þessara vara samtals numið kr. 127.243.62 að sögn ákærða sjálfs og hafi hann endurgreitt smiðjunni þessa fjárhæð 23. september 1965.

Síðar virðist hafa komið í ljós, að vöruúttekt ákærða með þessu móti hafi numið hærri fjárhæð, en forstjóri Landssmiðjunnar samdi um endurgreiðslu við ákærða. Af hálfu ákærvalds var þess ekki krafizt, að rannsókn yrði beint að þessum atriðum, enda hafði atvinnumálaráðuneytið tilkynnt saksóknara með bréfi 2. maí 1966, að það teldi ekki ástæðu til, að það yrði gert. Tekur mál þetta ekki til þessara atriða, og er því ekki þörf á að gera nánari grein fyrir þeim hér.

Ákærðu könnuðust við það strax í upphafi rannsóknar, að sakargiftir á hendur þeim um fjártöku úr sjóði Landssmiðjunnar og ýmsar misfellur í bókhaldi í sambandi við það væru með nokkrum hætti réttar. Hins vegar hafa þeir staðfastlega neitað því, að þeir hafi notað fé það, sem þeir þannig drógu úr sjóði smiðjunnar, að neinu leyti í eigin þarfir. Hafi þeim öllum verið varið í þágu smiðjunnar. Af skýrslum ríkisendurskoðunarinnar sést, að ákærðu hafa einnig skýrt atriði þessi á sama hátt fyrir starfsmönnum endurskoðunarinnar. Telja þeir, að féð hafi verið notað til fyrirgreiðslu ýmiss konar fyrir umboðsmenn viðskipta-aðilja Landssmiðjunnar til þess að greiða fyrir viðskiptum. Að þessum atriðum hefur rannsókn málsins og dómsmeðferð beinzt að verulegu leyti.

Á öllu því tímabili, er hér skiptir máli (1961—1965), gegndi ákærði Magnús Helgi starfi aðalgjaldkera, en ákærði Jóhannes starfi aðalbókara. Hins vegar var náíð samstarf milli þeirra. Hefur komið fram, að ekki einungis Magnús Helgi hafði lykil að peningakassa smiðjunnar, heldur einnig ákærði Jóhannes. Var Jóhannes Magnúsi Helga að staðaldri til aðstoðar við gjaldkera-störfin, einkum á útborgunardögum. Þá gegndi hvor þeirra störfum hins í sumarleyfum.

Er þá komið að því að lýsa hinum einstöku liðum ákæru og gögnum þeim, sem fram hafa komið um þá í máli þessu, þar á meðal framburðum hinna ákærðu. Þegar lokið hefur verið við að gera grein fyrir öllum liðum ákærunnar, verður gerð grein fyrir skýringum ákærðu á því, hvernig ráðstafað hafi verið fé því, sem tekið var úr sjóði Landssmiðjunnar með áðurgreindum hætti, og öðrum gögnum um þau efni.

I. Tollendurgreiðslur.

Fram hefur komið, að á árunum 1963 til 1965 voru Lands-smiðjunni nokkrum sinnum endurgreitt aðflutningsgjöld af vör-um. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hafði fjármála-

ráðuneytið innt af höndum fimm slíkar endurgreiðslur árið 1963, sjö á árinu 1964 og þrjár á árinu 1965. Var hér um að ræða ýmist endurgreiðslu á aðflutningsgjöldum af endursendum vörum eða endurgreiðslu á mismun 35% og 10% verðtolls af vélum til raflysingar á sveitabæjum. Í skýrslunni er talið, að af endurgreiðslum á árinu 1963 hafi tvær ekki fundizt færðar í innborgunarbók Landssmiðjunnar og sama máli gegni um þrjár af endurgreiðslum ársins 1964. Við rannsókn kom þó í ljós, að ein þessara endurgreiðslna, kr. 19.610.78, kom fram í bókhaldi smiðjunnar, og tekur ákæra ekki til þess atriðis. Þá var einnig leitt í ljós, að hluti tveggja annarra endurgreiðslna var færður í innborgunarbók, sbr. það, sem sagt er undir 1. og 4. lið hér á eftir.

Tollstjóraembættið endurgreiddi einnig nokkrum sinnum ofreiknuð aðflutningsgjöld. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar höfðu 5 slíkar greiðslur farið fram 1964 og 4 árið 1965, og af þessum endurgreiðslum fannst aðeins ein færð í innborgunarbók Landssmiðjunnar (1964).

Ákærði Jóhannes hefur skýrt svo frá, að hann kannist ekki við, að hann hafi átt þátt í að draga fé úr sjóði Landssmiðjunnar á þann hátt að láta tollendurgreiðslur ekki koma fram sem innborgun. Hann kveðst ekki geta um það sagt, hvort ákærði Magnús hafi gert það.

Ákærði Magnús hefur kannast við, að hann hafi ekki látið allar endurgreiðslur, sem hann hafi tekið við, renna í sjóð smiðjunnar. Frá framburði hans verður nú nánar skýrt, er rakin verða einstök atriði þessa kafla ákærunnar.

1. Hinn 21. desember 1963 gaf fjármálaráðuneytið út ríkissjóðsávísun til Landssmiðjunnar fyrir endurgreiðslu á mismun á 35% og 10% verðtollu af vélum til raflysingar á 8 sveitabæjum, að fjárhæð kr. 32.821.00. Ákærði Magnús Helgi hefur kvittað fyrir móttöku fjárins sama dag. Ríkisendurskoðunin taldi í skýrslu sinni, að fé þetta hefði ekki komið til skila í sjóð smiðjunnar.

Ákærði Magnús Helgi kannaðist í upphafi við, að fé þessu hefði ekki verið skilað í sjóð smiðjunnar. Féð hefði ekki runnið til hans sjálfs, en ekki vildi hann gera grein fyrir því, hvað af því hefði orðið.

Frekari rannsókn á bókhaldi smiðjunnar fór fram, m. a. um þetta atriði. Kom nú í ljós, að a. m. k. hluta þessarar fjárhæðar hafði verið skilað í sjóðinn. Samkvæmt bréfi Raforkumálaskrifstofunnar til fjármálaráðuneytisins, dagsettu 18. desember 1963, var sótt um endurgreiðslu vegna alls 9 aðilja, og var endurgreiðsla

samþykkt fyrir 8 þeirra. Í sjóðbók Landssmiðjunnar fundust 23. desember 1963 innfærðar innborganir frá fjórum þessara aðilja, eða sem hér greinir:

Sigurður Stefánsson	kr. 3.403.50
Verzlunarfél. Austurlands v/Hjalta Jónssonar ..	— 3.500.00
Kaupfélag Stykkishólms v/Illuga Hallssonar ..	— 3.622.22
Ólafur Þórðarson	— 3.703.50

Samtals numu þessar fjórar greiðslur kr. 14.229.22. Ríkisendurskoðunin kveðst ekki hafa fundið færðar endurgreiðslur frá öðrum þeim aðiljum, sem taldir eru í bréfi Raforkumálaskrifstofunnar. Sá hluti fjárhæðarinnar, sem ekki hefur fundizt, að komið hafi í sjóð smiðjunnar, nemur kr. 18.591.78, og er það sú fjárhæð, sem ákærðu eru saksóttir fyrir að hafa dregið sér.

Auk þeirra fjögurra aðilja, sem áður voru taldir, er fram komið, að endurgreiðsla var samþykkt vegna Páls Jakobssonar, Hamri, Einars Haraldssonar, Haukabergi, Hjartar Erlendssonar, Rauðsdal, og Kjartans Jóhannessonar, Glaumbæ. Leitast var við að upplýsa, hversu mikil endurgreiðsla hefði verið samþykkt vegna hvers hinna 8 aðilja um sig. Reyndist ekki fært að fá um það ljós gögn. Ríkisendurskoðunin kannaði þetta atriði að ósk dómsins, og segir svo um það í bréfi endurskoðunarinnar, dagsettu 4. nóvember 1966:

„Um það atriði í bréfi yðar, dags. 2. þ. m., hve mikla endurgreiðslu hver aðili ætti að fá, liggja ekki fyrir upplýsingar á einum stað í Landssmiðjunni. Til þess þyrfti að finna fram þá tollreikninga, er örugglega eiga við hvern og einn. Þar sem að greiðslur fara fram á mismunandi tímum hvers árs, má gera ráð fyrir, að um marga tollreikninga sé um að ræða. Ennfremur að Landsmiðjan kann að hafa selt fleiri aflstöðvar en um getur í sambandi við þessar tvær ríkissjóðs endurgreiðslur“.

Í málinu hafa verið lögð fram ljósrít af viðskiptareikningum þeirra 8 rafstöðvakaupenda, sem hér eiga hlut að máli. Samkvæmt þeim hafa fjórir af kaupendunum, Páll, Einar, Hjörtur og Kjartan, verið búnir að fullgreiða stöðvar sínar, þegar endurgreiðslu var leitað, en hins vegar ekki hinir fjórir (Sigurður, Illugi, Hjalta, Ólafur). Fjárhæðir þær, sem færðar eru sem endurgreiðslur frá þeim Sigurði, Hjalta og Ólafi 23. desember 1963, svara til skuldar þeirra á reikningnum, þ. e. reikningarnir eru

sléttir, eftir að umræddar fjárhæðir eru færðar þeim til tekna. Á reikningi Illuga er hins vegar ennþá skuld.

Kjartan Jóhannesson hefur verið búinn að greiða kr. 3.869.00 umfram verð rafstöðvarinnar, en þessi fjárhæð hefur verið endurgreidd honum 12. desember 1963.

Ákærði Jóhannes kveðst ekkert vita um þetta atriði. Hann kannast ekki við það, að hann hafi átt þátt í að draga fé úr sjóði smiðjunnar með því að láta tollendurgreiðslur ekki koma fram sem innborgun.

2. Hinn 2. apríl 1964 gaf fjármálaráðuneytið út ríkissjóðsávísun til Landssmiðjunnar fyrir endurgreiðslu aðflutningsgjalda af endursendum vörum að fjárhæð kr. 12.099.08, og hefur ákærði Magnús Helgi kvittað fyrir viðtöku fjárins sama dag. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar var greiðsla þessi ekki færð í innborgunarbók smiðjunnar. Ákærði Magnús Helgi kannast við, að hann hafi tekið við fénu og að það hafi ekki verið látið renna í sjóð, en ekki hafi hann notað það í eigin þarfir. Svo sem áður segir, verður síðar í einu lagi gerð grein fyrir framburðum ákærðu um ráðstöfun fjár þess, sem þannig var dregið undan.

3. Hinn 6. apríl 1964 gaf fjármálaráðuneytið út ríkissjóðsávísun til Landssmiðjunnar fyrir endurgreiddum aðflutningsgjöldum af endursendum vörum að fjárhæð kr. 28.847.28, er sundurliðast þannig: tollur kr. 25.589.76, söluskattur kr. 3.257.52. Ákærði Magnús Helgi hefur kvittað fyrir móttöku fjárins 9. apríl. Talið er, að fé þetta hafi ekki runnið í sjóð smiðjunnar, enda hefur ákærði Magnús Helgi viðurkennt það, en áður var frá því greint, að ákærði Jóhannes telur sig ekkert vita um þetta tilvik.

4. Hinn 23. desember 1964 gaf fjármálaráðuneytið út ríkissjóðsávísun til Landssmiðjunnar fyrir endurgreiðslu á tollmismun á hreyflum fyrir rafstöðvar á 10 sveitabæjum að fjárhæð kr. 42.316.00. Í fyrstu skýrslu sinni taldi ríkisendurskoðunin, að fjárhæð þessi hefði ekki komið til skila í sjóð smiðjunnar. Ákærði Magnús Helgi, sem kvittað hafði fyrir viðtöku fjárins 23. desember, benti strax, er atriði þetta var borið undir hann, á það, að fjárhæð þessi hefði sennilega verið færð inn sem greiðsla í mörgu lagi. Ákærði Jóhannes, sem ekki kvaðst kannast við þetta tilvik, benti einnig á, að fjárhæð þessi kynni að hafa verið færð þannig. Að ósk dómsins kannaði ríkisendurskoðunin þetta atriði jafnframt því atriði, er lýst var undir 1. hér að framan, en þar var um sams konar endurgreiðslur að ræða. Kom nú í ljós, að greiðslan 23. desember 1964 (kr. 42.316.00) var vegna 10 kaupenda hreyfla í

rafstöðvar, og fundust skráðar greiðslur frá þeim öllum í innborgunarbók Landssmiðjunnar 23. desember 1964 sem hér segir:

Benedikt og Óli Stefánssynir, Merki	kr. 3.500.00
Eypór Guðmundsson, Hnefilsdal	— 3.504.00
Eiríkur Magnússon, Hólmatungu	— 3.441.00
Elías Hrafnkelsson, Hallgeirstungu	— 3.403.50
Jónas Ó. Guðmundsson, Geirsstöðum	— 3.403.50
Pétur Gunnarsson, Miðfjarðarnesi	— 3.500.50
Grímur Guðbjartsson, Syðra-Álandi	— 3.441.00
Jón B. Ólafsson, Fífustöðum	— 3.406.50
Tryggvi Eyjólffsson, Lambavatni	— 3.403.50
Jón Vilhjálmsson, Brandaskarði	— 3.403.50

Þessar færslur nema samtals kr. 34.407.00.

Í bréfi ríkisendurskoðunarinnar, dagsettu 4. nóvember 1966, segir svo um þetta atriði:

„Á öllum sölunótum til þessara aðila kemur fram sundurliðun á væntanlegum lánum úr raforkusjóði og endurgreiðslum af tolli. Síðan er kaupanda gert að greiða mismuninn. Stendur þá eftir á viðskiptareikningnum mismunur, er nemur áætlaðri lánsfjárupphæð og endurgreiðslu. Svo ef lánsupphæðin breytist, hefur það áhrif á endurgreiðsluna. Og með henni er viðkomandi reikningur sléttaður“.

Mismunur á fjárhæð ríkissjóðsávísunarinnar, kr. 42.316.00, og endurgreiðslunum til hinna 10 viðskiptamanna, kr. 34.407.00, nemur kr. 7.909.00. Þegar leitað var eftir skýringu á því hjá ákærða Magnúsi Helga, hvað orðið hefði af þessu fé, taldi hann, að það mundi hafa verið fært sem greiðsla frá öðrum aðiljum. Ákærða var gefinn kostur á að kanna þetta atriði, og eftir athugun á því skýrði hann svo frá, að tvær innborganir, sem færðar voru 30. desember 1964 í innborgunarbók, væru af fjárhæð þessarar ávísunar. Er hér um að ræða innborgun frá Kaupfélagi Héraðsbúa vegna Ásgríms Geirmundssonar, kr. 2.443.51, og greiðslu frá Gísla Hallgrímssyni, Hallfreðarstöðum, kr. 3.403.50. Samtals eru þetta kr. 5.847.01, og þegar sú tala er dregin frá kr. 7.909.00, kemur út talan 2.061.99. Ákærði Magnús Helgi segir, að sig minni, að hann hafi sent fé þetta beint til einhvers viðskiptamanns, en hefur ekki talið sig geta fært sönnur á það. Í máli þessu eru ákærðu saksóttir fyrir, að þeir hafi dregið sér þessa fjárhæð.

Svo sem áður greinir, kannast Jóhannes ekki við það, að hann hafi átt þátt í að draga fé úr sjóði með þessum hætti.

5—12. Fram hafa komið 8 kvittanir Landssmiðjunnar til tollstjórans í Reykjavík fyrir viðtöku á ofreiknuðum aðflutningsgjöldum:

- (5) Kr. 1.676.00, kvittuð 3. september 1964 af Þorsteini Ragnarssyni, pr. Landssmiðjan.
- (6) Kr. 1.002.00, kvittuð 29. september 1964 af Jóni Friðjónssyni f. h. Landssmiðjunnar.
- (7) Kr. 1.850.00, kvittuð 14. október af G. Kárasyni f. Landssmiðjuna.
- (8) Kr. 2.708.00, kvittuð 10. desember 1964. Nafn þess, er undirritað hefur, er ólæsilegt, en kvittunin er stimpluð: „pr. Landssmiðjan“.
- (9) Kr. 5.722.00, kvittuð 14. maí 1965.
- (10) Kr. 2.636.00, kvittuð 30. júní 1965.
- (11) Kr. 280.00, kvittuð 30. júní 1965.
- (12) Kr. 463.00, kvittuð 30. júní 1965.

Fjórar síðustu kvittanirnar eru undirritaðar: „f. Landssmiðjuna G. Kárason“.

Ákærði Magnús Helgi kannast við, að hann hafi tekið við öllum þessum greiðslum. Sendisveinar hjá smiðjunni hafi kvittað fyrir tvær fyrsttöldu kvittanirnar. Ákærði kemur ekki fyrir sig, hver undirritað hafi kvittun þá, sem merkt er nr. 8. Hinar eru kvittaðar af Guðna Kárasyni, bókara í smiðjunni, en hann staðhæfir, að hann hafi afhent allar þessar greiðslur ákærða Magnúsi Helga. Ákærði Magnús Helgi hefur ekki mótmælt því, að fé þetta hafi ekki runnið í sjóð Landssmiðjunnar. Svo sem fyrr segir, kveðst Jóhannes ekkert geta sagt um þetta atriði.

II. Tvínotkun sjóðsfylgiskjala.

Sá háttur var mjög tíðkaður í bókhaldi Landssmiðjunnar, að sjóðsfylgiskjöl voru tekin saman í hópa, og voru skjölin síðan lögð saman, samlagningarstrimillinn og skjölin heft saman, og þau síðan merkt og bókfærð sem eitt skjal.

Ríkisendurskoðunin varð þess vör í könnun sinni á bókhaldinu, að nokkuð bar á því, að rofin hafði verið samhefting fylgiskjala og reikningar verið teknir úr fylgiskjalahópum. Fjárhæð reiknings þess eða reikninga, sem teknir höfðu verið, mátti sjá af samlagningarstrimli, ef hann var fyrir hendi, í öðrum tilvikum var hægt að bera saman fjárhæð, sem færð var í innborgunarbók

og samanlagða fjárhæð þeirra skjala, sem eftir voru í fylgiskjala-grúppunni, og finna þannig fjárhæð þess reiknings eða þeirra reikninga, sem teknir höfðu verið.

Ríkisendurskoðunin telur, að í ljós hafi komið, að flest þessara fylgiskjala, sem tekin höfðu verið úr samhefingu, hafi verið endurnotuð sem sjóðsfylgiskjöl, ýmist óbreytt eða þá, að breytt var dagsetningu og/eða ártali. Gerði ríkisendurskoðunin könnun um þetta efni, og nær hún yfir árabilið 1960—1965. Í skýrslu ríkisendurskoðunarinnar segir, að í bókhaldi fyrri áranna hafi aðeins verið teknar til athugunar grunsamlegar eða sundurlausar fylgiskjalagrúppur, en rækilegri athugun verið gerð um tvö síðustu árin.

Í skýrslu sinni gerir ríkisendurskoðunin grein fyrir því, að í 53 tilvikum hafi tekizt að fá staðfestingu útgefanda skjals á notkun þess og útgáfutíma. Að atriðum þessum lúta liðir 1—53 í þessum kafla ákærunnar. Þá telur ríkisendurskoðunin 5 tilvik, þar sem slík staðfesting útgefanda hafi ekki fengizt, en telja megi, að um endurnotkun skjals hafi verið að ræða. Ákæruliðir 53—58 varða þessi atriði. Loks er að geta þess, að í skýrslu ríkisendurskoðunarinnar er frá því greint, að komið hafi í ljós, að meira af reikningum hafi verið numið á brott úr fylgiskjalahópum á árinu 1961—1965, án þess að tekizt hafi að finna, að þeir hafi verið endurnotaðir. Er hér um alls 20 tilvik að ræða og samantöldu fjárhæð kr. 62.310.45. Rannsókninni var einnig beint að þessum þætti, en hann hefur ekki leitt til saksóknar.

Ákærði Magnús Helgi hefur kannast við, að hann hafi ásamt ákærða Jóhannesi staðið að því að draga fé úr sjóði Landssmiðjunnar með því að endurnota gömul sjóðsfylgiskjöl. Ákærði Jóhannes kannast einnig við þetta, og hefur hann skýrt svo frá, að þeir Magnús Helgi hafi staðið saman að öllum þessum aðgerðum og hafi vart komið til mála, að annar tæki ákvörðun í þessa átt án vitundar hins.

Verða nú rakin einstök atriði þessa þáttar málsins.

1. Hinn 14. marz 1962 hefur verið færður meðal fylgiskjala nr. V-138 í bókhaldi Landssmiðjunnar reikningur frá Einangrun h/f að fjárhæð kr. 1.920.00, dagsettur 11. ágúst 1961. Reikningnum fylgir frumnóta, einnig dagsett 11. ágúst 1961. Við athugun á skjölum þessum má greina, að síðasta talan í ártalinu hefur verið máð út og endurrituð. Samkvæmt vottorði Einangrunar h/f hefur reikningur þessi verið gefinn út 11. ágúst 1960 og fengizt greiddur 20. september s. á. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar

hefur reikningurinn áður verið greiddur úr sjóði Landssmiðjunnar 23. september 1960 og færður með fskj. V-639.

Ákærði Magnús Helgi kvaðst enga skýringu geta gefið á þessu atriði og ákærði Jóhannes ekki heldur.

2. Meðal sjóðsfylgiskjala V-619, 11. október 1961, var reikningur frá Rafgeymaverksmiðjunni Pólum h/f að fjárhæð kr. 845.00 ásamt meðfylgjandi frumnótu og úttektarbeiðni Landssmiðjunnar, dags. 29. september 1960. Samkvæmt vottorði Póla h/f skilaði innheimtumaður fyrirtækinu greiðslu á reikningi þessum 19. október 1960, og samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hafði reikningurinn verið innfærður sem greiddur úr sjóði 12. október 1960, sjóðsfskj. V-695.

Hvorugur ákærðu telur sig muna neitt eftir skjölum þessum, og hafa þeir engar skýringar gefið á þessu atriði.

3. Meðal sjóðsfylgiskjala 7. marz 1962 (V-131) var reikningur frá Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna að fjárhæð kr. 2.267.07. Dagsetning og ártal er ólæsilegt og virðist hafa verið máð út og krotað ofan í hana. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningur þessi áður verið greiddur úr sjóði og færður 9. nóvember 1960 sem sjóðsfskj. V-775. Sölumiðstöðin hefur vottað, að reikningur þessi hafi verið greiddur 8. nóvember 1960.

Hvorugur hinna ákærðu hefur gert neina grein fyrir þessu tilviki, og telja þeir sig ekkert muna eftir þessum gögnum.

4. Meðal sjóðsfylgiskjala 289, 17. maí 1961, var reikningur frá Garðari Gíslasyni h/f að fjárhæð kr. 1.450.00 ásamt úttektarbeiðni Landssmiðjunnar, hvort tveggja dagsett 17. október 1960. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur þessi reikningur áður verið greiddur 23. nóvember 1960 og færður sem fskj. V-801, og er þetta í samræmi við vottorð Garðars Gíslasonar h/f, sem kveður reikninginn greiddan 23. nóvember 1960.

Hvorugur ákærðu hefur talið sig geta gefið neina skýringu á þessu atriði. Hefur Jóhannes sagt, að sér þyki undarlegt, að hægt hafi verið að nota skjal aftur eftir svo skamman tíma, þar sem endurskoðun fyrir 1960 hafi varla verið búin að fara fram 17. maí 1961.

5. Meðal sjóðsfylgiskjala V-773, 6. desember 1961, var reikningur frá Bræðrunum Ormsson h/f, dagsettur 7. nóvember 1961, fjárhæð kr. 670.53, ásamt frumnótu og úttektarbeiðni Landssmiðjunnar. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi áður verið greiddur úr sjóði Landssmiðjunnar 25. nóvember 1960, samanber fskj. V-806. Samkvæmt upplýsingum

frá Bræðrunum Ormsson h/f hefur reikningur þessi ekki verið færður á viðskiptareikning Landssmiðjunnar, heldur sem staðgreiðsla, og er talið, að hann hafi verið greiddur á tímabilinu frá 7. nóvember 1960 til áramóta, enda sé hann ekki færður sem skuld um áramót. En bók sú, sem staðgreiðslur voru færðar í, er talin hafa tortímt í eldsvoða 1964.

Ekkert telja ákærðu sig geta sagt um þetta tilvik.

6. Meðal sjóðsfylgiskjala V-211, 12. apríl 1961, var reikningur frá Raftækjaverzlun Íslands h/f að fjárhæð kr. 3.255.30, dagsettur 27. október 1960. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi áður verið greiddur úr sjóði smiðjunnar og færður 14. desember 1960, fskj. V-859. Yfirlitsreikningur Raftækjaverzlunar Íslands h/f sýnir, að umrædd vöruúttekt hefur verið greidd af Landssmiðjunni í þrennu lagi; 2. nóvember 1960, kr. 1.000.00, 7. desember 1960, kr. 1.000.00, og 14. desember 1960, kr. 1.255.30.

Ákærðu hafa enga grein gert fyrir þessu tilviki.

7. Meðal sjóðsfylgiskjala V-221 hinn 19. apríl 1961 var reikningur frá Bílasmiðjunni h/f, dagsettur 29. ágúst 1960, fjárhæð kr. 2.966.40, ásamt nótu og úttektarbeiðni Landssmiðjunnar. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi verið greiddur áður úr sjóði Landssmiðjunnar og færður 14. desember 1960, fskj. V-859. Samkvæmt upplýsingum Bílasmiðjunnar hefur reikningur þessi verið greiddur í tvennu lagi, 8. desember 1960, kr. 1.500.00, og 14. desember s. á., kr. 1.466.40.

Ákærði Magnús Helgi hefur skýrt svo frá, að ákæruefni þetta sé sér alveg óviðkomandi. Hann hafi ekki átt þátt í því, að þetta skjal væri tvínotað. Hins vegar hefur hann ekki tjáð sig um það, hvort Jóhannes hafi gert það.

Ákærði Jóhannes segist ekkert muna um þetta tilvik.

8. Meðal sjóðsfylgiskjala V-318, 31. maí 1961, var reikningur frá G. J. Fossberg, vélaverzlun h/f, dagsettur 11. október 1960, fjárhæð kr. 1.198.90, ásamt nótu verzlunarinnar og úttektarbeiðni Landssmiðjunnar. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi áður verið greiddur úr sjóði Landssmiðjunnar og færður 31. desember 1960, fskj. V-933. Er það staðfest af bréfi G. J. Fossbergs, vélaverzlunar h/f, til ríkisendurskoðunarinnar, að reikningurinn hafi fengið greiddur þann dag.

Hvorugur ákærðu hefur gefið skýringu á þessu atriði.

9. Meðal sjóðsfylgiskjala V-205, 15. apríl 1961, var reikningur h/f Egils Vilhjálmssonar, dagsettur 31. desember 1960, fjárhæð

kr. 294.50, ásamt frumnótu fyrirtækisins og úttektarbeiðni Lands-smiðjunnar. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi áður verið greiddur úr sjóði smiðjunnar 31. desember 1960 og færður sem forskj. 933. Samkvæmt bréfi Egils Vilhjalms-sonar h/f til ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningurinn verið greiddur 18. janúar 1961. Ríkisendurskoðunin tekur fram í skýrslu sinni, að um áramót hafi Landssmiðjan haft gamla árið „opið“ nokkuð fram í janúar ár hvert.

Ákærðu hafa ekki talið sig geta gefið neina skýringu á þessu atriði.

10. Meðal sjóðsfylgiskjala V-145, 12. marz 1961, var reikningur Bræðranna Ormsson h/f, dagsettur 29. nóvember 1960, fjárhæð kr. 5.436.45, ásamt nótu fyrirtækisins og úttektarbeiðni Lands-smiðju. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi áður verið greiddur og færður 31. desember 1960 með forskj. V-933. Samkvæmt upplýsingum Bræðranna Ormsson h/f var reikningurinn greiddur í tvennu lagi, 14. desember 1960, kr. 2.500.00, 31. desember s. á., kr. 2.936.45.

Ákærðu telja sig enga skýringu kunna á þessu atriði.

11. Meðal sjóðsfylgiskjala V-204, 5. apríl 1961, var reikningur Raftækjaverzlunarinnar h/f frá desember 1960, fjárhæð kr. 1.390.00, ásamt fjórum nótum fyrirtækisins (kr. 785.00, dags. 7. desember, kr. 187.50, dags. 6. desember, kr. 407.50, dags. 2. desember, og kr. 10.00, dags. 2. desember) og fjórum úttektarbeiðnum Landssmiðjunnar með tilsvarendi dagsetningum. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningur þessi áður verið greiddur úr sjóði Landssmiðjunnar og færður 31. desember 1960, forskj. V-933. Samkvæmt upplýsingum Raftækjaverzlunarinnar h/f hefur reikningur þessi verið greiddur í janúar 1961 (verið falinn innheimtumanni til innheimtu 5. janúar og hann skilað greiðslu 27. janúar). Er hér vísað til þess, sem greint var í 9. lið hér að framan.

Hvorugur ákærðu hefur talið sig geta sagt neitt um ákæruefni þetta.

12. Meðal sjóðsfylgiskjala V-147, 15. marz 1961, var reikningur frá S. Stefánssyni & Co. h/f, dagsettur 12. september 1960, fjárhæð kr. 4.304.00, ásamt 2 nótum fyrirtækisins, dagsettu 2. og 5. september, og 3 úttektarbeiðnum Landssmiðjunnar. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi áður verið færður sem greiddur úr sjóði Landssmiðjunnar 31. des-

ember 1960, fskj. V-933. En samkvæmt vottorði S. Stefánssonar & Co. h/f hefur reikningurinn verið greiddur þannig: 11. janúar 1961, kr. 1.000.00, 16. janúar 1961, kr. 2.304.00, og 14. desember 1961, kr. 1.000.00. Samkvæmt þessu hefur fullnaðargreiðsla á reikningi þessum ekki farið fram, fyrr en eftir að hann hefur verið notaður öðru sinni sem sjóðsfylgiskjal. Eru ekki önnur gögn fyrir hendi um þetta efni, og ákærðu telja sig enga skýringu geta gefið á því.

13. Meðal sjóðsfylgiskjala V-134, 6. marz 1961, var reikningur Korkiðjunnar h/f að fjárhæð kr. 4.300.00. Reikningurinn ber tvær dagsetningar; 1. febrúar 1965 og 1965 3/1. Auðséð er, að ártalið í síðarnefnda tilvikinu hefur verið strokað út og endurritað. Fyrri ár- og dagsetningin virðist skrifuð með annarri ritvél en annað á reikningnum. Reikningnum fylgir handskrifuð nóta, dagsett 3. janúar 1965, og er augljóst, að síðasta talan í ártalinu hefur verið strokuð út og endurrituð. Korkiðjan hefur látið í té ljósrit af afriti nótunnar, og sést af því, að upphaflegt ártal nótunnar hefur verið 1961. Samkvæmt bréfi Korkiðjunnar til ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningurinn verið greiddur á árinu 1961. Í skýrslu ríkisendurskoðunar kemur fram, að reikningurinn hafi upphaflega verið færður sem greiddur 15. marz 1961, fskj. V-148.

Báðir hinir ákærðu hafa kannast við, að það hafi komið fyrir, að þeir tóku þannig fylgiskjöl, breyttu þeim og færðu þau á ný sem sjóðsfylgiskjöl. Telur Jóhannes vel mega vera, að svo hafi verið í þessu tilfelli. Magnús Helgi kveðst ekki geta um það sagt, hvort svo hafi verið.

14. Meðal sjóðsfylgiskjala V-134, 6. marz 1965, var reikningur frá Reykjafelli h/f, umboðs- og heildverzlun, yfir vöruúttekt samkvæmt 3 meðfylgjandi nótum, dagsettum 4., 8. og 16. ágúst 1964, samtals kr. 2.977.00. Augljóst er, að ártalið á reikningnum hefur verið máð út og endurritað (1964). Sömuleiðis er ljóst, að síðasta talan í ártalinu á hinum 3 nótum, er reikningnum fylgja, hefur verið strokuð út og talan 4 rituð í staðinn. Þá fylgja reikningnum 3 úttektarnótur Landssmiðjunnar, og er ársetning þeirra sömuleiðis 1964, en augljóst, að síðustu tölunni hefur verið breytt. Samkvæmt bréfi Reykjafells h/f til ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningurinn verið gefinn út í ágúst 1961 og greiddur 3. janúar 1962. Er nótur þær, sem fylgja reikningnum, og úttektarnóturnar eru athugaðar, má greina, að talan 4 í ártölunum

hefur verið endurrituð fyrir töluna 1. Samkvæmt skýrslu endurskoðunar hefur reikningur þessi verið greiddur áður og færður hinn 30. desember 1961 með fskj. V-827.

Ákærði Jóhannes segir, að vera megi, að þetta sé einn af þeim reikningum, sem hann og Magnús Helgi breyttu og endurnotuðu. Ákærði Magnús Helgi kannast hins vegar ekki við, að svo hafi verið.

15. Meðal sjóðsfylgiskjala V-108, 24. febrúar 1965, var reikningur frá Jens Árnasyni h/f, vélaverkstæði, dagsettur 25. nóvember 1964, fjárhæð kr. 2.471.00, ásamt úttektarbeiðni Landssmiðjunnar, sem einnig er dagsett 25. nóvember 1964. Við athugun má sjá, að síðustu tölunni í ártalinu hefur verið breytt á báðum skjölum. Jens Árnason h/f hefur látið í té ljósrit af afriti nótunnar, og sést af því, að upphafleg árssetning hefur verið 1961, en ekki 1964. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi upphaflega verið færður sem greiddur úr sjóði 31. desember 1961, fskj. 847.

Ákærði Magnús Helgi kannast við, að hann og Jóhannes hafi breytt ártali á nefndum skjölum og greitt á ný úr sjóði samkvæmt þeim. Hann segir, að féð hafi runnið „til annarra“, sem hann geti ekki nafngreint, en það hafi verið notað í þágu stofnunarinnar.

Ákærði Jóhannes segir, að vera megi, að þetta sé eitt þeirra tilfella, er þeir félagar breyttu sjóðsfylgiskjölum og endurnotuðu þau, en man ekki sérstaklega eftir þessu.

16. Meðal sjóðsfylgiskjala V-206, 7. apríl 1965, var reikningur frá Smith & Norland h/f, dagsettur 7. janúar 1965, ásamt nótu, dagsettri 7/2 1965, fjárhæð kr. 3.786.40. Augljóst er, að ár- og dagsetning reikningsins hefur verið máð út og vélrituð að nýju með ritvél með annars konar leturgerð en reikningurinn er að öðru leyti ritaður með. Á nótunni er síðasti stafur ártals einnig máður út og skrifaður á ný. Dagsetning nótunnar virðist hafa verið 7/3, en rituð hefur verið ofan í síðari töluna talan 2. Smith & Norland h/f hefur látið í té samrit af umræddum skjölum, og sýna þau, að upprunaleg dagsetning beggja hefur verið 7. 3. 1962. Samkvæmt bréfi Smiths & Norlands h/f til ríkisendurskoðunar hefur reikningurinn verið greiddur fyrirtækinu 28. marz 1962. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi fyrst verið færður sem greiddur úr sjóði 28. marz 1962, fskj. V-156.

Ákærði Magnús Helgi kannast við, að þeir Jóhannes hafi breytt

umræddum gögnum og notað þau á ný sem sjóðsfylgiskjöl. Ákærði Jóhannes kveðst ekki muna eftir þessu tilviki, en þó kunni að vera, að hann hafi átt þarna hlut að máli.

17. Meðal sjóðsfylgiskjala V-274, 8. maí 1965, var reikningur frá Hjálmari Þorsteinssyni & Co. h/f, dagsettur 16/1 1965, fjárhæð kr. 5.880.00, ásamt frumnótu, dagsettri sama dag. Síðasti stafur í ártali á reikningnum hefur verið máður út, og hefur komið gat á blaðið við það, en þó sést, að talan 5 er vélrituð ofan í. Nótan er handrituð, og má þar greina, að vísu nokkuð óljóst, að síðasti stafur ártals hefur einnig verið máður út og talan 5 rituð ofan í. Ljósrit af samriti nótunnar, sem Hjálmar Þorsteins-son & Co. hefur látið í té, sýnir, að upprunaleg ársetning nótunnar hefur verið 1962. Í bréfi fyrirtækisins er reikningurinn talinn hafa verið greiddur á árinu 1962. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi upphaflega verið innfærður sem greiddur 9. maí 1962, fskj. V-249.

Ákærði Magnús Helgi kannast við, að hann og Jóhannes hafi staðið að breytingu á þessum skjölum og tvígreiðslu úr sjóði samkvæmt þeim. Ákærði Jóhannes kveður vera mega, að hann hafi átt þátt í þessu, án þess þó að hann muni beinlínis eftir þessu tilviki.

18. Meðal sjóðsfylgiskjala V-278, 12. maí 1965, var reikningur frá Ofnasmiðjunni h/f, fjárhæð kr. 5.565.00. Ofarlega á reikningnum er dagsetningin 2. marz 1965. Virðist síðasta talan hafa verið máð út og endurrituð, og talan 5 er á þessum stað rituð með annars konar ritvél en reikningurinn að öðru leyti, þó svo, að ártalið 1965 er á öðrum stað á reikningnum og þar útfyllt með sams konar leturgerð. Reikningnum fylgir handskrifuð nóta, dagsett 27/2 1965, og er á henni mjög svo augljóst, að síðasta tala ártals hefur verið máð út og endurrituð. Enn fylgir úttektarbeiðni Landssmiðjunnar, dagsett 23/2 1965, útfyllt með blýanti. Má þar og greina, að síðasta tala árstals hefur verið strokuð út og endurrituð. Samkvæmt bréfi Ofnasmiðjunnar h/f til ríkisendurskoðunarinnar hefur nótan verið gefin út 27. febrúar 1962, og greiðsla hefur farið fram í maílok 1962. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningur þessi upphaflega verið færður sem greiddur úr sjóði Landssmiðjunnar 30. maí 1962, fskj. 284.

Ákærða Magnús Helga rámar í þennan reikning, en ekki kveðst hann þó muna glögggt eftir honum. Vera meg, að þetta sé eitt þeirra tilvika, þar sem hann og Jóhannes breyttu og endurnotuðu

fylgiskjöl. Ákærði Jóhannes telur þetta einnig mega vera, en ekki man hann fyrir vist eftir tilviki þessu.

19. Meðal sjóðsfylgiskjala V-463, 25. júlí 1963, var reikningur Reykjavells h/f, dags. 20.—21. júní 1963, fjárhæð samtals kr. 11.928.95, ásamt 2 frumnótum fyrirtækisins, dagsettum 20. og 21. júní 1963, og tveimur úttektarbeiðnum, dagsettum sömu daga. Augljóst er, að ársetning reikningsins hefur verið máð út og rituð að nýju (með ritvél). Á báðum nótunum og úttektarbeiðnunum má einnig greina, að síðasta staf ártals hefur verið breytt. Samkvæmt bréfi Reykjavells h/f til ríkisendurskoðunarinnar hefur þessi reikningur verið gefinn út í júní 1962 og greiddur 11. júlí sama ár. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi upphaflega verið færður sem greiddur úr sjóði Landssmiðjunnar 17. júlí 1962, fskj. 370.

Ákærði Magnús Helgi segir, að þessi reikningur sé sér ráðgáta og muni hann ekkert eftir honum né notkun hans. Ákærði Jóhannes man ekki eftir reikningnum, en telur, að vera kunni, að hann hafi átt þátt í að misnota hann.

20. Meðal sjóðsfylgiskjala V-380, sem fært er greitt 28. júní 1965, er reikningur frá Helga Magnússyni & Co., dagsettur 27. apríl (19)65 (fyrri hluti ártals klipptur úr reikningnum við götun), fjárhæð kr. 5.356.80. Reikningnum fylgir nóta fyrirtækisins svo og úttektarbeiðni Landssmiðjunnar, og bera bæði þessi skjöl sömu dagsetningu og ártal. Af skjölunum má sjá, að ártölum hefur verið breytt, og er sérstaklega augljóst, að ártal á reikningnum og síðasti stafur ártals á úttektarbeiðninni hefur verið máður út og endurritaður. Samkvæmt bréfi Helga Magnússonar & Co. til ríkisendurskoðunarinnar er rétt ártal þessa reiknings 1962, en ekki 1965, og reikningurinn fékkst greiddur í ágúst 1962. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi upphaflega verið færður sem greiddur úr sjóði 8. ágúst 1962, fskj. V-430.

Ákærði Jóhannes telur sig ekki muna eftir þessum reikningi, en vera kunni, að hann sé einn þeirra, sem endurnotaður var breyttur. Ákærði Magnús telur sig ekki koma þessu tilviki fyrir sig. Hann hefur bent á, að á reikninginn hefur verið skrifað með blýanti: 18/7 kr. 3.000.00, 25/7 kr. 3.000.00, 1/8 kr. 3.000.00, en þetta hefur síðan verið strokað út, en auðséd er þó við athugun, hvað skrifað hefur verið. Bendir ákærði Magnús Helgi á, að þetta sé skrifað með rithendi Jóhannesar og að samanlögð fjárhæð

þessara þriggja færslna sé hærri en fjárhæð reikningsins og geti því átt við fleiri reikninga.

21. Meðal sjóðsfylgiskjala V-582, sem færð eru greidd 31. ágúst 1963, er reikningur frá Verzluninni Geysi h/f, dagsettur 1. maí 1962, fjárhæð kr. 1.132.15, ásamt 2 frumnótum verzlunarinnar, dagsettum 3. og 13. apríl 1962, og úttektarbeiðni Landssmiðjunnar, dagsettri 3. apríl 1962. Verzlunin hefur vottað, að skjali þessu hafi ekki verið breytt og reikningurinn hafi verið greiddur 6. september 1962. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningurinn upphaflega verið færður sem greiddur úr sjóði 5. september 1962, fskj. V-529, en síðan tekinn út og endurnotaður, sem áður segir.

Ákærði Magnús Helgi kveðst ekkert muna um þetta tilvik. Ákærði Jóhannes segist heldur ekki gera það. Hann hefur tekið fram, að sér finnist sem þeir félagar hafi yfirleitt alltaf þurft að breyta tímasetningu fylgiskjala, þegar þeir tóku þau út til endurnotkunar, en þó geti hann ekki fortékið, að hann hafi einhvern tíma átt þátt í að endurnota skjal, án þess að breyting væri gerð á því.

22. Meðal sjóðsfylgiskjala V-820, sem fært er greitt 6. nóvember 1963, er reikningur RAF, raftækjavinnustofu, dagsettur 31. ágúst 1963, fjárhæð kr. 3.479.85. Reikningnum fylgja 6 vinnulistar, er bera dagsetningar, en ekki ártal. Ljóst er, að talan „3“ í ártalinu á reikningnum er endurrituð fyrir aðra tölu, sem máð hefur verið út, en ekki verður greint, hver sú tala hefur verið. Samkvæmt bréfi RAF til ríkisendurskoðunarinnar hefur vinnustofan gefið hinn 31. ágúst 1962 út reikning að fjárhæð kr. 3.479.85 á hendur Landssmiðjunni og fengið hann greiddan á því ári. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur umræddur reikningur upphaflega verið færður sem greiddur úr sjóði Landsmiðjunnar 30. september 1962, fskj. V-575.

Ákærði Magnús Helgi kveðst ekki kannast við þennan reikning né tvínotkun á honum. Er þetta tilvik var borið undir hann, kvaðst hann telja, að hann hefði ekki staðið að tvínotkun reikninga fyrr en á árinu 1965.

Ákærði Jóhannes telur hins vegar hugsanlegt, að hann hafi átt hlut að því, að tvígreitt hafi verið úr sjóði samkvæmt reikningnum, en þó segist hann ekki muna eftir þessu tilviki.

23. Meðal sjóðsfylgiskjala V-811, sem fært er greitt 18. nóvember 1964, var reikningur frá Jens Árnasyni h/f, vélaverkstæði,

dagsettur 4. september 1964, fjárhæð kr. 2.310.00, ásamt úttektarbeiðni Landssmiðjunnar, dagsettri sama dag. Greinilegt er, að síðasti stafur í ártalinu á reikningnum hefur verið máður út og endurritaður. Einnig má greina, að síðasti stafur ártalsins á úttektarbeiðninni, en hún er rituð með blýanti, hafi verið strokaður út, og virðist þar áður hafa staðið talan 2. Hefur talan 4 svo verið rituð í staðinn. Jens Árnason h/f hefur látið í té ljósrit af samriti reikningsins, og sýnir það, að rétt ársetning reikningsins hefur verið 1962. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningurinn upphaflega verið færður sem greiddur úr sjóði Landssmiðjunnar 24. október 1962, fskj. V-614.

Ákærði Magnús Helgi kveðst engu koma fyrir sig um þetta tilvik, en ákærði Jóhannes telur, að þetta kunni að vera eitt þeirra tilvika, er þeir Magnús endurnotuðu fylgiskjal, án þess þó að hann muni sérstaklega eftir því.

24. Með sjóðsfylgiskjölum V-811, 18. nóvember 1964, var reikningur h/f Bílasmiðjunnar, dagsettur 17. október 1964, fjárhæð kr. 3.460.00, ásamt nótu, dagsettri 12. október 1964, og úttektarbeiðni Landssmiðjunnar, dagsettri 12. október, ártal vantar. Reikningurinn, sem er vélritaður á eyðublað, ber ártal á tveimur stöðum, og er greinilegt, að 2 síðustu stafir í ártölunum hafa verið máðir út og tölurnar endurritaðar. Leturgerð er eigi hin sama og á ritvél þeirri, sem reikningurinn hefur upphaflega skrifaður með. Er þetta mjög greinilegt af stafnum 4. Nótan er rituð með kúlupenna. Augljóst er, að síðasta talan í ártalinu hefur verið máð út og endurrituð.

Samkvæmt bréfi Bílasmiðjunnar h/f til ríkisendurskoðunar hefur Landssmiðjan greitt umræddan reikning þannig: 18. janúar 1961 kr. 2.000.00, 25. janúar s. á. kr. 1.000.00 og 8. febrúar s. á. kr. 460.00.

Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur þessi reikningur verið bókfærður sem greiddur 21. nóvember 1962, fskj. V-687, en síðan verið bókaðar aftur 18. nóvember 1964, svo sem áður var sagt.

Ákærðu hafa hvorugir kannast neitt við þetta tilvik né getað gefið skýringu á því. Jóhannes segir þó, að vera megi, að hann hafi þarna átt hlut að máli.

25. Meðal sjóðsfylgiskjala V- 290, 8. maí 1963, var reikningur frá Vatnsvirkjanum h/f, dagsettur 31. október 1962, fjárhæð kr. 4.521.50, ásamt 4 nótum, dagsettum 12., 16., 18. og 25. október 1962, og 3 úttektarbeiðnum Landssmiðjunnar, dagsettum 12., 18.

og 25. október 1962. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi upphaflega verið færður sem greiddur úr sjóði smiðjunnar 21. nóvember 1962, fskj. V-687. Í bréfi til ríkisendurskoðunar, dagsettu 18. marz 1966, skýrir Vatnsvirkinn h/f frá því, að reikningurinn hafi verið greiddur fyrir árslok 1962.

Ákærði Magnús hefur vakið athygli á því, að á reikninginn hefur verið ritað með blýanti: „14/11 Pro: Peningar 2000.00 kr.“. Hefur áritun þessi verið strokuð út aftur, en verður þó greind á reikningnum. Ákærði Magnús Helgi segir, að hans rithönd hafi verið á áritun þessari. Að öðru leyti kveðst hann ekkert geta sagt um þetta atriði, og ákærði Jóhannes kveðst heldur ekki geta það.

26. Meðal sjóðsfylgiskjala, sem færð voru 31. janúar 1965, var reikningur frá Ryðhreinsun & Málmhúðun s/f, dagsettur 26. október 1964, fjárhæð kr. 3.655.00, ásamt úttektarbeiðni Landssmiðjunnar, dagsettri 18. október 1964. Á ártali á reikningnum, sem ritaður er með kúlupenna, er ljóst, að síðasta talan hefur verið máð út og endurrituð. Hið sama má einnig greina á úttektarbeiðninni, sem rituð er með blýanti. Samkvæmt bréfi Saxa h/f (Ryðhreinsunar & Málmhúðunar s/f) til ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningurinn upphaflega verið gefinn út 1962 og greiddur ásamt fleiri reikningum í tvennu lagi 14. og 26. nóvember það ár. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur þessi reikningur upphaflega verið færður sem greiddur úr sjóði 26. nóvember 1962, fskj. V-706.

Ákærði Magnús Helgi kveðst ekkert muna um þennan reikning. Jóhannes kveðst heldur ekki muna sérstaklega eftir honum, en segir, að vel megí vera, að hann hafi átt hlut að misnotkun á honum.

27. Meðal sjóðsfylgiskjala V-849, sem færð eru greidd úr sjóði 2. desember 1964, var reikningur frá Jens Árnasyni h/f, vélaverkstæði, dagsettur 28. ágúst 1964, fjárhæð kr. 3.542.00, ásamt úttektarbeiðni Landssmiðju, dagsettri sama dag. Lítur út fyrir, að síðustu tölu í ártalinu á reikningnum hafi verið breytt, og á úttektarnótunni er ljóst, að lokastafur ártalsins hefur verið strokaður út og endurritaður. Af ljósriti úr reikningabók Jens Árnasonar h/f, er sýnir samrit reikningsins, kemur fram, að reikningurinn hefur verið gefinn út árið 1962, en ekki 1964. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi upphaflega verið færður greiddur úr sjóði smiðjunnar 5. desember 1962, fskj. V-743.

Ákærði Jóhannes hefur skýrt svo frá, að vera kunni, að hann

hafi átt hlut að misnotkun þessa reiknings, en ekki muni hann þó sérstaklega eftir honum. Ákærði Magnús Helgi kveðst ekki muna neitt eftir þessu atriði.

28. Meðal sjóðsfylgiskjala V-134, sem færð eru 6. marz 1965, var reikningur frá Birni Arnórssyni, umboðs- og heildverzlun, dagsettur 5. desember 1964, fjárhæð kr. 1.243.94. Augljóst er, að ártalið á reikningnum hefur verið máð út og endurritað með ritvél með annars konar leturgerð en reikningurinn er að öðru leyti skrifaður með. Greina má, að síðasti stafur í ártalinu hefur áður verið talan 2. Fyrirtækið hefur vottað, að reikningur þessi hafi verið gefinn út árið 1962, en ekki 1964, og verið greiddur í byrjun janúar 1963. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi upphaflega verið færður greiddur 31. desember 1962, fskj. 783, en síðan greiddur að nýju, svo sem áður var frá greint.

Ákærði Magnús Helgi kannast ekki við, að hann hafi átt þátt í að breyta reikningi þessum né tvínota hann, en Jóhannes telur, að vera megí, að hann hafi átt þarna hlut að máli, þótt ekki muni hann sérstaklega eftir þessu atriði.

29. Meðal sjóðsfylgiskjala V-45, sem færð eru greidd 31. janúar 1965, var reikningur frá Birni Arnórssyni, umboðs- og heildverzlun, dagsettur 6. desember 1964, að fjárhæð kr. 2.964.38. Um reikning þennan er hið sama að segja og þann, sem frá er greint í næsta lið hér að framan, að ártalið hefur verið máð út og endurritað, og er leturgerð önnur en á reikningnum að öðru leyti. Hefur fyrirtækið vottað, að reikningurinn hafi verið gefinn út 1962 og greiddur í janúarbyrjun 1963. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi upphaflega verið færður sem greiddur með reikningi þeim, sem frá er greint í 28. lið, 31. desember 1962 (fskj. V-783).

Framburður ákærðu um þennan ákærulið er á sömu lund og um reikninginn í næsta lið hér að framan.

30. Meðal sjóðsfylgiskjala V-72, sem færð eru sem greidd 19. febrúar 1963, var reikningur frá Vatnsvirkjanum h/f, bygginga-vöruverzlun, dagsettur 30. nóvember 1962, fjárhæð kr. 5.867.25, ásamt 3 frumnótum verzlunarinnar og 3 úttektarbeiðnum Lands-smiðjunnar. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hafði reikningur þessi áður verið greiddur og notaður sem sjóðsfylgiskjal 31. desember 1962, fskj. V-800, enda hefur Vatnsvirkinn h/f staðfest með bréfi til ríkisendurskoðunar, að reikningurinn hafi verið greiddur fyrir árslok 1962.

Hvorugur ákærðu telur sig muna neitt eftir tilfelli þessu, og ákærði Jóhannes hefur dregið í efa, að hinn 19. febrúar 1963 hafi verið búið að loka bókhaldi Landssmiðjunnar fyrir árið 1962.

31. Meðal sjóðsfylgiskjala V-380, sem færð eru greidd úr sjóði Landssmiðjunnar 28. júní 1965, er reikningur frá A. Jóhannssyni & Smith h/f, dagsettur 2. júní 1965, fjárhæð kr. 6.765.85, ásamt 2 nótum fyrirtækisins, er bera dagsetningar 25. 6. 1965 og 27. 5. 1965, svo og úttektarbeiðni Landssmiðjunnar, dagsett 27. 5. 1965. Dagsetning á reikningnum er augljóslega rituð, eftir að máð hefur verið út fyrri dagsetning, og hefur það verið gert þannig, að gat hefur komið eftir á pappírinn. Verður fyrri dagsetning ekki greind. Dagsetningin er gerð með ritvél af annarri leturgerð en annað það, sem á reikningnum stendur. Á nótu þeirri, er ber dagsetninguna 25. 6. 1965, er ljóst, að síðasti stafur í ártali er máður út og talan 5 rituð ofan í með kúlupenna. Á hinni nótunni (dags. 27. 5. 1965) hefur bæði mánaðartalan og síðasti stafur ártals verið máð út og endurritað, og er það einnig gert með kúlupenna. Sams konar breyting sýnist hafa verið gerð á úttektarbeiðni, sem rituð er með blýanti. Þar hefur bæði mánaðartalan (5.) og síðasti stafur ártals verið rituð, eftir að máð hefur verið út, og sést ekki, hvað áður hefur staðið. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi áður verið færður sem greiddur úr sjóði Landssmiðjunnar hinn 25. júlí 1962 (fskj. V-403), og er það í samræmi við upplýsingar, sem A. Jóhannsson & Smith lét ríkisendurskoðuninni í té, en samkvæmt þeim hefur reikningurinn verið gefinn út í júní 1962 og verið greiddur á því sama ári.

Ákærði Magnús Helgi kveðst telja, að þetta sé einn af þeim reikningum, sem þeir Jóhannes breyttu og notuðu á ný sem sjóðsfylgiskjal. Telur hann, að hann hafi sjálfur gert breytinguna á heildarreikningnum. Enn fremur sýnist honum hann hafa ritað töluna 5 í ártalinu á annari nótunni.

Ákærði Jóhannes kveðst ekkert muna sérstaklega um þetta tilvik.

32. Með sjóðsfylgiskjöllum V-485, sem færð eru greidd 4. ágúst 1965, var reikningur frá Ísleifi Jónssyni, byggingavöruverzlun, dagsettur 27. júní 1965, fjárhæð kr. 4.588.40, ásamt nótu, dagsettri 8/3 1965, og úttektarbeiðni Landssmiðju, dagsettri sama dag. Er augljóst, að dagsetning á reikningnum hefur verið máð út og endurrituð. Í dálk lengst til vinstri á reikningnum stendur einnig tímasetningin; 1965 27. júní, og virðist þar ekkert hafa

verið áður. En báðar dagsetningar virðast ritaðar með sömu ritvél, er hafði aðra leturgerð en vél sú, sem annað á reikningnum er skrifað með. Síðasti stafur í ártali hefur einnig verið máður út bæði á nótunni og úttektarbeiðninni og endurritaður. Ekki er hægt að greina, hvaða ártal hafi áður verið á skjölum þessum.

Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi áður verið notaður sem sjóðsfylgiskjal 22. ágúst 1962, fskj. V-454, og er það í samræmi við upplýsingar Ísleifs Jónssonar, er kveður reikninginn hafa verið gefinn út 1962 og greiddan á því ári. Hafi innheimtumaður skilað 2.000 kr. hinn 26. júní, en kr. 2.588.40 hinn 28. ágúst.

Ákærði Magnús Helgi kannast við, að hann og Jóhannes hafi breytt skjölunum og endurnotað þau. Kveðst hann sjálfur hafa vélritað dag- og ársetningarnar á reikninginn, en aftur á móti sjái hann ekki, að breytingarnar á nótunni og úttektarbeiðninni séu gerðar með hans rithendi;

Ákærði Jóhannes kveðst ekkert muna eftir þessu tilfelli, en ekkert sé því til fyrirstöðu, að hann hafi átt þarna hlut að máli.

33. Meðal sjóðsfylgiskjala V-942, sem færð eru greidd 11. ágúst 1965, var reikningur frá Korkiðjunni h/f, dagsettur 15. júlí 1965, fjárhæð kr. 4.268.30, ásamt úttektarbeiðni Landssmiðjunnar, dagsettri 2. júlí 1965, og tveimur nótum Korkiðjunnar, dagsettum 2/7 og 18/7 1965. Á reikningnum eru dagsetningar bæði efst til hægri og í dálki lengst til vinstri. Er ljóst, að ártalið í dálknum (65) er ritað í stað annars, sem máð hefur verið út. Ártalið er vélritað, og er leturgerð sýnilega önnur en meginmál reikningsins að öðru leyti. En aftur á móti virðist hún hin sama og er á dagsetningunni efst til hægri, en þar er ekki að sjá, að neitt hafi verið áður.

Greinilegt er, að síðasti stafur í ártölum á nótunum og úttektarbeiðninni hefur einnig verið máður út og endurritaður.

Korkiðjan hefur látið í té ljósrit af samriti nótnanna, og sýna þau, að upphaflegt ártal á nótunum hefur verið 1962. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningur þessi upphaflega verið notaður sem fylgiskjal 22. ágúst 1962, fskj. 454, en síðan endurnotaður sem áður segir.

Ákærði Magnús Helgi kannast við, að þetta sé einn af reikningum þeim, sem Jóhannes hafi breytt og notað að nýju. Ekki kveðst hann sjá, hvor gert hafi breytingarnar, nema hvað honum virðist hann sjálfur hafa vélritað ártalið á reikninginn.

Ákærði Jóhannes man ekki sérstaklega eftir þessu, en telur vera mega, að hann hafi komið þarna við sögu.

34. Meðal sjóðsfylgiskjala V-206, sem færð eru greidd 7. apríl 1965, var reikningur frá Sighvati Einarssyni & Co., bygginga-vöruverzlun, dagsettur 30. marz 1965, fjárhæð kr. 4.499.00, ásamt nótu, dagsettri 26. marz 1965 og 3. marz 1965, svo og úttektar-beiðnum Landssmiðjunnar með samsvarandi dagsetningum. Sjá má á reikningnum, að dag- og ársetning hefur verið máð út og endurrituð með annars konar ritvél en reikningurinn er annars ritaður með. Samkvæmt upplýsingum Sighvats Einarssonar & Co. voru frumnóturnar dagsettar 3. og 26. september 1962. Við athugun á nótonum virðist líklegt, að mánaðartala og síðasti stafur í ártali hafi verið máð út og skrifuð að nýju. Nóturnar eru ritaðar með blýanti. Greinilegra er, að þess konar breytingar hafa einnig verið gerðar á úttektarbeiðnunum. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningur þessi áður verið notaður sem sjóðsfylgiskjal 27. marz 1963, V-182.

Hvorugur ákærðu telur sig koma þessum reikningi fyrir sig, en Jóhannes aftekur ekki, að hann kunni að hafa átt þarna hlut að máli.

35. Meðal sjóðsfylgiskjala V-26, 22. janúar 1964, er fragtreikningur H/f Eimskipafélags Íslands, dagsettur 7. maí 1963, komudagur skips talinn 17. maí 1963, fjárhæð samtals kr. 2.797.00. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi upphaflega verið færður sem greiddur úr sjóði Landssmiðjunnar 21. ágúst 1963 (fskj. 534), enda hefur Eimskipafélagið vottað, að reikningur þessi hafi verið greiddur félaginu þann dag.

Hvorugur ákærðu kannast við það, að þeir hafi tvínotað þetta skjal.

36. Meðal sjóðsfylgiskjala V-960, dagsettra 31. desember 1963, er fragtreikningur H/f Eimskipafélags Íslands, komudagur skips talinn 8. ágúst 1963, fjárhæð kr. 3.399.00. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi upphaflega verið færður sem sjóðsfylgiskjal 21. ágúst 1963, fskj. V-534, enda hefur Eimskipafélag Íslands vottað, að greiðsla hafi farið fram 20. ágúst 1963.

Hvorugur ákærðu kannast við tvínotkun á þessu skjali.

37. Með sjóðsfylgiskjöllum V-559, sem færð eru greidd úr sjóði Landssmiðjunnar 8. september 1965, var reikningur Olúfélagsins h/f, dagsettur 20. apríl 1965, fjárhæð kr. 9.490.00, ásamt frum-

nótu, dagsettri sama dag, og úttektarbeiðni Landssmiðju, dagsettri 18. apríl 1965. Er augljóst, að á öllum þrem skjölum hefur síðasti stafur í ártali verið máður út og talan 5 verið rituð í staðinn. Olíufélagið h/f hefur látið í té ljósrit af samriti reikningsins, og þer það með sér, að reikningurinn hefur verið gefinn út á árinu 1963. Kveður félagið reikninginn hafa verið greiddan á þessa leið: 19. júní 1963 kr. 3.000.00, 24. júlí s. á. kr. 3.000.00 og 17. september s. á. kr. 3.490.00. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningur þessi fyrst verið færður sem greiddur úr sjóði 11. september 1963, fskj. V-614.

Ákærðu segja báðir, að vera meg, að þetta sé eitt þeirra tilvika, er þeir breyttu fylgiskjali og notuðu það á ný, en hvorugur þeirra man sérstaklega eftir þessum reikningi.

38. Meðal sjóðsfylgiskjala V-8, 15. janúar 1964, var reikningur frá J. B. Péturssyni, frá ágúst 1963, fjárhæð kr. 1.650.20, ásamt frumnótu, dagsettri 30. 7. (?) 1963. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hafði reikningur þessi áður verið færður greiddur 18. september 1963, fskj. 641. J. B. Pétursson hefur vottað, að reikningurinn hafi verið greiddur innheimtumanni fyrirtækisins 18. september 1963.

Hvorugur ákærðu hefur kannast við misnotkun þessa reiknings.

39—40. Meðal sjóðsfylgiskjala V-77, 11. febrúar 1964, voru tveir fragtreikningar H/f Eimskipafélags Íslands. Annar reikningurinn er að fjárhæð kr. 5.386.00 og komudagur skips talinn 9. maí 1963, hinn kr. 3.798.00, komudagur skips 23. ágúst 1963. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar höfðu reikningar þessir áður verið færðir sem greiddir 15. október 1963, fskj. 740. Endurskoðunardeild Eimskipafélagsins hefur vottað, að reikningar þessir hafi verið greiddir félaginu 14. október 1963.

Hvorugur ákærðu telur sig kannast neitt við þetta ákæruatriði.

41. Meðal sjóðsfylgiskjala V-157, 7. marz 1964, var fragtreikningur H/f Eimskipafélags Íslands að fjárhæð kr. 3.648.99, dagsettur 16. október 1963, en komudags skips ekki getið. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur hér verið um tvígreiðslu að ræða, þar sem reikningurinn hefur áður verið færður sem greiddur úr sjóði 31. október 1963, fskj. V-795, enda hefur Eimskipafélagið vottað, að greiðsla hafi farið fram 30. október 1963.

Ekki kannast ákærðu neitt við þetta tilvik.

42. Með sjóðsfylgiskjöllum V-218, sem færð eru sem greidd 21. apríl 1965, var reikningur frá Jens Árnasyni h/f, dagsettur 4.

febrúar 1965, fjárhæð kr. 4.273.50, ásamt úttektarbeiðni Landssmiðjunnar, dagsettri sama dag. Svo er að sjá af skjölum þessum, að síðasta staf í ártali hafi verið breytt, enda kemur í ljós af ljósriti úr reikningabók Jens Árnasonar, að rétt ársetning reikningsins hefur verið 1963, og telur fyrirtækið reikninginn greiddan á því ári. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningurinn áður verið færður sem greiddur 13. marz 1963, fskj. V-140.

Ákærði Magnús Helgi kannast við, að þeir Jóhannes hafi breytt þessum skjölum og endurnotað þau, og Jóhannes telur, að svo geti verið, þótt hann muni ekki sérstaklega eftir þessu.

43. Með sjóðsfylgiskjöllum V-924, sem færð eru greidd 11. desember 1963, var fragtreikningur H/f Eimskipafélags Íslands að fjárhæð kr. 10.592.00. Komudagur skips er talinn 24. marz 1963. Eimskipafélagið hefur vottað, að þessi reikningur hafi verið greiddur því 16. apríl 1963, og samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningurinn áður verið færður sem greiddur 17. apríl 1963, fskj. V-231.

Ákærði Magnús Helgi kveðst ekki kannast við þetta tilfelli, og Jóhannes kveðst ekkert geta um þetta sagt.

44. Með sjóðsfylgiskjöllum V-147, 29. febrúar 1964, var reikningur Ludvigs Storr & Co., dagsettur 27. nóvember 1963, fjárhæð kr. 4.544.00, ásamt úttektarbeiðni Landssmiðju, dagsettri 21. nóvember 1963. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi áður verið færður sem greiddur 22. janúar 1964, (fskj. V-25A), og er það í samræmi við upplýsingar fyrirtækisins, sem kveðst hafa fengið reikninginn greiddan 22. janúar 1964.

Hvorugur ákærðu kannast neitt við þetta tilvik.

45. Meðal sjóðsfylgiskjala V-270, sem færð eru sem greidd 15. apríl 1964, var reikningur Burstagerðarinnar, dagsettur 6. febrúar 1964, fjárhæð kr. 2.594.40. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningur þessi áður verið færður sem greiddur 24. febrúar 1964, fskj. V-115. Er það í samræmi við upplýsingar frá Burstagerðinni, en samkvæmt þeim hefur reikningurinn verið greiddur henni 19. febrúar 1964.

Hvorugur ákærðu telur sig kannast við þetta tilvik. Hefur Magnús Helgi, sem fyrr segir, sagt, að hann telji sig ekki hafa misfarið þannig með skjöl fyrr en á árinu 1965, en þó geti hann ekki fortækið, að slíkt hafi komið fyrir fyrr.

46. Meðal sjóðsfylgiskjala V-472, sem færð eru greidd 8. júlí 1964, var reikningur frá Seglagerðinni Ægi, dagsettur 29.—30.

apríl 1964, fjárhæð kr. 3.610.00, ásamt tveimur frumnótum og tveimur úttektarbeiðnum Landssmiðjunnar. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi áður verið færður sem greiddur 27. maí 1964, fskj. V-378. Samkvæmt bréfi Seglagerðarinnar til ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningurinn verið greiddur 30. maí 1964.

Ákærðu segjast ekkert kannast við þetta ákæruatriði.

47. Meðal sjóðsfylgiskjala V-792, sem færð eru greidd 11. nóvember 1964, var reikningur Blikksmiðju Reykjavíkur, dagsettur 27. maí 1964, fjárhæð kr. 2.856.00, ásamt frumnótu og úttektarbeiðni Landssmiðjunnar. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningur þessi áður verið færður sem greiddur hinn 3. júní 1964, fskj. V-407, og er það í samræmi við vottorð blikksmiðjunnar um, að reikningurinn hafi verið greiddur þann dag.

Hvorugur ákærðu hefur kannast við það, að þeir hafi staðið að tvínotkun þessa reiknings.

48. Meðal sjóðsfylgiskjala V-436, sem færð eru greidd 24. júní 1964, var reikningur Gunnars Ásgeirssonar h/f, dagsettur 31. marz 1964, fjárhæð kr. 1.597.00, ásamt frumnótu. Þessi reikningur hefur samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar áður verið færður sem greiddur hinn 6. maí 1964, fskj. V-325. Er þetta í samræmi við upplýsingar Gunnars Ásgeirssonar h/f um, að reikningurinn hafi verið greiddur þann dag.

Ákærðu kannast ekki við þetta tilvik, og Magnús Helgi segir, að sig minni, að hann hafi verið í sumarleyfi um 24. júní 1964.

49. Meðal sjóðsfylgiskjala V-792, sem færð eru greidd 11. nóvember 1964, var reikningur h/f Ofnasmiðjunnar, dagsettur 3. júní 1964, fjárhæð kr. 1.200.00, ásamt frumnótu og úttektarbeiðni. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar kom í ljós, að reikningurinn hafði verið greiddur áður og færður 19. ágúst 1964, fskj. V-266. Er það í samræmi við vottorð Ofnasmiðjunnar um, að reikningurinn hafi verið greiddur þann dag.

Hvorugur ákærðu kannast við þetta ákæruatriði. Hefur ákærði Jóhannes látið þess getið í sambandi við þetta atriði og önnur af sama tagi, að hann geti enga grein gert fyrir þeim, og þegar um það hafi verið að ræða að afla fjár með notkun eldra fylgiskjals, hafi legið beinast við að taka skjal úr gömlum, endurskoðuðum skjölum.

50. Með sjóðsfylgiskjölum V-173, sem færð eru greidd 11. marz 1964, var reikningur Verksmiðjunnar Bene, dagsettur 15. janúar

(?) 1964, fjárhæð kr. 4.657.79, ásamt úttektarbeiðni, dagsettri 14. janúar 1964. Sakir götunar á reikningnum er mánaðarheiti ekki greinilegt. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningurinn áður verið færður sem greiddur 4. febrúar 1964, fskj. V-55. Greiðsludagur var 5. febrúar samkvæmt upplýsingum verksmiðjunnar.

Ákærði Magnús Helgi segist eitthvað muna eftir þessum reikningi, en kannast þó ekki við, að hann hafi átt þátt í tvínótkun hans. Jóhannes kveðst ekkert geta sagt um þetta atriði.

51. Meðal sjóðsfylgiskjala V-857, sem færð eru sem greidd 12. desember 1964, var reikningur frá Ryðhreinsun og Málmhúðun s/f, dagsettur 30. nóvember 1964, fjárhæð kr. 3.700.00, ásamt frumnótu, dagsettri sama dag, og úttektarbeiðni Landssmiðju, sem einnig ber sömu dagsetningu. Reikningurinn er skrifaður með penna (kúlupenna), og leynir sér ekki, að síðasti stafur í ártalinu hefur verið máður út og ritaður á ný. Á frumnótu, sem einnig er rituð með kúlupenna, er talan 4 krotuð ofan í síðasta staf ártals, en ekki er greinilegt, hvaða stafur hefur verið fyrir. Úttektarnóta er skrifuð með blýanti, og er líklegt, að síðasti stafur ártals hafi þar einnig verið strokaður út og skrifaður á ný. Samkvæmt bréfi Saxa h/f (Ryðhreinsunar & Málmhúðunar s/f) hefur reikningur þessi verið gefinn út 1962, en ekki 1964, og hefur hann verið greiddur í tvennu lagi, 9. janúar 1963 kr. 1.500.00 og 16. janúar s. á. kr. 2.200.00. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningur þessi upphaflega verið færður greiddur 31. desember 1962, fskj. V-801.

Ákærði Magnús Helgi kveðst hafa grun um, að þetta sé eitt þeirra skjala, sem þeir Jóhannes breyttu og endurnotuðu. Jóhannes kveður einnig vel mega vera, að svo hafi verið. Ákærðu telja sig ekki muna beinlínis eftir þessum reikningi.

52. Meðal sjóðsfylgiskjala V-55, sem færð eru 4. febrúar 1964, var reikningur Gúmmísteypunnar, Þorsteins Kristjánssonar, dagsettur 23. desember 1963, fjárhæð kr. 3.200.00. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningur þessi áður verið færður sem sjóðsfylgiskjal V-919, 4. desember 1964. Samkvæmt upplýsingum endurskoðanda Gúmmísteypunnar hefur reikningur þessi verið gefinn út hinn 23. september, en ekki 23. desember. Á reikninginn er dagsetningin rituð þannig: 23/12, og er svo að sjá, að talan 12 sé krotuð ofan í aðra tölu, er staðið hafi fyrir, og er engan veginn neitt því til fyrirstöðu, að það hafi verið talan 9.

Hvorugur hinna ákærðu kveðst muna til þess, að hann hafi átt þátt í að breyta þessum reikningi eða endurnota hann.

53. Meðal sjóðsfylgiskjala V-763, sem færð eru sem greidd 22. desember 1962, var reikningur frá Gúmmísteypu Þorsteins Kristjánssonar, dagsettur 3. nóvember 1962, fjárhæð kr. 2.566.00, ásamt úttektarbeiðni Landssmiðju með sömu dagsetningu. Skjöl þessi eru bæði fyllt út með kúlupenna. Augljóst er, að síðasti stafur í ártali á þeim báðum er ritaður ofan í aðra tölu, sem virðist vera talan 1. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningur þessi áður verið færður sem greiddur með fiskj. V-727, 1961.

Ákærði Magnús Helgi kveðst ekkert muna eftir þessum reikningi né tvínotkun á honum, og hið sama segir ákærði Jóhannes, en fortækur þó ekki, að hann kunni að hafa átt þarna hlut að máli.

54. Meðal sjóðsfylgiskjala V-569, sem færð eru greidd 20. september 1961, var reikningur frá Pétri Snæland h/f, að fjárhæð kr. 1.800.00, ásamt frumnótu og úttektarbeiðni Landssmiðju. Öll bera skjöl þessi dagsetninguna 20. maí. Reikningnum og úttektarbeiðninni er það sameiginlegt, að þau hafa verið götuð þannig, að síðasti stafur ártals hefur klippzt úr. Frumnótan virðist ekki hafa borið ársetningu. Líkur benda til þess, að áðurnefndar gatanir hafi verið gerðar af ásettu ráði til þess að afmá ártalið. Afstaða gatanna er með þeim hætti. Ríkisendurskoðunin telur, að þessi reikningur hafi fyrst komið fram sem sjóðsfylgiskjal 12. október 1960, fiskj. V-695. Hins vegar tókst ekki að fá staðfestingu fyrirtækisins á útgáfudegi reikningsins, þar sem bókhald þess var talið brunnið.

Hvorugur ákærðu kveðst geta sagt neitt um þetta ákæruatriði, og telja þeir sig ekki muna til þess, að þeir hafi tvínotað þetta skjal.

55. Meðal sjóðsfylgiskjala, sem færð eru 11. apríl 1962, var reikningur frá Jóni Sen, Miklubraut 40, yfir spennubreyti, að söluverði kr. 1.625.00, ásamt úttektarbeiðni Landssmiðju. Gögn þessi bera bæði dagsetninguna 16/3 1962. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunarinnar hefur reikningur þessi áður verið færður sem fylgiskjal V-806, 25. nóvember 1960. Á reikningnum er auðséð, að mánaðartalan (3) er rituð í stað annarrar tölu, sem strokuð hefur verið út og verður nú ekki greind. Einnig telur útgefandi reikningsins, Jón Sen fiðluleikari, að síðasta talan í ártalinu (2) sé rituð fyrir aðra tölu. Kveðst Jón sjá, að hann hafi ekki ritað töluna 2. Hann hefur hins vegar ekki getað fullyrt, hvenær reikn-

ingurinn hafi verið gefinn út, en telur líklegt, að það hafi verið 1960. Á úttektarnótunni er ljóst, að bæði mánaðartalan og síðasti stafur í ártali hafa verið strokuð út og nýjar tölur ritaðar í staðinn. Ekki er ólíklegt, að áður hafi staðið mánaðartalan 11 og að síðasti stafur ártals hafi verið 2.

Ákærði Magnús Helgi kannast ekki við, að hann hafi átt þátt í að breyta þessum reikningi né endurnota hann, og ákærði Jóhannes getur ekkert sagt um þetta atriði.

56. Meðal sjóðsfylgiskjala V-540, sem færð eru greidd 12. september 1962, er reikningur L. Andersens h/f, dagsettur 28. ágúst 1962, yfir 600 stk. af gotupokum á kr. 4.00 hvern, samtals kr. 2.400.00, ásamt frumnótu og úttektarbeiðni Landssmiðju. Reikningurinn hefur verið fylltur úr með ritvél, en eigi dylst, að tveir síðustu stafir ártals hafa verið máðir út svo og dagsetning og ritað í staðinn með penna: „62“ og „ág. 28“. Þá hefur einingarverði á vörunni verið breytt með penna. Er ótvírætt, að upphaflega hefur staðið „4/10“, en talan 0 verið rituð með penna ofan í töluna 1. Í samræmi við það er heildarverði breytt úr 2.460.00 í 2.400.00, og er breytingin gerð með penna. Í frumnótu eru gerðar þessar breytingar: Ártali hefur, að því er best verður séð, verið breytt úr 1961 í 1962. Dagsetningu hefur verið breytt úr 28/9 í 28/8. Yfir einingarverð vöru (4/10) hefur verið strikað og ritað í staðinn 4/. Yfir töluna 6 í heildarverðinu hefur talan 0 verið rituð. Allar þessar breytingar hafa verið gerðar með kúlupenna. Í úttektarbeiðninni, sem fyllt er út með blýanti, hefur mánaðartalan, sem virðist hafa verið 9, verið strokuð út og talan 8 skrifuð í staðinn. Síðustu tölu í ártali hefur á sama hátt verið breytt úr 1 í 2. Ríkisendurskoðunin telur, að reikningur þessi hafi áður verið færður sem sjóðsfylgiskjal V-619, 11. október 1961, og þá að fjárhæð kr. 2.460.00, þ. e. hin upprunalega fjárhæð. Hins vegar hefur ríkisendurskoðunin ekki fengið staðfestingu reikningsútgefanda á útgáfudegi reikningsins.

Ríkisendurskoðunin segir í skýrslu sinni, að eitt fylgiskjal hafi verið rifið frá reikningnum og hafi mátt greina tætlur af því milli fylgiskjala reikningsins. Ekki er neinar upplýsingar að hafa um þetta atriði af gögnum þeim, sem dómurinn fékk í hendur.

Ákærði Magnús Helgi kveðst ekki hafa hugmynd um það, hver breytt hafi umræddum reikningi, eða um það, hvort hann hafi verið tvínotaður. Ákærði Jóhannes telur, að rithönd hans sjálfs sé á breytingunum á reikningnum. Hann kveðst telja ólíklegt, að hann hafi gert svo auðsæja breytingu í skjölum í sviksamlegum

tilgangi. Hins vegar rámi sig í, að verðgæzlustjóri hafi einhvern tíma þéðið um reikninga frá L. Andersen h/f vegna athugunar á verðlagi og í ljós hafi komið, að rangt verð hafi verið á reikningum. Að öðru leyti kveðst Jóhannes ekkert frekar geta um þetta sagt.

57. Meðal sjóðsfylgiskjala V-225, sem færð eru 30. apríl 1961, er reikningur svohljóðandi:

„Staðgreitt		
1960	1 st. Gírmótor 2 hö	3572.00
		3572.00
Greitt		
B. Sig.		
Innf.“		

Dagsetning reikningsins verður ekki greind, þar sem hún hefur að mestu leyti klippzt burt við götun á skjalinu.

Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi áður verið notaður sem sjóðsfylgiskjal V-859 hinn 14. desember 1960.

Ekki er vitað, hver sá B. Sig. er, sem gefið hefur út þennan reikning.

Hvorugur ákærðu kveðst neitt geta sagt um þetta tilvik.

58. Meðal sjóðsfylgiskjala V-252, sem færð eru greidd 8. apríl 1964, var reikningur frá Korkiðjunni h/f, dagsettur 8. janúar 1964, fjárhæð kr. 2.167.50, ásamt frumnótu og úttektarbeiðni Landssmiðjunnar, dagsettri sama dag. Samkvæmt skýrslu ríkisendurskoðunar hefur reikningur þessi áður verið notaður sem sjóðsfylgiskjal V-110 hinn 19. febrúar 1964. Ekki tókst að fá staðfestingu útgefanda reikningsins á því, hvenær reikningurinn hefði fengið greiddur.

Hvorugur ákærðu hefur kannast við tvínótkun þessa reiknings.

III. Hækkun á samlagningarstrimlum.

Áður var frá því greint, að í bókhaldi Landssmiðjunnar var sá háttur tíðkaður, að sjóðsfylgiskjöl voru tekin saman í hópa, fjárhæðir skjalanna lagðar saman og samlagningarstrimillinn festur með skjölunum og skjalahópurinn síðan færður sem eitt fylgiskjal. Við athugun á fylgiskjalahópum kom í ljós, að samlagning mundi stundum hafa verið rangfærð til hækkunar. Hefur þá verið

sett inn tala í samlagninguna, án þess að hún sjáist á strimlinum, sem ber aðeins með sér fjárhæðir skjala þeirra, sem í skjalahópnum er. Verður niðurstöðutalan þannig hærri en rétt er. Svo er að sjá, að endurskoðendur hafi borið strimilinn saman við skjöl þau, sem eru í skjalahópnum, en ekki lagt saman á ný til þess að sannreyna, að niðurstaða sé í samræmi við tölurnar á strimlinum.

Í bókhaldi ársins 1963 fundust 13 tilvik af þessu tagi, 9 tilvik árið 1964 og einnig 9 árið 1965. Í öllum tilfellum er um hækkun að ræða, og nemur hún samtals kr. 71.808.75, svo sem rakið er í eftirfarandi töflu:

1963	Útkoma á strimli	Rétt útkoma	Mismunur
12/2 V-47	288.306.65	283.757.65	4.549.00
6/3 V-130	175.509.35	172.509.35	3.000.00
12/3 V-139	184.221.95	181.221.95	3.000.00
26/3 V-177	139.941.25	137.767.25	2.174.00
5/4 V-220	311.489.50	308.489.50	3.000.00
17/4 V-231	39.135.00	38.135.00	1.000.00
22/4 V-241	225.954.50	222.954.50	3.000.00
24/4 V-243	64.406.50	62.406.50	2.000.00
15/5 V-298	25.138.90	23.638.90	1.500.00
22/5 V-320	137.640.00	134.640.00	3.000.00
31/5 V-340	96.138.35	93.628.35	2.510.00
31/8 V-584	14.330.37	13.830.37	500.00
17/9 V-638	451.621.80	448.621.80	3.000.00
	2.153.834.12	2.121.601.12	32.233.00
1964			
13/5 V-342	314.982.25	310.982.25	4.000.00
10/6 V-415	37.277.60	36.166.60	1.111.00
30/6 V-458	43.373.45	41.361.45	2.012.00
17/7 V-498	74.615.75	72.614.75	2.001.00
24/8 V-572	331.945.00	329.945.00	2.000.00
14/10 V-712	62.687.98	61.687.98	1.000.00
19/10 V-729	120.109.05	117.887.05	2.222.00
4/11 V-784	122.254.75	118.940.75	3.314.00
5/12 V-854	79.809.00	78.564.00	1.245.00
	1.187.054.83	1.168.149.83	18.905.00

1965

9/1	V-6	221.441.80	219.730.80	1.711.00
12/1	V-9	91.969.65	87.907.65	4.062.00
17/3	V-155	95.686.00	93.401.00	2.285.00
1/4	V-199	122.505.80	121.042.05	1.463.75
10/4	V-211	118.079.00	115.641.00	2.438.00
10/4	V-212	231.271.30	229.830.30	1.441.00
13/4	V-215	102.569.40	100.177.40	2.392.00
8/5	V-275	166.219.25	164.558.25	1.661.00
4/8	V-486	378.742.00	375.525.00	3.217.00
		1.528.484.20	1.507.813.45	20.670.75

Kr. 71.808.75

Ákærði Jóhannes kannaðist við það, er þessi atriði voru fyrst borin undir hann við rannsókn málsins hinn 9. maí 1966, að það hefði komið fyrir, að tala hafi verið sett inn í samlagningarvél, áður en fylgiskjöl voru lögð saman, þannig að út hafi komið hærri tala en hinar stimpluðu fjárhæðir samanlagðar, sem strimillinn sýndi. Hefði með þessum hætti verið dregið fé úr sjóðnum, er ráðstafað hafi verið á sama hátt og annað fé, sem tekið var með öðrum aðferðum úr sjóðnum. Ekki taldi Jóhannes þó, að mikið hefði kveðið að þessu og varla verið um verulegar fjárhæðir að ræða.

Sakarefni þessi voru borin undir ákærða Magnús Helga hinn 11. maí 1966. Neitaði hann eindregið, að hann hefði nokkru sinni átt þátt í því að draga fé úr sjóði smiðjunnar með þessum hætti og hefði hann aldrei vitað það, meðan hann vann þar, að slíkt væri gert. Hins vegar hefði ákærði Jóhannes sagt sér frá því fyrir skömmu, að hann hefði stundum náð fé úr sjóðnum á þennan hátt. Ákærði Magnús Helgi skýrði svo frá, að aðalbókari hefði séð um að setja fylgiskjöl í „grúppur“ og hefði hann því annazt samlagningu skjalanna. Magnús Helgi kvaðst þó hafa annazt þessi störf í forföllum aðalbókarans.

Ákærði Jóhannes var yfirheyrður nánar um þetta efni hinn 17. maí 1966. Voru þá einstök atriði þessa kafla borin undir hann. Hann kvaðst ekki geta sagt um hin einstöku tilfelli, en þó fyndist honum, að tölur þær, sem látnar voru koma fram í samlagningu, án þess að þær stæðu á strimlinum, hefðu yfirleitt staðið á heilum þúsundum, eða a. m. k. hundruðum, en ekki tölur eins og t. d.

4.549.00, 2.174.00 (sbr. töfluna hér að framan, 1964) eða fjárhæðirnar, sem fram koma í töflunni yfir árið 1965. Ákærði Jóhannes fullyrti, að ákærða Magnúsi Helga hefði jafnan verið kunnugt um það, er fjárhæðir voru dregnar úr sjóði með þessum hætti, þó að hann gæti ekki fullyrt um það, að Magnúsi hefði ævinlega verið kunnugt um það í hverju einstöku tilviki, með hvaða hætti fé var dregið úr sjóðnum. Taldi Jóhannes ólíklegt, að þessi aðferð hefði farið fram hjá Magnúsi Helga. Þá sagði Jóhannes, að Magnús Helgi hefði séð um að ráðstafa fénu.

Ákærði Magnús Helgi tjáði sig enn um þessi sakarefni á dómþingi 16. júní 1966. Hann kvaðst nú ekki geta forttekið, að honum hefði verið kunnugt um tilvik af þessu tagi. Kvað hann sig ráma eitthvað í þetta, en ekkert kvaðst hann þó muna með vissu.

IV. *Breytt fjárhæð reikninga.*

Við könnun ríkisendurskoðunarinnar á bókhaldi Landssmiðjunnar komu í ljós sjóðsfylgiskjöl, þar sem fjárhæðum reikninga hafði verið breytt til hækkunar, og benti það þá til þess, að mismunurinn hefði verið dreginn úr sjóði og fjádrættinum leynt með falsinu.

Ákærðu hafa báðir kannast við, að þeir hafi nokkuð beitt þessari aðferð til þess að leyna því, er þeir tóku fé úr sjóði smiðjunnar, en það segjast þeir hafa gert einvörðungu í þágu smiðjunnar, eins og áður hefur verið vikið að og nánar verður skýrt frá síðar í dómsforsendum.

Verða nú rakin tilvik þau af þessu tagi, sem IV. kafla ákæru lýtur að, og tilfærð gögn þau, sem fyrir hendi eru um þau, þar á meðal skýrslur ákærðu.

1. Reikningur frá Sigurði Hannessyni & Co. h/f yfir stjórnæki, fjárhæð kr. 9.706.65, dagsettur 24/11 '62, innfærður 31. maí 1963, fskj. V-339. Samkvæmt vottorði Sigurðar Hannessonar & Co. h/f hefur reikningi þessum verið breytt þannig, að 24/1 '63 hefur verið breytt í 24/11 '62, og reikningsfjárhæð hefur verið breytt, en hún upphaflega verið kr. 470.65. Er auðséð, að ritað hefur verið ofan í síðasta staf ártals og ofan í fremsta og fjórða staf reikningsfjárhæðar.

Ákærði Magnús Helgi kannast við það, að hann muni hafa gert umrædda breytingu á reikningi þessum, en ekki sé hann viss um, að ákærði Jóhannes hafi átt þátt í því tiltæki. Jóhannes segist ekki muna eftir þessu tilviki.

2. Reikningur Skipaafgreiðslu J. Zimsens, dagsettur 9. marz

1964, fjárhæð samtals kr. 6.069.00, innfærður greiddur 20. marz 1964, fskj. V-198. Reikningur þessi sundurliðast þannig:

Uppskipun	kr. 1.329.00
Vörugjald	— 37.00
Flutningsgjald	— 4.703.00

Samtals kr. 6.069.00

Samkvæmt upplýsingum skipaafgreiðslunnar var reikningurinn að réttu lagi að fjárhæð samtals kr. 2.069.00. Flutningsgjald var kr. 1.703.00, uppskipun kr. 329.00 og vörugjald kr. 37.00. Hefur reikningnum því verið breytt þannig, að talan 1 hefur verið rituð framan við 329, og tölunni 1 í fjárhæð flutningsgjalds hefur verið breytt í 4. Hefur verið auðvelt að gera breytingar þessar, án þess að áberandi sé á skjalinu. Hins vegar er augljóst, að ritað hefur verið ofan í heildarfjárhæðina, og við athugun má greina, að fremsta talan hefur verið 2. Samkvæmt þessu hefur reikningnum verið breytt til hækkunar, sem nemur kr. 4.000.00.

Ákærði Magnús Helgi hefur kannast við, að hann hafi gert þessar 3 breytingar á reikningnum. Ekki kveðst hann muna eftir, hvort Jóhannes hafi átt þátt í þessu, en líklegt sé að minnsta kosti, að hann hafi sagt honum frá þessu á eftir.

Ákærði Jóhannes kveðst ekki muna sérstaklega eftir þessu, en vera meg, að hann hafi þarna átt hlut að máli.

3. Reikningur Málmismiðjunnar Hellu h/f, dagsettur 19. marz 1964, fjárhæð kr. 4.216.80, innfærður greiddur 24. júní 1964, fskj. V-437. Reikningnum fylgir frumnóta yfir 49.6 kg. af fóðringarefni á 83/00, kr. 4.216.80. Ef rétt væri farið með magnið, hefði heildarverð samkvæmt þessu átt að hafa numið kr. 4.116.80. Samkvæmt upplýsingum Málmismiðjunnar Hellu h/f var reikningur þessi yfir 14.6 kg. af fóðringarefni og heildarverð kr. 1.211.80. Á reikningnum hafa þannig verið gerðar breytingar á tveimur tölum (1.211 verður 4.216), og samsvarandi breyting er gerð í frumnótunni, en þar er tölunni 14 einnig breytt í 49. Má sjá á nótunni, að þar hefur breyting verið gerð (ritað ofan í með kúlupenna).

Ákærðu segjast ekki muna eftir þessu tilviki sérstaklega, en báðir segja, að ekki sé loku fyrir það skotið, að þeir hafi átt þarna hlut að máli.

4. Reikningur Jens Árnasonar h/f, dagsettur 22. maí 1964, yfir 17.8 kg. af ryðfríu stáli á 110/00, samtals kr. 1.858.00, innfærður

greiddur 8. júlí 1964, fskj. V-471. Ljósrit, sem Jens Árnason h/f hefur látið í té af samriti reikningsins, ber með sér, að hann hefur verið yfir 7.8 kg. af vörunni og heildarfjárhæð kr. 858.00, en eigi 838, eins og í ákæru segir. Hefur reikningurinn þannig verið hækkaður um 1.000 kr. og tvær breytingar gerðar á honum. Einnig hefur verið gerð breyting á úttektarbeiðni, sem fylgir reikningnum, þannig að tölunni 7.8 hefur þar verið breytt í 17.8.

Ákærði Magnús Helgi kannast við, að hann hafi breytt reikningnum frá Jens Árnasyni, einum eða fleiri, en ekki kveðst hann muna sérstaklega eftir þessum reikningi. Ákærði Jóhannes kveðst ekki muna eftir þessum reikningi, en vera meg, að hann hafi átt þátt í þessu broti.

5. Reikningur Málmismiðjunnar Hellu h/f, dagsettur 23. júní 1964, fjárhæð kr. 1.249.00, innfærður greiddur 8. júlí 1964, fskj. V-472. Reikningnum fylgir frumnóta yfir 13 kg. af fóðringarefni á 83/00, samtals kr. 1.249.00. Er hér sýnilega málum blandað, þar sem 13×83 er 1.079, enda hefur Málmismiðjan Hella vottað, að reikningurinn hafi verið yfir 3 kg. af vörunni og heildarfjárhæð kr. 249.00. Hefur reikningurinn þannig verið hækkaður um 1.000 kr. með því að bæta tölunni 1 framan við vörumagn og heildarfjárhæð. Reikningnum fylgir enn fremur úttektarbeiðni yfir 12 stk. $1\frac{1}{4} \times 1$ " st. kopar, rennt mál. Er líklegt, að tölunni 1 hafi þar verið bætt framan við töluna 2.

Hvorugur ákærðu telur sig muna eftir þessu atriði sérstaklega, en ekki hafa þeir mótmælt því, að þeir kunni að hafa framið þetta brot.

6. Reikningur Jens Árnasonar h/f yfir 23.3 kg. $1\frac{1}{2}$ " ryðfrítt stál á 110/00, samtals kr. 2.363.00, innfærður greiddur 8. júlí 1964, fskj. V-472. Ekki er hér allt með felldu, þar sem 110×23.3 mundi nema 2.563, enda sýnir ljósrit úr reikningabók, sem útgefandi reiknings hefur látið í té, að reikningurinn hefur upphaflega verið yfir 3.3 kg. af vörunni og heildarfjárhæð kr. 363.00. Hefur reikningurinn þannig verið hækkaður um 2.000 kr. Úttektarbeiðni fylgir reikningnum yfir 6.35 eða 0.35 m $1\frac{1}{2}$ " ryðfrítt stál. Talan, er sýnir magnið, er ekki greinileg.

Ákærði Magnús Helgi telur mjög miklar líkur á því, að hann hafi breytt þessum skjölum, en er þó ekki fullviss um það. Ákærði Jóhannes man ekki eftir þessu atriði, en mótmælir ekki, að hann kunni að hafa komið þarna við sögu.

7. Reikningur Heimilstækja s/f yfir 1 stk. rafmagnsofn, dagsettur 22. nóvember 1963, fjárhæð kr. 4.174.00, innfærður greiddur

23. september 1964, fskj. V-636. Samrit af reikningi þessum, sem útgefandi hefur látið í té, sýnir, svo að ekki verður um villzt, að verð ofnsins hefur verið kr. 1.174.00, en ekki 4.174.00, og hefur fremstu tölunni á reikningnum þannig verið breytt úr 1 í 4, en breytingu þá er auðvelt að gera, án þess að áberandi sé. Hefur reikningurinn þannig verið hækkaður um 3.000 kr.

Ákærði Magnús Helgi segir, að sig rámi í þetta tilfelli, og telur hann líklegt, að hann hafi breytt reikningnum. Ákærði Jóhannes segir, að hann kunni að hafa átt þátt í þessu, en man ekki sérstaklega eftir þessu atriði.

8. Reikningur Jens Árnasonar h/f yfir 40.5 kg. 2¼" ryðfrítt stál á 110/00, samtals kr. 4.455.00, innfærður greiddur 31. desember 1964, fskj. V-916. Ljósrit úr reikningabók, sem útgefandi reikningsins hefur látið í té, sýnir, að reikningurinn hefur verið yfir 10.5 kg. af vörunni og heildarverð kr. 1.155.00. Hefur tölunni 1 þannig verið breytt á þremur stöðum í 4 og reikningurinn hækkaður með þessu um 3.300 kr. Úttektarbeiðni Landssmiðjunnar fylgir reikningnum yfir 0.5 m 2¼" ryðfrítt stál, og virðist ekkert hafa verið hróflað við skjali þessu.

Um þetta atriði og tilvik þau, sem talin eru í 9.—13. lið hér á eftir og öll varða reikninga frá Jens Árnasyni h/f, hefur ákærði Magnús Helgi sagt, að hann og ákærði Jóhannes muni sameiginlega hafa staðið að breytingum á reikningum þessum. Þeir hafi ef til vill ekki í öllum tilvikum komið sér saman fyrir fram um þetta, en sá, sem ekki stóð að breytingu á reikningi, hafi þá fengið að vita um hana á eftir.

Ákærði Jóhannes segir, að sig rámi í einhverja reikninga frá Jens Árnasyni í þessu sambandi. Hann man ekki einstök tilvik, en neitar ekki, að hann kunni að hafa átt þátt í þessum brotum.

9. Reikningur Jens Árnasonar h/f yfir 45.4 kg. af ryðfríu stáli, samtals kr. 4.994.00, innfærður greiddur 20. janúar 1965, fskj. V-17. Greinilegt er, að talan, er sýnir heildarverð, hefur verið máð út að einhverju leyti og endurrituð, enda sýnir ljósrit úr reikningabók útgefanda, að reikningurinn hefur upphaflega verið yfir 15.4 kg. af vörunni og heildarverð kr. 1.694.00. Hefur reikningurinn með þessum breytingum verið hækkaður um 3.300 kr.

Um framburð ákærðu um þetta atriði sjá næsta lið hér að framan.

10. Reikningur Jens Árnasonar h/f yfir 42.2 kg. af ryðfríu stáli, samtals kr. 4.342.00, innfærður greiddur 20. janúar 1965, fskj. V-17. Ef rétt væri með farið, hefði heildarfjárhæð átt að

nema kr. 4.642.00 en ekki 4.342.00. Ljósrit úr reikningabók útgefanda reikningsins sýnir, að reikningurinn hefur verið fyrir 12.2 kg. af vörunni og heildarverð kr. 1.342.00. Hefur reikningurinn því verið hækkaður um 3.000 kr. með því að breyta tölunni 1 í 4.

Um framburð ákærðu um þetta sjá 8. hér að framan.

11. Reikningur Jens Árnasonar h/f yfir 95.3 kg. af stáli á 48/00, samtals kr. 4.715.40, dagsettur 4. desember 1964, innfærður greiddur 31. janúar 1965, fskj. V-44. Ef rétt væri farið með einingarverð, hefði heildarverð átt að vera kr. 4.574.40. En ljósrit úr reikningabók útgefanda sýnir, að einingarverð er 18/00, en ekki 48/00, og heildarverð því 1.715.40. Hefur tölunni 1 þannig verið breytt í 4 á tveimur stöðum og reikningurinn þannig hækkaður um 3.000 kr.

Um framburð ákærðu sjá 8. hér að framan.

12. Reikningur Jens Árnasonar h/f yfir 275.7 kg. af stáli á 15/00, samtals kr. 4.135.50, dagsettur 11. desember 1964, innfærður greiddur 31. janúar 1965, fskj. V-45. Ljósrit af samriti reikningsins sýnir hins vegar, að magnið hefur verið 75.7, en ekki 275.7 kg., og heildarverðið kr. 1.135.50. Hefur reikningurinn þannig verið hækkaður um 3.000 kr. með því að bæta tölunni 2 framan við tölu þá, sem tilgreinir vörumagn, og breyta tölunni 1 í 4 í heildarverðinu.

Um framburð ákærðu sjá 8. hér að framan.

13. Reikningur Jens Árnasonar h/f, dagsettur 12. júlí 1965, innfærður greiddur 8. september 1965, fskj. V-560. Reikningurinn er yfir 13 kg. 2" ryðfrítt stál og 65.3 kg. 1½" ryðfrítt stál, samtals 78.3 kg., á 110/00, eða kr. 8.613.00. Greinilegt er, að tölu þeirri, er sýnir verðið, hefur verið raskað, og þegar athugað er ljósrit af afriti reikningsins, kemur í ljós, að í stað tölunnar 65.3 hefur upphaflega staðið 15.3, í stað 78.3 hefur staðið 28.3, og heildarverð vörunnar hefur að réttu lagi verið kr. 3.113.00, en ekki 8.613.00. Reikningurinn hefur þannig verið hækkaður um kr. 5.500.00.

Um framburð ákærðu sjá 8. hér að framan.

14. Reikningur RAF, raftækjavinnustofu, yfir 2 stk. anker úr rúðumótorum, kr. 4.900.00, innfærður greiddur 8. maí 1965, fskj. V-276. Samkvæmt upplýsingum frá útgefanda reikningsins hefur verð vörunnar verið 1.900 kr., og hefur reikningurinn því verið hækkaður um 3.000 kr. með því að breyta tölunni 1 í 4.

Ákærði Magnús Helgi kveðst telja, að þetta sé einn af þeim

reikningum, sem þeir Jóhannes breyttu til hækkunar. Ekki kveðst hann geta séð, hvort þeir hafi gert breytinguna. Ákærði Jóhannes man ekki eftir þessum reikningi, en segir, að vera megi, að hann sé einn þeirra reikninga, sem þeir félagar breyttu.

15. Reikningur Egils Skúla Ingibergssonar yfir tæknilega aðstoð við spennustilli, kr. 4.200.00, dagsettur 16. janúar 1965, innfærður greiddur 15. maí 1965, fskj. 284. Fjárhæðin er rituð með annars konar penna en reikningurinn að öðru leyti, og bendir allt til þess, að reikningsfjárhæð hafi verið breytt, ritað ofan í aðra tölu, og fremsti stafur tölunnar hefur áður verið máður út. Samkvæmt upplýsingum frá útgefanda reikningsins hefur hann fengið greiddar samtals kr. 2.300.00 fyrir umrætt verk, og hefur reikningurinn því verið hækkaður um 1.900 kr., en eigi 2.100 kr., sem í ákæru segir. Ákærði Magnús Helgi kannast við það, að hann hafi sjálfur breytt reikningnum, en ekki kveðst hann muna, hver upphafleg reikningsfjárhæð hafi verið. Hann kveðst ekki geta sagt um það, hvort Jóhannes hafi átt þátt í þessu, en telur líklegt, að hann hafi haft vitneskju um það. Ákærði Jóhannes segir, að sig rámi eitthvað í þennan reikning, en ekki geti hann komið því fyrir sig, hvernig þessu sé varið.

16. Við bókhaldskönnun ríkisendurskoðunarinnar kom í ljós, að breytingar til hækkunar mundu hafa verið gerðar á fjölmörgum kvittunum frá H/f Eimskipafélagi Íslands, bæði á árunum 1964 og 1965. Verða nú tilvik þau af þessu tagi frá árinu 1964 rakin nánar. Hefur ákærði Magnús Helgi játað afdráttarlaust, að hann og Jóhannes hafi staðið að öllum þessum breytingum. Hafi hann sjálfur gert breytingar á sumum skjalanna, en Jóhannes á öðrum, en hvor um sig jafnan vitað um aðgerðir hins.

Ákærði Jóhannes kannast einnig við það, að þeir Magnús Helgi hafi gert breytingar á allmörgum pakkhúsleigukvittunum H/f Eimskipafélags Íslands, en ekki kveðst hann geta sagt um einstök tilvik.

a) Kvittun fyrir vörugjaldi, kr. 32.00, og pakkhúsleigu, kr. 1.452.00, samtals kr. 1.484.00, dagsett 4. febrúar 1964. Samkvæmt skýrslu Eimskipafélagsins hefur pakkhúsleiga numið kr. 452.00 og heildarfjárhæð reiknings kr. 484.00. Kvittunin ber það með sér, að ritað hefur verið ofan í þessar tvær tölur.

b) Kvittun fyrir pakkhúsleigu, dagsett 4. febrúar 1964, kr. 164.00. Rétt fjárhæð hefur verið kr. 64.00, en tölunni 1 bætt framan við.

c) Kvittun fyrir vörugjaldi, kr. 9.00, og pakkhúsleigu, kr.

1.446.00, samtals kr. 1.455.00, dagsett 17. febrúar 1964. Þessi reikningur hefur verið hækkaður um 1.000 kr. með því að bæta tölunni 1 framan við tölurnar 446.00 og 455.00. Má sjá, að tölustafur þessi er ritaður með annars konar penna en kvittunin að öðru leyti.

d) Kvittun fyrir pakkhúsleigu, kr. 1.845.00, og vöxtum, kr. 35.00, samtals kr. 1.880.00. Reikningur þessi hefur upphaflega verið að fjárhæð 880 kr., þ. e. honum hefur verið breytt til hækkunar um 1.000 kr. með því að bæta tölunni 1 framan við tölurnar 845.00 og 880.00.

e) Kvittun fyrir pakkhúsleigu, kr. 430.00, og vöxtum, kr. 13.00, samtals kr. 443.00. Pakkhúsleiga nam að réttu lagi kr. 130.00, og heildarfjárhæð var því kr. 143.00, en tölunni 1 hefur verið breytt í 4 á báðum stöðum og reikningurinn þannig hækkaður um 300 kr.

f) Kvittun fyrir pakkhúsleigu, kr. 2.164.00, og vöxtum, kr. 15.00, samtals kr. 2.179.00. Reikningur þessi hefur verið hækkaður um 2.000 kr. með því að bæta tölunni 2 framan við töluna 164.00, sem var hin rétta pakkhúsleiga, svo og framan við heildartöluna.

g) Kvittun fyrir pakkhúsleigu, dagsett 15. maí 1964, fjárhæð kr. 125.00. Hér hefur verið gerð breyting til hækkunar um 100 kr. með því að bæta 1 framan við hina upprunalegu tölu, 25.00.

h) Kvittun fyrir pakkhúsleigu, kr. 12.290.00, og vöxtum, kr. 32.00, samtals kr. 12.322.00. Upphaflega hefur kvittunin sýnt pakkhúsleigu kr. 7.290.00, en talan 1 rituð framan við og tölunni 7 breytt í 2. Bendir gerð tölunnar til þessarar breytingar. Niðurstöðutölu hefur verið breytt til samræmis við þessar breytingar. Hefur kvittunin þannig verið hækkuð um 5.000 kr.

i) Kvittun fyrir pakkhúsleigu, kr. 550.00, dagsett 30. júlí 1964. Kvittun þessi hefur verið hækkuð um 500 kr. með því að bæta tölunni 5 framan við upprunalega fjárhæð, 50.00.

j) Kvittun fyrir pakkhúsleigu 26. júlí til 5. ágúst 1964, kr. 1.331.00, og vöxtum, kr. 40.00, samtals kr. 1.371.00. Hér hefur verið gerð breyting til hækkunar um 1.000 kr. með því að bæta tölunni 1 framan við tölurnar 331.00 og 371.00.

k) Kvittun fyrir pakkhúsleigu 6. júlí til 6. ágúst 1964, kr. 490.00, og vöxtum, kr. 4.00, samtals kr. 494.00. Tölunni 4 hefur verið bætt framan við tölurnar 90.00 og 94.00 og kvittunin þannig hækkuð um 400 kr.

l) Kvittun fyrir pakkhúsleigu 7. febrúar til 31. ágúst 1964, kr.

8.234.00, og vöxtum, kr. 707.00, samtals kr. 8.941.00. Pakkhúsleiga nam að réttu lagi kr. 3.234.00 og heildarfjárhæð reikningsins kr. 3.941.00, en tölunni 3 hefur á báðum stöðum verið breytt í 8. Má greina breytingu þessa við athugun. Hefur þannig verið gerð breyting til hækkunar um 5.000 kr. á þessu skjali.

m) Kvittun fyrir pakkhúsleigu 8. september til 12. október 1964, kr. 979.00, ásamt vöxtum, kr. 9.00, samtals kr. 988.00. Kvittunin hefur upphaflega verið fyrir 88 kr., en hún verið hækkuð um 900 kr. með því að bæta tölunni 9 framan við á tveimur stöðum.

n) Kvittun fyrir pakkhúsleigu 26. júní til 4. nóvember 1964, kr. 4.176.00, og vöxtum, kr. 134.00, samtals kr. 4.210.00. Kvittun þessari hefur verið breytt til hækkunar um 3.000 kr. með því að breyta tölunni 1 í 4.

o) Kvittun fyrir pakkhúsleigu 2. júní 1962 til 20. nóvember 1964, kr. 8.214.00, og vöxtum, kr. 779.00, samtals kr. 8.993.00. Svo er að sjá, að ritað hafi verið ofan í allar tölur á kvittun þessari. Samkvæmt skýrslu Eimskipafélagsins hefur pakkhúsleiga numið að réttu lagi kr. 5.214.00 og heildarfjárhæð kr. 5.993.00. Hefur kvittun þessi því verið hækkuð um kr. 3.000 með því að breyta tölunni 5 í 8.

p) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 4. nóvember til 24. nóvember 1964, kr. 706.00, og vöxtum, kr. 22.00, samtals kr. 728.00. Upphaflega hefur talan 2 staðið í stað tölunnar 7, en verið breytt og kvittunin þannig hækkuð um 500 kr.

q) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 3. janúar til 4. desember 1964, kr. 4.892.00, og vöxtum, kr. 82.00, samtals kr. 4.874.00. Heildartala er ekki rétt, ætti að vera kr. 4.974.00. En upphaflega hefur pakkhúsleiga numið kr. 892.00 og heildarfjárhæð kr. 974.00, en tölunni 4 bætt framan við pakkhúsleiguna og heildarfjárhæð kvittunarinnar breytt í 4.874.00. Leiðir þetta til hækkunar að fjárhæð kr. 3.900.00.

r) Kvittun fyrir pakkhúsleigu kr. 550.00, dagsett 15. desember 1964. Upprunalega hefur kvittun þessi verið fyrir 50 kr., en tölunni 5 bætt framan við, þannig að kvittunin hækkar um 500 kr.

17. Við bókhaldskönnunina komu fram 21 kvittun H/f Eimskipafélags Íslands frá árinu 1965, þar sem eins var ástatt og um kvittanir þær frá árinu 1964, sem raktar eru í 16. lið. Um framburð ákærðu um þessar sakargiftir má skírskota til þess, sem sagt var undir 16. lið. Verða nú rakin hin einstöku atriði þessa ákæruliðs. Heimild um upprunalega fjárhæð kvittananna

er skýrsla H/f Eimskipafélags Íslands, útgefanda kvittananna, en auk þess þera þær að nokkru leyti breytingarnar með sér, svo sem rakið verður.

a) Kvittun fyrir pakkhúsleigu kr. 330.00, dagsett 26. janúar 1965. Kvittun þessi hefur verið hækkuð um 300 kr. með því að bæta tölunni 3 framan við töluna 30.00, sem upprunalega stóð á kvittuninni.

b) Kvittun fyrir pakkhúsleigu, kr. 330.00, dagsett 26. janúar 1965. Kvittun þessari hefur verið breytt á öldungis sama hátt og þeirri kvittun, sem lýst er í lið a), og hún þannig hækkuð um 300 kr.

c) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 24. nóvember 1964 (ekki sést til hvaða tíma), kr. 3.105.00, ásamt vöxtum, kr. 397.00, samtals kr. 3.502.00. Kvittun þessari hefur verið breytt á þá lund, að tölunni 2.105 hefur verið breytt í 3.105 og í heildarútkomunni í samræmi við það, þ. e. hækkun kr. 1.000.00. Kvittunin ber það með sér, að um breytingar hefur verið að ræða.

d) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 23. desember 1964 til 24. febrúar 1965, kr. 852.00, ásamt vöxtum, kr. 14.00, samtals kr. 866.00. Upprunalega hafa á kvittun þessari staðið tölurnar 352 og 366, en tölunni 3 hefur á báðum stöðum verið breytt í 8 og kvittunin þannig hækkuð um 500 kr. Má sjá á skjalinu, að talan 8 hefur verið rituð ofan í aðra tölu.

e) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 8. marz til 15. marz 1965, kr. 1.559.00. Kvittun þessi hefur upprunalega verið fyrir 59 kr., en talan 15 rituð framan við og kvittunin þannig hækkuð um 1.500 kr.

f) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 7. marz til 19. marz 1965, kr. 1.340.00. Upphaflega hefur kvittun þessi verið fyrir 134 kr., en hún hækkuð um 1.206 kr. með því að bæta tölunni 0 aftan við.

g) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 21. október 1963 til 8. apríl 1965, kr. 16.042.00, ásamt vöxtum, kr. 1.542.00, samtals kr. 17.584.00. Pakkhúsleigan nam að réttu kr. 11.042.00 og heildarfjárhæð kvittunarinnar því kr. 12.584.00, en fyrri tölunni hefur verið breytt í 16.042.00 og heildartölunni í 17.584.00. Greinilegt er á skjalinu, að breyting hefur verið gerð og kvittunin þannig hækkuð um 5.000 kr.

h) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 17. október 1964 til 13. apríl 1965, kr. 1.253.00, og vöxtum, kr. 30.00, samtals kr. 1.283.00. Yfir allar þessar tölur hefur verið strikað á reikningnum eða öllu heldur krotað ofan í þær og síðan ritað fyrir neðan kr. 1.253.00.

Kvittun þessi hefur upphaflega verið fyrir pakkhúsleigu, kr. 253.00, og vöxtum, kr. 30.00, samtals kr. 283.00. Hefur kvittuninni þannig verið breytt til hækkunar um 970 kr.

i) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 25. september 1964 til 22. júní 1965, kr. 4.047.00, og vöxtum, kr. 30.00, samtals kr. 4.077.00. Kvittunin var að réttu lagi fyrir pakkhúsleigu, kr. 1.047.00, og var heildarfjárhæðin kr. 1.077.00. Hefur kvittunin verið hækkuð um 3.000 kr. með því að breyta tölustafnum 1 í 4 á tveimur stöðum.

j) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 13. apríl 1964 til 25. júní 1965, kr. 2.000.00, ásamt vöxtum, kr. 114.00, samtals kr. 2.114.00. Samkvæmt upplýsingum útgefanda var kvittun þessi fyrir pakkhúsleigu, kr. 250.00, og vöxtum, kr. 11.00, samtals kr. 261.00. Við athugun á reikningnum má greina, að tölur hafa verið máðar út og endurritaðar. Hefur kvittunin með þessu móti verið hækkuð um 1.853 kr.

k) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 28. maí til 30. júní 1965, kr. 2.262.00, ásamt vöxtum, kr. 146.00, samtals kr. 2.408.00. Upphaflega hefur pakkhúsleigan verið kr. 1.062.00 og vextir 142 kr., samtals kr. 1.204.00. Greina má á skjalinu, að breytingar hafa verið gerðar á tölum. Hefur kvittunin þannig verið hækkuð um helming, eða um kr. 1.204.00.

l) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 11. janúar til 15. júlí 1965, kr. 6.554.00, ásamt vöxtum, kr. 377.00, samtals kr. 6.931.00. Ljóst er, að talan 6 er á báðum stöðum rituð í stað annarrar tölu, sem máð hefur verið út, enda segir í skýrslu útgefanda kvittunarinnar, að pakkhúsleiga hafi numið kr. 2.554.00 og heildarfjárhæð kr. 2.931.00. Hefur kvittunin þannig verið hækkuð um 4.000 kr.

m) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 29. júní til 28. júlí 1965, kr. 1.149.00, ásamt vöxtum, kr. 26.00, samtals kr. 1.175.00. Kvittun þessi hefur verið hækkuð um 1.000 kr. með því að bæta tölunni 1 framan við verð pakkhúsleigunnar, sem var kr. 149.00, og í samræmi við það framan við heildarfjárhæðina, sem var kr. 175.00.

n) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 9. janúar til 29. (mánuður ekki tilgreindur) 1965, kr. 2.038.00. Kvittun þessi var upprunalega fyrir kr. 38.00, en þeirri tölu hefur verið breytt til hækkunar um 2.000 kr.

o) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 17. júlí til 11. ágúst 1965, kr. 2.309.00, og vöxtum, kr. 28.00, samtals kr. 2.337.00. Kvittun þessi hefur verið hækkuð um 2.000 kr. með því að bæta tölunni

2 framan við tölurnar 309.00 og 337.00, er upprunalega stóðu á kvittuninni.

p) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 9. október 1964 til 16. ágúst 1965, kr. 1.429.00, og vöxtum, kr. 64.00, samtals kr. 1.493.00. Pakkhúsleiga nam að réttu lagi kr. 429.00 og heildarfjárhæð því kr. 493.00, en kvittunin hefur verið hækkuð um 1.000 kr. með því að bæta tölunni 1 framan við tölur þessar.

q) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 28. maí til 17. ágúst 1965, kr. 477.00. Upphaflega hefur fjárhæðin numið kr. 177.00, en tölunni 1 breytt í 4 og kvittunin þannig hækkuð um 300 kr.

r) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 9. til 23. júlí 1965, kr. 1.010.00. Kvittunin hefur upphaflega verið fyrir 101 kr., en tölunni 0 hefur verið bætt aftan við, þannig að út kemur 1010, þ. e. kvittunin er hækkuð um 909 kr. Tölurnar á kvittuninni eru ritaðar með þeim hætti, að líklegt er, að þær séu ekki í upprunalegri gerð.

s) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 16. til 25. ágúst 1965, kr. 2.441.00. Talan bendir til þess, að ritað hafi verið ofan í hana og að gerð hafi verið sú breyting, sem fram kemur af skýrslu útgefanda kvittunarinnar, en samkvæmt henni nam fjárhæð kvittunarinnar að réttu lagi kr. 244.00. Hefur kvittunin þannig verið hækkuð um kr. 2.197.00.

t) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 15. maí til 26. ágúst 1965, kr. 4.020.00, og vöxtum, kr. 100.00, samtals kr. 4.120.00. Kvittun þessi hefur upprunalega verið fyrir pakkhúsleigu, kr. 402.00, og vöxtum, kr. 10.00, samtals kr. 412.00, en tölunni 0 hefur verið skotið aftan við þessar tölur og kvittunin þannig hækkuð um kr. 3.708.00.

u) Kvittun fyrir pakkhúsleigu frá 11. nóvember 1964 til 31. ágúst 1965, kr. 1.928.00, og vöxtum, kr. 56.00, samtals kr. 1.984.00. Kvittun þessari hefur verið breytt til hækkunar um 1.000 kr. með því að rita töluna 1 framan við tölurnar 928.00 og 984.00, en það eru hinar réttu tölur.

V. Móttökukvittanir fyrir farmskírteinum notaðar sem sjóðsfylgiskjöl.

Meðal sjóðsfylgiskjala í bókhaldi Landssmiðjunnar á árinu 1965 voru 12 kvittanir Hafskipa h/f. Við athugun kom í ljós, að hér mundi ekki vera um sjóðgreiðslur að ræða, heldur var um að ræða kvittanir fyrir því, að Landssmiðjan hefði viðurkennt skuld

vegna flutningsgjalda o. fl., og hafði Hafskip skuldfært Lands-smiðjuna fyrir fjárhæðum þessum á viðskiptareikningi hennar. Verður nú að rekja kvittanir þessar og taka upp meginmál þeirra að hluta:

a) Kvittun, dagsett 1. marz, fjárhæð kr. 3.982.00: „Í dag hefur Landssmiðjan kvittað fyrir skuld v/flutningsgj. m/Selá 4/1 — pakkhúsleiga (kr. 259,—) ...“.

b) Kvittun, dagsett 16. marz, kr. 288.00: „Í dag hefur Lands-smiðjan kvittað fyrir skuld á flgj. með Laxá 12/1 ...“.

c) Kvittun, dagsett 22. marz, kr. 524.00: „Í dag hefur Lands-smiðjan kvittað fyrir skuld á fl.gjaldi með m/s Laxá 10/2 ...“.

d) Kvittun, dagsett 25. marz, kr. 240.00: „Í dag hefur Lands-smiðjan viðurkennt skuld á fragt m. m/s Rangá ...“.

e) Kvittun, dags. 8. apríl, kr. 578.00: „Í dag hefur Lands-smiðjan viðurkennt skuld á fl.gj. m/Selá ...“.

f) Kvittun, dagsett 8. apríl, kr. 329.00: „Í dag hefur Lands-smiðjan viðurkennt skuld á flgj. m/Rangá 21/10 kr. 209.00 + leiga kr. 120.00 ...“.

g) Kvittun, dagsett 16. marz, kr. 2.285.00: „Í dag hefur Lands-smiðjan kvittað fyrir skuld á flgj. með Rangá ...“.

h) Kvittun, dagsett 16. júlí, kr. 7.706.00: „Í dag hefur Lands-smiðjan greitt flutningsgj. með Selá 4/2 ...“.

i) Kvittun, dagsett 31. ágúst, kr. 1.274.00: „Í dag hefur Lands-smiðjan greitt stimplað flutningsgj. Laxá B/L 29 Hull ...“.

j) Kvittun, dagsett 31. ágúst, kr. 2.516.00: „Í dag hefur Lands-smiðjan stimplað flutningsgj. ...“.

k) Kvittun, dagsett 31. ágúst, kr. 207.00: „Í dag hefur Lands-smiðjan greitt stimplað flutningsgj. Langá 13/4 B/L 84 Gothenb. ...“.

l) Kvittun, dagsett 6. september, kr. 226.00: „Í dag hefur Lands-smiðjan viðurkennt skuld á fl.gj. með m/s Langá 6/7 ...“.

Með bréfi Hafskipa h/f til Landssmiðjunnar 4. marz 1965 eru smiðjunni sendir 3 reikningar vegna flutningskostnaðar og tilkynnt, að reikningarnir hafi verið færðir til skuldar á reikningi Landssmiðjunnar. Meðal reikninga þessara er flutningsgjald það og pakkhúsleiga, sem liður a) hér að framan lýtur að.

Samkvæmt bréfi Hafskipa h/f til Landssmiðjunnar, dagsettu 7. apríl 1965, hafa fjárhæðir þær, sem um ræðir í liðum b), c), d) og g) hér að framan, verið færðar Landssmiðjunni til skuldar á viðskiptareikningi hennar hjá Hafskipum h/f.

Þá hefur Landssmiðjan verið skuldfærð fyrir fjárhæðum þeim,

sem taldar eru í liðum e) og f), sbr. bréf Hafskipa h/f, dagsett 7. maí 1965.

Þá tilkynna Hafskip h/f Landssmiðjunni með bréfi, dagsettu 28. júlí 1965, að fjárhæð sú, er greinir í lið h) hér að framan, hafi verið færð smiðjunni til skuldar.

Loks ber bréf Hafskipa h/f, dagsett 23. september 1965, að Landssmiðjan hefur verið skuldfærð fyrir fjárhæðum þeim, sem um ræðir í liðum i), j), k) og l).

Viðskiptareikningur Landssmiðjunnar hjá Hafskipum h/f ber með sér færslur þær, sem ofantalin bréf greina frá.

Ákærði Magnús Helgi kannast afdráttarlaust við það, að þeir Jóhannes hafi dregið fé úr sjóði Landssmiðjunnar með því að rangnota sem sjóðsfylgiskjöl umræddar „kvittanir“ Hafskipa h/f, enda þótt ekki væri að réttu lagi um að ræða kvittanir fyrir greiðslu úr sjóði. Magnús Helgi kannaði skjöl þau, sem fram höfðu verið lögð og lýst hefur verið hér að framan, og kvað hann þetta sjálfsagt vera skjöl þau, sem þeir notuðu þannig, en ekki myndi hann þó sérstaklega eftir skjölum þessum.

Ákærði Jóhannes hefur einnig viðurkennt, að komið hafi fyrir, að stundum hafi fé verið tekið úr sjóðnum og því leynt með þessum hætti. Hins vegar hefur hann bent á, að flutningsgjöld hafi oft verið greidd úr sjóði, og hann hefur einnig bent á, að kvittun sú, sem lýst er undir h) hér að framan, hljóði um greiðslu á flutningsgjaldi og þær, sem lýst er undir i—k), hljóði um „stimplað flutningsgjald“. Hefur hann dregið í efa, að víst sé, að ekki hafi verið um raunverulegar sjóðgreiðslur í þessum tilvikum.

VI. *Ymis vafasöm sjóðsfylgiskjöl.*

1. Reikningur frá Hannesi Þorsteinssyni, umboðs- og heildverzlun, dagsettur 10. júní 1965, fjárhæð kr. 11.336.00, kvittaður greiddur af Þorsteini Sigurðssyni. Reikningnum fylgir nóta, er sýnir, að varan hefur verið 94 pl. af þrenni. Samkvæmt upplýsingum útgefanda reikningsins hefur vöru þeirri, sem um er að ræða, verið skilað aftur 11. júní 1965 og reikningurinn færður til baka í bókhaldi fyrirtækisins. Hefur reikningurinn verið lagður ókvittaður inn í Landssmiðjuna, og enginn Þorsteinn Sigurðsson hefur unnið hjá Hannesi Þorsteinssyni, og eru engar upplýsingar fyrir hendi um það, hver kvittað hefur fyrir greiðsluna.

Hvorugur ákærðu telur sig kannast neitt við þetta atriði, og ekki segjast þeir hafa ritað nafnið Þorsteinn Sigurðsson.

2. Meðal sjóðsfylgiskjala 1964 var reikningur, dagsettur 28.

maí 1964: „An.: vörur skv. beiðni 409.0 kg. öxulstál á 16/00 6544.— Greitt Páll Kristjánsson“. Það vakti athygli ríkisendurskoðunarinnar, að við þennan reikning var fest úttektarbeiðni Landssmiðjunnar til Vélsmiðju Jens Árnasonar fyrir 9.2 m 3½ öxulstál, dags. 14. maí 1964. Er hægt að greina, að talan 9.2 er rituð í stað annarrar, sem máð hefur verið út. Athugun leiddi í ljós, að enginn kannaðist við neinn Pál Kristjánsson, sem seldi öxulstál, og telur ríkisendurskoðunin þetta benda til þess, að reikningur þessi muni vera tilbúinn.

Ákærði Magnús Helgi kveðst ekkert kannast við þennan reikning. Hann kveðst ekki vita, hver sé Páll sá Kristjánsson, sem undirritað hefur reikninginn. Hann segist ekki hafa gert það sjálfur.

Ákærði Jóhannes hefur heldur ekkert sagt um þennan reikning, og ekki kveðst hann vita um neinn Pál Kristjánsson, sem reikningurinn geti átt við.

3. Meðal sjóðsfylgiskjala V-300, innfærðra 21. maí 1965, var afrit af bréfi Landssmiðjunnar til afgreiðslu H/f Eimskipafélags Íslands á Seyðisfirði, dagsett 21. maí, en með því er tilkynnt um sendingu tékka að fjárhæð kr. 5.848.23 til greiðslu á reikningum félagsins. Er hér um að ræða 3 reikninga, er fylgja umræddu afriti:

- 1) Fyrir uppskipun úr m/s Þakkafossi 23. apríl, kr. 3.673.18.
- 2) Fyrir uppskipun úr Mánafossi 29. apríl og úr m/s Lagarfossi 30. apríl, samtals kr. 1.698.30.
- 3) Fyrir uppskipun úr m/s Tungufossi 10. maí, kr. 476.75.

Þá fylgja einnig kröfubréf afgreiðslu H/f Eimskipafélags Íslands á Seyðisfirði, dagsett 4. og 19. maí 1965.

Hinn 9. júní 1965 hafa sömu reikningar verið færðir aftur sem sjóðsfylgiskjal V-362. Er hér um að ræða afrit reikninganna með áritaðri kvittun afgreiðslunnar 24. maí 1965.

Hvorugur ákærðu hefur getað sagt neitt ákveðið um þetta tilfelli. Magnús Helgi kveðst ekki geta komið því fyrir sig. Hann hefur vikið að því, að hugsanlegt sé, að greiðsla hafi verið tvísend af mistökum. Jóhannes kveðst eitthvað muna eftir þessu og halda, að um mistök hafi verið að ræða, sem leiðrétt hefðu verið. Honum var bent á það, að líkur bentu til þess, að afgreiðslan hefði, er hún fékk greiðsluna, sent afrit reikninganna til baka með kvittun og hefði þá verið gripið til þeirra til þess að nota þá á ný sem sjóðsfylgiskjöl. Hann kvaðst ekki kannast við það. Hann telur sig ráma í eitthvert tilfelli, þar sem um var að ræða

tvígreiðslu á reikningi til afgreiðslu Eimskipafélagsins á Seyðisfirði af mistökum, sem síðar voru leiðrétt, en hugsanlegt sé, að það hafi verið annað tilvik en þetta.

4. Meðal sjóðsfylgiskjala, V-488, innfærðra greiddra 5. ágúst 1965, var aðflutningsskýrsla með kvittun tollstjórans í Reykjavík fyrir tollgreiðslu að fjárhæð kr. 10.681.00. Fjórum dögum síðar hefur ljósrit af sama skjali verið notað sem sjóðsfylgiskjal (V-490). Á ljósrit þetta hefur verið skrifað með rauðum blýanti: „lánað í toll“.

Ákærði Magnús Helgi kveðst enga skýringu geta gefið á þessu atriði.

Ákærði Jóhannes kveðst hins vegar muna eftir þessu. Búið hafi verið að inna greiðsluna af höndum og hafi starfsmaður Landssmiðjunnar þurft að fá aðflutningsskýrsluna til afnota. Kveðst Jóhannes þá hafa ljósritað hana og skrifað á ljósritið „lánað í toll“ og látið ljósritið í stað frumritsins í bókhaldið. Hann kveðst síðan hafa farið í sumarleyfi næsta dag. Segir Jóhannes, að frumritinu muni síðan hafa verið skilað. Honum var bent á, að ekki færi hjá því, að fjárhæðin, kr. 10.681.00, hefði verið tekin úr sjóði, þegar skjal þetta var notað öðru sinni sem sjóðsfylgiskjal, eða komið fram sem of mikið í sjóði. Ákærði Jóhannes kvaðst engu að heldur neina skýringu geta gefið á því, hvernig úr þessu hefði verið greitt.

5. Meðal sjóðsfylgiskjala V-849, innfærðra greiddra 2. desember 1964, er reikningur frá Gúmmísteypu Þorsteins Kristjánssonar fyrir 53 stk. gúmmípúða, kr. 3.975.00. Reikningurinn, sem dagsettur er 12. október 1964, er ókvittaður. Honum fylgir frumnóta, dagsett 12. október. Hinn 31. desember 1964 var einnig færður sem sjóðsfylgiskjal reikningur frá sama aðilja fyrir 53 stk. af gúmmípúðum á 75/—, samtals kr. 3.975.00. Reikningur þessi er einnig dagsettur 12. október 1964. Hann er kvittaður 6. janúar 1965 af Þorsteini Kristjánssyni. Engin frumnóta fylgir reikningnum. Samkvæmt upplýsingum frá útgefanda reiksingsins er hér um ein og sömu viðskipti að ræða. Ljósrit úr viðskiptamannabók Landssmiðjunnar sýna þessar færslur á reikningi Gúmmísteypunnar:

16. des. An.: Peningar	2.000.00	
31. des. An.: Peningar	1.975.00	
31. des. Pro.: Innl. reikn.		3.975.00

Samkvæmt þessu virðist reikningur yfir sömu viðskipti tvisvar

vera notaður sem sjóðsfylgiskjal. Ákærði Magnús Helgi kveðst ekki muna eftir þessu atriði. Hann kannast við, að rithönd sín sé á orðunum „Greitt 6/1 65“ á reikningnum, sem notaður er sem fylgiskjal 31. desember. Hann hefur bent á, að hugsanlegt sé, að um tvígreiðslu til Þorsteins hafi verið að ræða af mistökum.

Ákærði Jóhannes kannast við, að svo sé að sjá sem tvígreiðsla hafi raunverulega farið fram, en kveðst enga skýringu geta gefið á henni.

Um sakarefni það, sem lýst er í B-þætti ákæru og varðar ákærða Magnús Helga einan, er þetta að segja:

Við bókhaldskönnunina komu í ljós 3 víxlar, sem ákærði Magnús Helgi hafði ábekt fyrir hönd Landssmiðjunnar og smiðjan hafði orðið að greiða, en voru henni annars að öllu leyti óviðkomandi. Víxlar þessir eru allir samþykktir af Ingibergi Guðmundssyni og útgefni af Guðmundi Guðmundssyni og framseldir af honum og Bjarna Einarssyni, Höfðaborg 77, og enn fremur af Magnúsi H. Kristjánssyni pr. Landssmiðjan, svo sem áður getur. Víxlarnir eru allir útgefni 18. janúar 1965, hver um sig að fjárhæð 1.500 kr. og gjalddagar 18. október, 18. nóvember og 18. desember 1965. Víxlar þessir hafa allir verið afsagðir vegna greiðslufalls og hafa 30. desember 1965 verið færðir til skuldar Landssmiðjunnar á hlaupareikning 2031 í Landsbanka Íslands.

Ákærði segir, að hér hafi verið um að ræða víxla, sem sonur hans hafi eignast í sambandi við sölu á bifreið. Ákærði kveðst hafa framselt víxlana f. h. Landssmiðjunnar til þess að eiga auðveldara með að selja þá í banka. Getur hann þess, að víxlarnir hafi alls verið 4 og hafi hinn fjórði verið með sömu víxilskuldurum og að fjárhæð 1.500 kr. Þann víxil kvaðst hann vera búinn að greiða, áður en til rannsóknar kom. Ákærði Magnús Helgi segist ekki muna betur en hann hafi fengið leyfi skrifstofustjórans til þessarar ráðstöfunar.

Vitnið Böðvar Ari Eggertsson skrifstofustjóri segir, að ákærði Magnús Helgi hafi aldrei beðið um leyfi til þess að skuldbinda Landssmiðjuna vegna þessara víxla. Kveðst hann muna, að sér hafi komið það á óvart, er Landssmiðjan var krafni um greiðslu á fyrsta víxlinum, og hafi hann þá spurt Magnús Helga um víxlinn. Ekki hafi Magnús Helgi þá borið það fyrir sig, að hann hefði haft leyfi til að framselja víxlinn f. h. Landssmiðjunnar, en hann hafi sagzt mundu sjá um, að aðalskuldari víxilsins greiddi hann. Úr því hafi ekki orðið og Landssmiðjan hafi þá greitt víxlinn og skuldfært Magnús Helga fyrir fjárhæðinni.

Guðlaugur Hjörleifsson forstjóri kannast ekki við það, að hann hafi gefið ákærða leyfi til umræddrar ráðstöfunar.

Í inngangi forsendna var að því vikið, að náð samstarf var milli ákærðu, og gripu þeir einatt hvor inn í starf annars. Höfðu báðir lykla að peningakassa smiðjunnar.

Ákærðu hafa yfirleitt haldið því fram, að full samstaða hafi verið milli þeirra um fjártökur úr sjóði Landssmiðjunnar og hafi þær raunar allar verið í þágu smiðjunnar sjálfrar, svo sem síðar verður lýst.

Ákærði Magnús Helgi hefur skýrt svo frá, að hann geti ekki sagt, að annar þeirra hafi framar hinum átt frumkvæði að tvínotkun fylgiskjala eða öðrum slíkum aðgerðum. Þetta hafi verið samkomulag þeirra. Um starfshætti hefur hann skýrt svo frá, að hann hafi greitt reikninga þá, sem bárust, og haldið þeim saman og síðan hafi skjölin gengið til aðalbókara, sem tekið hafi þau saman í „grúppur“ og merkt þau, áður en þau fóru til innfærslu í vélabókhald. Kveðst Magnús Helgi hafa stundum gert þetta í forföllum Jóhannesar. Ákærði Magnús Helgi segir, að þeir hafi ekki ævinlega komið sér fyrirfram saman um fjártökur, en sá, sem ekki stóð að því, hafi ævinlega fengið að vita um slíkt á eftir. Telur hann, að báðir hafi ávallt um það vitað, er fé var tekið úr sjóði með einhverjum þeim hætti, sem lýst er í þessu máli. Kunni það þó að hafa komið fyrir í undantekningartilfellum, að annar hafi dregið undan fé án vitundar hins. Ákærði Magnús Helgi hefur þó enn fremur sagt, að hann muni í öllum tilvikum hafa annast afhendingu fjárins.

Ákærði Jóhannes segir, að þeir Magnús Helgi hafi yfirleitt staðið að því í félagi að endurnota fylgiskjöl og breyta þeim. Telur hann, að þeir muni hafa haft samráð um allar slíkar aðgerðir, enda hafi samstarf þeirra verið svo náð, að naumast hafi verið um það að ræða, að annar tæki ákvörðun um einhverjar áðurnefndar aðgerðir án vitundar hins. Báðir hafi þeir gert breytingar á skjölum, er svo bar undir, og ekki geti hann sagt um, hvor meira hafi gert að því. Ekki verði heldur gert upp á milli þeirra, að því er varði frumkvæði að slíku.

Ákærði Jóhannes segir, að Magnús Helgi hafi ávallt séð um að koma fénu þangað, sem það átti að fara. Komi það því ekki til, að fé hafi verið tekið úr sjóði án vitundar Magnúsar Helga. Hitt kunni að hafa gerzt, að Magnús Helgi hafi ekki vitað í hverju tilviki, með hvaða aðferð fjártöku var leynt í bókhaldi.

Í inngangi forsendna var að því vikið, að ákærðu neita því ekki,

að þeir hafi dregið fé úr sjóði Landssmiðjunnar og leynt því með þeim aðferðum, sem síðan hefur verið lýst hér að framan. Hins vegar hafa þeir báðir ævinlega borið á móti því, að fé þetta hafi að neinu leyti runnið í þeirra eigin vasa. Verður nú að rekja framburði ákærðu um þessi atriði og enn fremur aðrar skýrslur, sem aflagð hefur verið af þessu tilefni.

Ákærði Magnús Helgi Kristjánsson skýrir svo frá, að á árunum eftir að hann tók við starfi sem aðalgjaldkeri, hafi Landssmiðjan verið einn helzti innflytjandi málma hér á landi. Af skiptum smiðjunnar við erlend fyrirtæki hafi leitt gagnkvæmar heimsóknir, sem hafi haft kostnað í för með sér, en ríkisendurskoðunin hafi gert miklar athugasemdir við alla kostnaðarliði, sem að risnu lutu, og sent Landssmiðjunni harðorð bréf um þetta efni. Hafi þótt nauðsynlegt að draga úr þessum kostnaðarliðum og því hafi verið tekið að afla fjár í þessu skyni með því að búa til ranga reikninga. Ekki hefur ákærði Magnús Helgi þó viljað tilgreina ákveðin tilfelli að þessu leyti.

Þá hefur Magnús Helgi sagt, að oft hafi verið ónóg verkefni í smiðjunni og þurft að heyja þaráttu til að afla viðfangsefna. Hafi í því sambandi verið nauðsynlegt að geta hyglað ýmsum aðiljum, sem fóru með málefni viðskiptavina smiðjunnar. Hafi þetta leitt til þess, að farið hafi verið að draga fé úr sjóðum stofnunarinnar til ráðstöfunar í þessu skyni. Kannaðist Magnús Helgi þó við það, að undanfarin ár hefði ekki verið um verkefnaskort að ræða, en staðhæfði engu að síður, að allt það fé, sem dregið var úr sjóði smiðjunnar og mál þetta tekur til, hafi verið notað í þágu stofnunarinnar. Í fyrstu færðist Magnús Helgi með öllu undan því að nefna neinn þeirra aðilja, er féð hefði runnið til.

Ákærði Magnús Helgi hefur jafnan haldið því fram, að núverandi forstjóra, Guðlaugi Hjörleifssyni, sem tók við forstjórarstarfi 1962, hafi ekki verið kunnugt um fjártökur þessar, en Böðvari Ara Eggertssyni skrifstofustjóra hafi verið kunnugt um a. m. k. ýmis tilfellin og fyrrverandi forstjóra, Jóhannesi Zoëga, hafi vafalaust verið kunnugt um þetta að einhverju leyti.

Ákærði Jóhannes staðhæfir, að ekkert af því fé, sem dregið var úr sjóði Landssmiðjunnar og mál þetta lýtur að, hafi runnið til hans sjálfs, og sama telur hann, að eigi við um ákærða Magnús Helga. Muni allt féð hafa runnið til einhverra viðskiptaaðilja Landssmiðjunnar. Slíkar greiðslur geti verið nauðsynlegar til þess að halda viðskiptum við þessa aðilja og séu alltíðar í viðskipta-

lífinu. Einkaaðili eigi auðvelt með að færa þessar greiðslur í bókhaldi sínu, en öðru máli gildi með bókhald opinberrar stofnunar. Þar megi þess konar greiðsla ekki sjást. Hins vegar hafi Landssmiðjan staðið illa að vígi, ef hún hefði ekki getað haft sama hátt og einkafyrirtæki í sömu starfsgrein. Hafi því greiðslur af þessu tagi tíðkagt lengi, en ekki hafi verið um annað að gera en hagræða bókhaldi á einhvern hátt. Ýmislegt fleira hafi þó komið til en að beita þeim aðferðum, sem lýst hefur verið í þessu máli. T. d. hafi getað komið fyrir, að hægt hafi verið að hygla manni með því að láta honum einhverja þjónustu í té eða vöru, sem smiðjan hafði tiltæka. En í öðrum tilfellum hafi viðskiptaaðili fengið greiðslu í peningum og þá hafi gjaldkerinn orðið að taka féð úr sjóðnum og leynd því með annarlegum aðferðum. Stundum hafi viðskiptavinur þurft á þjónustu að halda, er smiðjan gat ekki látið í té. Kom þá til greina, að verkið væri framkvæmt annars staðar, en Landssmiðjan greiddi reikninginn. Slíkur reikningur hafi ekki mátt sjást í bókhaldinu og hafi þá þurft að beita sömu aðferðum og um beinar fjárgreiðslur til viðskiptamanna væri að ræða. Sem dæmi um þetta hefur Jóhannes nefnt það, að Landssmiðjan hafi greitt bílviðgerðir fyrir menn.

Þá hefur ákærði Jóhannes skýrt svo frá, að þegar umboðsmanni viðskiptaaðilja var þannig greidd þóknun eða gerður annar greiði, hafi reikningur fyrir verk það, sem um var að ræða, yfirleitt verið hækkaður sem því nam. Sem dæmi hefur Jóhannes nefnt, að A, umboðsmaður fyrirtækisins X, hafi samið við Landssmiðjuna um framkvæmd tiltekins verks fyrir X, en áskilið sér þóknun, kr. 25.000.00. Reikningur fyrir verkið, sem að réttu lagi hafi kostað kr. 100.000.00, hafi þá í samráði við A verið hækkaður í kr. 125.000.00, þannig að efni eða vinna eða hvort tveggja hafi verið reiknað hærra en var í raun og veru. Þannig hafi Landssmiðjan ekki orðið fyrir neinu fjártjóni. Ákærði Jóhannes segir, að hann hafi sjálfur aldrei innt af höndum greiðslur af þessu tagi til viðskiptaaðilja, heldur hafi Magnús Helgi séð um það. Hann kveðst ekki hafa heyrt Böðvar Ara Eggertsson mæla fyrir um slíkar greiðslur, en það hafi ekki getað farið fram hjá Böðvari eða öðrum forráðamönnum Landssmiðjunnar, þegar það lá fyrir, að reikningar voru hækkaðir frá því, sem rétt var. Jóhannes telur, að Jóhannesi Zoëga, fyrrverandi forstjóra, hafi verið kunnugt um þessa hætti, en núverandi forstjóri muni hins vegar ekki hafa verið það.

Vitnið Guðlaugur Hjörleifsson forstjóri, er tók við forstöðu Landssmiðjunnar 1. apríl 1962, segir, að sér sé með öllu ókunnugt um þess konar greiðslur til viðskiptavina Landssmiðjunnar og ákærðu hafa borið fyrir sig og lýst hefur verið. Engar slíkar greiðslur hafi farið fram að fyrirlagi hans eða með vitund hans. Þá segir hann, að síðan hann tók við forstjórarstarfi hafi ekki verið aflað neins fjár með ólögmatum hætti til þess að standa undir risnu og ferðakostnaði. Slík útgjöld hafi komið á eðlilegan hátt fram í bókhaldi stofnunarinnar.

Guðlaugur segir, að fyrir geti komið, að viðskiptavinum sé gerður smágreiði án endurgjalds, svo sem unnið smávægilegt verk fyrir þá. Slík fyrirgreiðsla sé almenn í hliðstæðum fyrirtækjum. Hins vegar kannast Guðlaugur ekki við beinar fjárgreiðslur til viðskiptaaðilja og veit ekki til þess, að slíkar greiðslur hafi verið áskildar í sambandi við samþykki á tilboðum Landssmiðjunnar, né að smiðjan hafi greitt aðilja nokkru sinni fé til þess að fá hann til að taka tilboði frá henni.

Böðvar Ari Eggertsson, sem verið hefur skrifstofustjóri Landssmiðjunnar frá 1956, mótmælir því, að fjártaka sú og bókhaldsfalsanir, sem um er rætt í máli þessu, hafi verið gerð með vitund hans, hvað þá að fyrirlagi hans. Hann segir, að það sé hins vegar ekki launungarmál, að ýmsir viðskiptaaðiljar sækist mjög eftir því að fá gerð viðvik fyrir sig sér að kostnaðarlausu og sé það stundum gert, og þó reynt að komast hjá því eftir föngum. Hann segir, að beiðni um þess konar fyrirgreiðslur sé oftast komið á framfæri við verkstjórana, sem síðan komi henni áleiðis, spyrji hvort vinna megi verkið. Slíkri fyrirspurn sé beint að skrifstofustjóra eða forstjóra, en stundum kunni verkstjórar að gera mönnum greiða upp á sitt eindæmi, ef um smáræði eitt sé að tefla.

Böðvar Ari hélt því í fyrstu fram, að hann hefði aldrei vitað til þess, að um beinar fjárgreiðslur til umboðsmanna viðskiptaaðilja hefði verið að ræða í þessu sambandi, en þó hefur hann kannazt síðar við greiðslu til Guðmundar Péturssonar, en um það atvik verður rætt síðar.

Böðvar Ari hefur sagt, að viðskiptavinir hafi mikið saman við gjaldkera að selda og sé ekkert ólíklegra, að þeir leiti eftir greiðasemi af hálfu gjaldkera en verkstjóra. En hann kveðst aldrei hafa haft neinar grunsemdir um, að ákærðu misfæru með sjóð Landssmiðjunnar né bókhald í því skyni að hafa fé til þess konar ráðstöfunar. Ákærðu hafa verið taldir mjög ábyrgir og áhugasamir starfsmenn og virzt inna störf sín af hendi með mikilli

prýði og hafi ekkert verið í fari þeirra, sem veki efasemdir um, að ekki væri allt með felldu um störf þeirra. Þeir hafi ekki borizt mikið á né virzt hafa óeðlilega mikið fé milli handa.

Jóhannes Zoëga, nú hitaveitustjóri, var forstjóri Landssmiðjunnar frá árinu 1952 og þar til 1. apríl 1962. Honum voru kynnt sakarefni þau, sem skýrsla ríkisendurskoðunarinnar tók til, og kvað sér koma þau með öllu á óvart. Hafi hann ekki vitað betur en ákærðu, sem báðir unnu í Landssmiðjunni undir stjórn hans, væru samvizkusamir starfsmenn. Jóhannes Zoëga neitar því með öllu, að fé hafi að hans fyrirlagi eða með hans vitund verið dregið úr sjóði Landssmiðjunnar með þeim hætti, sem um ræðir í máli þessu, í því skyni að verja því til risnu eða til þess að greiða viðskiptamönnum. Hann segir reyndar, að það hafi komið fyrir, að viðskiptamönnum hafi verið gerður einhver greiði. Hafi það verið gert með hag stofnunarinnar fyrir augum, enda sé ljóst, að betra sé að njóta velvilja viðskiptamanna en fá þá á móti sér. Greiðasemi þessi hafi yfirleitt verið í því fólgin, að eitthvert smáverk, sem smiðjan gat látið í té, var unnið fyrir viðskiptavin, án þess að gjalds væri krafizt fyrir eða þá að gefinn hafi verið afsláttur á gjaldi fyrir slík verk. Sem dæmi nefndi vitnið viðgerð á húsgögnum eða viðgerð á bíl. Jóhannes segir, að fast hafi verið sótt eftir slíkri fyrirgreiðslu af hálfu sumra viðskiptamanna, og kveðst Jóhannes muna, að hann hafi einhverju sinni séð ástæðu til þess að brýna það fyrir starfsmönnum að stilla fyrirgreiðslu af þessu tagi í hóf. Beiðni um fyrirgreiðslu hafi verið beint oftast að verkstjórum og muni þeir hafa innt hana af höndum án þess að bera hana undir yfirmenn, ef þeim þótti slíkt fært. Jóhannes kvaðst ekki hafa látið inna af höndum beinar fjárgreiðslur til viðskiptamanna eða umboðsmanna viðskiptaaðilja í því skyni að skapa Landssmiðjunni „goodwill“, og kannast hann ekki við það, að slíkar fjárgreiðslur hafi átt sér stað eða farið væri fram á slíkar fjárgreiðslur.

Jóhannes Zoëga kannast ekki við, að risnufjár hafi verið aflað með þeim hætti, sem ákærði Magnús Helgi hefur haldið fram, enda minnst hann þess ekki, að risnureikningar Landssmiðjunnar hafi valdið neinum vandkvæðum.

Vitnið Pétur Pétursson forstjóri, sem var skrifstofustjóri í Landssmiðjunni 1949–1956, þó með nokkrum frávikum, kannast ekki við það, að nokkru sinni hafi þurft að afla fjár til risnu með því móti, sem ákærði Magnús Helgi hefur haldið fram. Þá minnst hann þess heldur ekki, að viðskiptavinum væri nokkurn tíma

hyglað með peningagreiðslum, en hitt hafi komið fyrir, að þeim væri gerður smágreiði, svo sem með viðgerð á bíl. Sumum viðskiptamönnum hafi verið sendur jólaglaðningur. Slíkt hafi komið á eðlilegan hátt fram í bókhaldi.

Vitnið Ólafur Bessi Bjarnason segist hafa starfað sem bókari í Landssmiðjunni um nærfellt 14 ára skeið. Er starf hans það að ganga frá reikningum fyrir unnin verk, þ. e. taka saman vinnu, vélavinnu og efni og ganga frá reikningum til vélritunar. Hann telur, að reikningarnir séu stundum hækkaðir umfram það, sem gögn þessi sýna. Komi þar einkum þrennt til greina:

1) Hann kveðst taka eftir, að gleymzt hafi að skrifa efni, sem bersýnilega hafi verið notað, t. d. gleymzt hafi að skrifa rafsúðuvír á verk, þar sem rafsúðuvél hefur verið notuð. Þá sé reynt að bæta úr þessu með því að setja inn á reikninginn það efni, sem ætla má, að notað hafi verið. Bessi kveður oft koma fyrir, að starfsmenn gleymi að geta um efni, sem notað hafi verið.

2) Reikningar fyrir verk, sem gengið hafa vel, segir Ólafur Bessi, að stundum séu hækkaðir til samræmis við hliðstæð verk, sem verr hafa gengið.

3) Þá segir Ólafur Bessi, að stundum sé bætt ofan á reikning einhverri fjárhæð, sem svarar til fyrirgreiðslu, sem einhverjum viðskiptamanni hefur verið veitt. Þetta kveðst hann einungis gera eftir beinum fyrirmælum frá yfirmönnum sínum. Hann segir, að þegar yfirmenn hafi mælt svo fyrir, að reikningur skyldi hækkaður um tiltekna fjárhæð, hafi ekki verið tekið fram, af hvaða ástæðum það hafi verið.

Ólafur Bessi telur, að einungis fáir af viðskiptamönnum Landsmiðjunnar hafi notið fyrirgreiðslu af því tagi, sem hér er um að ræða, efalaust innan við tíu manns. Hann segir, að reikningar hafi verið hækkaðir af þessum ástæðum hjá Landhelgisgæzlunni, Skipaútgerð ríkisins, Eimskipafélagi Íslands, Vegagerð ríkisins og Vitamálaskrifstofunni, og kveðst hann ekki muna eftir fleiri aðiljum.

Ólafur Bessi kveðst ekki vita til þess, að viðskiptavinum hafi verið hyglað með beinum fjárgreiðslum, en ekki sé útilokað, að það hafi verið gert án vitundar hans.

Vitnið Birgir Bogason fulltrúi kveðst hafa starfað hjá Landsmiðjunni í 13 ár og sé starf sitt að reikna út laun starfsmanna eftir vinnukortum. Einnig kveðst hann hafa gripið í forföllum inn í störf annarra, svo sem Ólafs Bessa Bjarnasonar. Birgir telur það opinbert leyndarmál, að umboðsmönnum viðskiptaaðilja hafi

verið látin í té fríðindi til þess að stuðla að áframhaldandi viðskiptum við þá og á þann veg að vinna eitthvert verk fyrir þá, án þess að greiðsla kæmi fyrir. Birgir kveðst ekki vita til þess, að beinar fjárgreiðslur til þessara manna hafi farið fram, og hafi hann þó óljósan grun um, að svo hafi verið. Birgir segist starfa í sama herbergi og Ólafur Bessi og stundum vinna störf hans, eins og áður segir. Hann segir, að það hafi einkum verið ákærði Magnús, sem beindi til Ólafs Bessa að hækka reikning fyrir verk í sambandi við fríðindi til viðskiptavina. Birgir telur þó víst, að skrifstofustjóranum hafi verið um þetta kunnugt.

Svo sem áður var frá greint, héldu ákærðu því fram frá öndverðu, að fé það, er þeir tóku úr sjóði Landssmiðjunnar með launung, svo sem lýst hefur verið, hefði allt verið notað í þágu Landssmiðjunnar, þ. e. runnið til viðskiptamanna smiðjunnar til þess að stuðla að áframhaldandi viðskiptum, en ekki tilgreindu ákærðu þó neina ákveðna aðilja, er féð hefði runnið til, og færðust þeir undan að gera það, er á þá var skorað. Hinn 25. október 1966, er dómsrannsókn stóð enn yfir, kom ákærði Magnús Helgi fyrir dóminn og óskaði að gera grein fyrir einni fjárgreiðslu til viðskiptamanns, svo sem dæmi um meðferð á fé smiðjunnar. Einnhverju sinni á árunum 1960—1962 hefði hann að fyrirlagi skrifstofustjórans afhent Guðmundi Péturssyni, skipaefitirlitsmanni hjá Skipaútgerð ríkisins, samtals 60 þúsund krónur. Afhendingin hefði farið fram í þrennu lagi, að hann minnti tvisvar 25 þúsund kr. og einu sinni 10 þúsund kr. Guðmundur hefði gefið kvittanir fyrir og hefðu þær verið látnar liggja í kassa, en ekki færðar inn í bókhaldið. Magnús Helgi kvaðst ekki muna, hvernig fjárgreiðslum þessum hefði verið komið fyrir í bókhaldinu, en ekki hefði Guðmundur endurgreitt féð og ekki hefðu kvittanirnar enn verið í kassanum, er ákærði lét af störfum.

Þá gat ákærði Magnús Helgi þess, að Landssmiðjan hefði stundum greitt bílaviðgerðarreikninga fyrir viðskiptavinum sína og ekki innheimt reikningana. Viðgerðir þessar hefðu verið unnar í bifreiðaverkstæðinu Spindli, sem Landssmiðjan hefði skipt mikið við. Sem dæmi um menn, sem notið hefðu þessara fríðinda, nefndi ákærði Kristján Sigurjónsson, skipaefitirlitsmann hjá Landhelgisgæzlunni.

Guðmundur Pétursson kannast við, að í ágúst 1960 hafi hann leitað til Jóhannesar Zoëga og beðið hann um bráðabirgðalán vegna húsbýggingar, sem hann stóð í. Jóhannes hafi samþykkt að lána honum 40 þúsund kr., og kveðst Guðmundur hafa fengið

féð afhent af Böðvari Ara Eggertssyni í skrifstofu hans. Ekki hafi ákærði Magnús Helgi verið þar viðstaddur. Í október sama ár kveðst Guðmundur hafa fengið með sama hætti viðbótarlán, kr. 10.000.00. Ákærði hafi heldur ekki verið viðstaddur afhendingu þeirrar fjárhæðar. Guðmundur kveðst hafa litið á fjárgreiðslur þessar sem skyndilán. Um næstu áramót hafi hann spurt Böðvar Ara, hvort hann ætti að telja skuldina á skattframtali sínu, en Böðvar sagð honum að gera það ekki. Seinna kveðst Guðmundur hafa minnst á lánið við Böðvar Ara og hvernig ætti að endurgreiða það, en Böðvar Ari hafi eytt því. Síðan segist Guðmundur ekki hafa vakið máls á láninu og ekki verið krafinn um greiðslu á því.

Böðvar Ari Eggertsson mundi eftir þessari greiðslu til Guðmundar Péturssonar, en þó ekki hvort fjárhæðin var 50 eða 60 þúsund kr. Hann segir, að forstjórinn hafi falið honum að annast þessa greiðslu til Guðmundar. Ekki minnst Böðvar Ari þess, að ákærði talaði síðan við hann um endurgreiðslu á fé þessu. Hann kveðst ekki hafa litið á þessa greiðslu sem lán, heldur haft það á tilfinningunni, að verið væri að hygla Guðmundi, sem hafi komið fram fyrir hönd Skipaútgerðarinnar í viðskiptum við smiðjuna og verið lipur og samvinnuþýður í viðskiptum. Böðvar Ara minnir, að kvittanir væru gefnar fyrir, en ekki getur hann um það sagt, hvernig þessu hafi endanlega verið komið fyrir í bókhaldi. Böðvar Ari telur, að greiðslur af þessu tagi hafi ekki verið tíðkaðar, heldur hafi þessi greiðsla verið einsdæmi.

Jóhannes Zoëga segir rétt, að Guðmundur hafi leitað til hans um aðstoð og hann fallið á að veita honum bráðabirgðalán í sambandi við húsbyggingu. Ekki kveðst hann muna fjárhæðina og megi vera, að hún hafi numið 50 þúsund kr. Hann man ekki, hvað samið var um greiðsluskilmála, en minnir, að talað hafi verið um, að Guðmundur greiddi lánið, er hann hefði fengið annað lán. Jóhannes segir, að hér hafi verið um lán að ræða, en ekki greiðslu, sem ekki yrði endurgreidd. Jóhannes segir, að þeir Böðvar Ari hafi einhvern tíma talað um lán þetta, og kveðst Jóhannes hafa sagt, að ekki skyldi gengið hart að Guðmundi. Ekki man Jóhannes, hvernig lán þetta stóð, er hann lét af störfum.

Ákærði Magnús Helgi fullyrðir, að greiðsla hafi farið fram í þrennu lagi og numið alls 60 þúsund kr.

Ákærði Jóhannes kveðst hafa vitað um greiðsluna til Guðmundar Péturssonar og fullyrðir, að fyrir henni hafi 3 kvittanir legið í kassa að fjárhæð 60 þúsund kr. Öruggt telur hann, að aldrei

hafi verið ætlað til þess, að litið yrði á greiðslu þessa sem lán, og til þess að koma henni fyrir hafi fé verið dregið úr sjóðnum með einhverri þeirri aðferð, sem fram hafa komið í þessu máli. Hér hafi verið um óvenju háa greiðslu að ræða og því hafi orðið að fá kvittanir hjá Guðmundi til þess að hafa þær til taks í kassanum, en þeim hafi svo verið komið fyrir einni í senn.

Við sjóðstalningu, sem fram fór í Landssmiðjunni 31. janúar 1961, hefur ekkert komið fram, sem bendir á umræddar greiðslur til Guðmundar Péturssonar. Eru ekki fyrir hendi frekari gögn um þetta atriði.

Áður var að því vikið, sem ákærði Magnús Helgi hélt fram um ókeypis bifreiðaviðgerðir fyrir Kristin Sigurjónsson, en auk hans tilnefndi ákærði Jóhannes þá Sigmund Guðbjartsson, vélstjóra á dýpkunarskipinu Gretti, og Guðstein Aðalsteinsson, skipaefitirlitsmann hjá Eimskipafélagi Íslands.

Auk þess nefndi ákærði Jóhannes, að smiðjan hefði innt af höndum mikla viðgerð á húsi Péturs Sigurðssonar, forstjóra Landhelgisgæzlunnar, og hafi raunar verið skrifaður reikningur fyrir verkinu, en einungis fyrir litlum hluta af kostnaðinum. Þá nefndi Jóhannes viðgerð fyrir nokkra aðra aðilja, sem ekki hefði komið greiðsla fyrir, og hefði vinna við þau þannig komið fram sem óarðbær vinna og efnisnotkunin sem efnisrýrnun.

Kristján Sigurjónsson skipaefitirlitsmaður kannast við það, að Landssmiðjan hafi einhverju sinni af greiðasemi við hann greitt fyrir hann reikning fyrir bifreiðaviðgerð hjá Spindli. Hafi það verið skrifstofustjórinn, sem féllst á að gera honum þennan greiða. Ekki kveðst Kristján muna, um hve mikla fjárhæð hafi verið að ræða.

Guðsteinn Aðalsteinsson tæknifræðingur, sem er skipaefitirlitsmaður hjá Eimskipafélagi Íslands, kveðst hafa skipt í starfi sínu mikið við Landssmiðjuna. Hafi það komið fyrir, að hann hafi fengið þar eitthvað smávegis smíðað ókeypis. Ekki minnst hann þess, að hann hafi fengið þar beinar fjárgreiðslur eða lán. Einhverju sinni hafi verið hertur þar upp fyrir hann bifreiðarmótor, en aldrei hafi hins vegar verið greiddur fyrir hann viðgerðar-reikningur fyrir bifreið.

Sigmundur Þórir Guðbjartsson vélstjóri, sem kveðst hafa haft talsvert saman við Landssmiðjuna að sældu í sambandi við viðgerðir á dýpkunarskipinu Gretti, minnst þess, að einhverju sinni hafi hann fengið gert endurgjaldslaust við bifreið, og hafi viðgerðin farið fram í smiðjunni sjálfri (soðið í grind og innan á

bretti o. fl.). Ekki kannast hann við, að smiðjan hafi greitt fyrir hann viðgerðarreikninga hjá Spindli, en kveðst þó hafa látið gera við bifreið þar og fortekur ekki, að hann kunni að hafa fengið ívilnanir þar um greiðslu fyrir milligöngu Landssmiðju.

Við meðferð máls þessa var að ósk verjenda ákærðu leiddur sem vitni Haraldur Guðmundsson skipasmiður, Vesturgötu 50. Hann kvaðst hafa starfað í Landssmiðjunni frá 1945 til 1951, en sér hafi verið vikið frá störfum. Eftir það kveðst hann hafa átt tal við forstjórann um ýmiss konar óreiðu og spillingu, er hann hefði orðið var í rekstri smiðjunnar, en forstjórinn lítt vikizt undir það. Þá kveðst hann hafa ritað Jóhanni Hafstein dómsmálaráðherra bréf og talið þar þau atriði, sem hann hafi talið athuga-verð. Bréf þetta hefur ekki komið fram í málinu, en hins vegar bréf, sem Haraldur Guðmundsson kveður að mestu leyti samhljóða bréfi því, sem hann sendi.

Auk ýmissa atriða í bréfi þessu, sem ekki er ástæða til að rekja í sambandi við þetta mál, er þar vikið að því atriði, að umboðsmenn viðskiptaaðilja láti vinna fyrir sig verk án þess að greiða þau sjálfir, heldur láti þeir færa þau inn á verk, sem þeir hafa samið við Landssmiðjuna um að vinna fyrir viðskiptaaðiljann. Eru tilgreindir 5 slíkir menn og talin verk, sem þeir hafi þannig látið vinna í eigin þágu, en látið fyrirtæki þau eða stofnanir, sem þeir voru fyrirsvarsmenn fyrir, greiða kostnaðinn. Menn þessir eru:

1) Agnar Guðmundsson, Hvalur h/f. Talin eru 3 verk á árunum 1957—1960 að fjárhæð kr. 21.500.00.

2) Guðsteinn Aðalsteinsson. Talin eru 21 verk á árunum 1957—1961, sem unnin hafi verið í þágu Guðsteins, en „klínt á“ reikning Eimskipafélagsins.

3) Júlíus Ólafsson, Landhelgisgæzlan. Talin 6 verk árin 1957—1959.

4) Pétur Sigurðsson, Landhelgisgæzlan. Talin 11 verk á árunum 1959—1960, m. a. viðgerð á járnklæðningu á húsum, og er þar tilgreind talan 52.000.00.

5) Sigmundur Guðbjartsson. Talin 2 verk 1959.

Jóhannes Zoëga hefur borið það, að ráðherra hafi borið undir hann bréf Haralds Guðmundssonar. Í tilefni af því kveðst hann hafa snúið sér til verkstjóra á trésmíðaverkstæðinu til könnunar á þeim atriðum, sem í bréfinu eru greind. Hafi komið í ljós, að mörg þeirra hafi haft við rök að styðjast. Þá kveðst Jóhannes

Zoëga hafa haldið fund með yfirverkstjórum og öðrum yfirmönnum í stofnuninni. Hafi hann lagt áherzlu á, að skilað væri vinnunótum um þau verk, sem hér komu til greina, og síðan yrði tekin afstaða til þess, hvort veittur yrði afsláttur og þá hve mikill. Ráðherra hafi verið gefin skýrsla um þá athugun, sem gerð hafði verið, og minnir Jóhannes, að hann hafi ekki hafzt annað að en það að mæla svo fyrir, að almenn aðgæzla yrði viðhöfð í þeim efnum, sem hér komu til greina.

Niðurstöður.

Svo sem störfum hinna ákærðu var háttað í Landssmiðjunni, kom naumast til greina, að annar hinna ákærðu drægi fé úr sjóði smiðjunnar án vitundar hins. Gat það varla komið fyrir nema í þeim tilvikum, er annar ákærðu greip í verk hins, svo sem þegar hann var fjarverandi. Þá hafa ákærðu yfirleitt haldið því fast fram, að full samvinna hafi verið milli þeirra um fjártökur. Hafi ekki annar hinum fremur átt frumkvæði að þeim og báðir hafi þeir til skiptis gert breytingar á skjölum, þegar því var að skipta.

Þegar litið er til þessa og þess gætt, að hér var um samfellda röð samkynja brota að ræða um árábil, verður dómurinn að telja, að að svo miklu leyti sem talið verður sannað, að framin hafi verið brot þau, sem talin eru í II.—VI. kafla A-þáttar ákæru, hafi báðir hinir ákærðu átt sök á þeim. Um atriði þau, sem í I. kafla A-þáttar greinir gegnir öðru máli, þar sem ekkert virðist því til fyrirstöðu, að innborgun hafi verið dregin undan, án þess að það þyrfti að koma til vitundar aðalbókara.

Ákærðu halda því fram, að fjártökur þeirra úr sjóði Landssmiðjunnar hafi verið gerðar í þágu stofnunarinnar og féð hafi runnið til viðskiptamanna smiðjunnar. Þeir hafa þó með öllu vikizt undan því að gera grein fyrir því, hvert féð hafi runnið, og ekki sýnt fram á það að neinu leyti, að það hafi runnið til annarra en þeirra sjálfra. Greiðslan til Guðmundar Péturssonar kynni að hafa verið látin „hverfa“ með einhverri aðferð, slíkri sem greinir í máli þessu, en það hefur þá verið fyrir þann tíma, sem máli skiptir hér.

Ákærðu hafa að vísu sýnt fram á eða fært líkur að því, að margs konar óreiða og rangfærslur hafi verið hafðar í frammi í bókhaldi í Landssmiðjunni, og að ýmsum viðskiptamönnum eða umboðsmönnum viðskiptaaðilja hafi verið veitt ókeypis fyrirgreiðsla, að því er talið er í því skyni, að þeir beindu viðskiptum að smiðjunni. Hins vegar hefur ekki komið neitt fram, er styrki

framburð þeirra um, að í þessu skyni hafi verið tekið fé úr sjóði smiðjunnar og því leynt með þeim aðferðum, sem lýst er í þessu máli.

Dómurinn telur því, að líta verði svo á, að ákærðu hafi dregið sér fé það, sem talið þykir sannað, að þeir hafi tekið úr sjóði Landssmiðjunnar og ákæra lýtur að.

Verður þá tekin afstaða til einstakra atriða ákærunnar og þá fyrst til A-þáttar ákæru, er veit að ákærðu báðum.

I. kafli. Telja verður sannað, að allar fjárhæðir, sem taldar eru í þessum kafla, hafi komizt í hendur ákærða Magnúsi Helga og að þær hafi ekki runnið í sjóð Landssmiðjunnar.

Um ávísun þá, sem 1. liður lýtur að, er það að segja, að fjárhæðin átti að réttu lagi að skiptazt á 8 viðskiptamenn smiðjunnar. Af fjárhæðinni hafa kr. 14.229.22 verið færðar á viðskiptareikninga fjögurra af þessum aðiljum. Ekkert hefur verið fært á reikning hinna fjögurra. Ákærðu hafa enga grein gert fyrir því, hvað orðið hefur af hinum hluta fjárhæðarinnar, enda varð eigi farið rétt með hana á annan hátt en þann, að fjárhæðin rynni til þeirra viðskiptamanna, sem endurgreiðsla var veitt fyrir.

Sömu athuganir eiga við um ávísunina í 4. lið. Þar hafa eigi réttar fjárhæðir verið færðar á viðskiptareikninga hinna 10 aðilja, sem endurgreiðsla er veitt fyrir. Af þeim kr. 7.909.00, sem af hafa gengið, hefur ákærði Magnús Helgi, eftir því sem hann sjálfur segir, notað kr. 5.847.01 til greiðslu inn á reikninga tveggja óviðkomandi aðilja, og að sjálfsögðu öldungis ranglega. Fyrir eftirstöðvunum, kr. 2.061.99, hefur hann ekki gert neina viðhlítandi grein.

Ákærði Magnús Helgi hefur kannazt við, að hann hafi tekið við hinu ávísaða fé og ekki staðið skil á því að öllu leyti í sjóð. Samkvæmt því verður að telja sannað, að hann hafi dregið sér fé þetta, þar á meðal þær kr. 18.591.78 af ávísuninni í 1. lið, sem ekki hafa samkvæmt bókhaldinu runnið í sjóðinn, og þær kr. 2.061.99 af ávísuninni í 4. lið, sem ákærði hefur enga grein getað gert fyrir. Hefur ákærði Magnús Helgi með brotum þessum unnið til refsingar samkvæmt 247. gr. almennra hegningarlaga. Fjárvinningur hans af brotum þeim, sem talin eru í þessum kafla, nemur kr. 77.937.13.

Ákærði Jóhannes hefur eindregið neitað því, að honum hafi verið kunnugt um fjártökur úr sjóði Landssmiðjunnar með þessum hætti. Þykir sá möguleiki vera fyrir hendi, að ákærði Magnús Helgi hafi dregið undan innborganir, án þess að Jóhannesi þyrfti

að vera það kunnugt. Verður ákærði Jóhannes því sýknaður af þessum þætti ákæru.

II. kafli. Telja verður sannað, að í öllum þeim tilvikum, er talin eru í þessum kafla, hafi gömul fylgiskjöl verið endurnotuð og fé dregið með þeim hætti úr sjóði Landssmiðjunnar. Þykja ákærðu þannig hafa dregið sér fé, samtals kr. 207.684.31. Þá er ljóst, að í öllum tilvikum hefur reikningur, sem endurnotaður var, verið færður í bókhald, og er þar um að ræða rangar færslur í bók, sem lögskylt er að halda. Eins og á stóð, er rétt að telja báða hina ákærðu aðalmenn að þeim brotum, en þau varða við 158. gr. almennra hegningarlaga.

Í tilfellum þeim, sem liðir 1, 3, 13—20, 22—24, 26—29, 31—33, 37, 42, 51—53 og 55 í þessum kafla lúta að, breyttu ákærðu í blekkingarskyni innihaldi skjala og notuðu þau síðan sem sjóðsfylgiskjöl. Hafa þeir með brotum þessum unnið til refsingar samkvæmt 155. gr. almennra hegningarlaga. Tæmir ákvæði þetta sök ákærðu, þannig að 247. gr. almennra hegningarlaga verður ekki beitt einnig um þessi brot. Hins vegar ber að refsa ákærðu samkvæmt 247. gr. fyrir brot þau, sem talin eru í liðum 2, 4—12, 21, 25, 30, 34—36, 38—41, 43—50, 54 og 56—58 í þessum kafla ákæru.

III. kafli. Bókhaldsrannsókn sýnir, að samlagningarstrimlar hafa verið rangfærðir, svo sem lýst er í þessum kafla ákæru. Samkvæmt því og framburðum ákærðu um þessi atriði þykir sannað, að þeir hafi á þennan hátt dregið sér úr sjóði Landssmiðjunnar samtals kr. 71.808.75 og unnið þannig til refsingar samkvæmt 247. gr. almennra hegningarlaga.

Hin ranga samlagningartala hefur í öllum tilvikum verið færð í bókhald Landssmiðjunnar, og varða þær rangfærslur ákærðu refsingu samkvæmt 158. gr. almennra hegningarlaga.

IV. kafli. Í öllum þeim 54 tilvikum, sem talin eru í þessum kafla, hafa skjöl verið fölsuð, þannig að innihaldi þeirra hefur í blekkingarskyni verið breytt og þau síðan notuð sem sjóðsfylgiskjöl. Telja verður ákærðu báða aðalmenn að brotum þessum, og varða þau við 155. gr. almennra hegningarlaga. Eigi ber að beita jafnframt 247. gr. hegningarlaga, þótt auðgun hafi leitt af brotunum. Fjárvinningur ákærðu samkvæmt þessum kafla ákæru nemur kr. 109.157.00, en eigi 109.377.00 sem segir í ákæru, sbr. það, sem að framan segir um 4. og 15. lið þessa kafla.

Samkvæmt hinum fölsuðu skjölum hafa rangar tölur verið færðar í bókhald Landssmiðjunnar. Varða þær færslur hina ákærðu refsingu samkvæmt 158. gr. almennra hegningarlaga.

V. kafli. Sannað þykir, að í öllum þeim tilvikum, sem talin eru í kafla þessum, hafi skjöl ranglega verið notuð sem sjóðsfylgiskjöl, þ. e. að engar greiðslur hafa farið fram til Hafskipa h/f samkvæmt skjölum þessum, heldur hafa ákærðu notað þau til að dylja tilsvarendi fjártökur úr sjóði, er runnið hafi í þeirra eigin vasa. Hafa ákærðu með brotum þessum unnið til refsingar samkvæmt 247. gr. almennra hegningarlaga, og með því að færa í bókhald smiðjunnar greiðslur þessar sem greiðslur til Hafskipa h/f hafa þeir brotið gegn 158. gr. sömu laga.

Fjárvinningur ákærðu samkvæmt brotum í þessum kafla hefur numið kr. 20.155.00.

VI. kafli. Ekki er vitað, hverjir kvittað hafa reikninga þá, sem taldir eru í 1. og 2. lið þessa kafla. Þykir óvíst, hversu háttað var greiðslu á reikningum þessum, og verður ekki talið sannað, að ákærðu hafi dregið sér fé í þessum tveimur tilvikum.

Aftur á móti þykir ljóst, að í þrjú skiptin, sem lýst er í þessum kafla, hafi fé verið tekið úr sjóði Landssmiðjunnar með því að nota ranglega afrit af reikningi (3. liður), ljósrit af sjóðsfylgiskjali (4.) og ókvittaðan reikning (5.). Þykja ákærðu með þessu hafa gerzt brotlegir við 247. gr. almennra hegningarlaga svo og 158. gr. sömu laga.

Um B-þátt ákæru er það að segja, að ákærði Magnús Helgi ritaði í heimildarleysi framsal f. h. Landssmiðju á víxlana, sem voru smiðjunni öldungis óviðkomandi, og gerði hann stofnunina með þessu að skuldara að víxlunum. Með þessari misnotkun á aðstöðu sinni hefur ákærði Magnús Helgi brotið gegn 249. gr. almennra hegningarlaga.

Landssmiðjan er starfrækt af ríkissjóði samkvæmt lögum nr. 102/1936, og ákærðu, sem voru fastir starfsmenn stofnunarinnar, teljast því hafa verið opinberir starfsmenn. Öll þau brot, sem dómur þessi lýtur að, frömdu þeir með misnotkun stöðu sinnar. Refsingu fyrir brotin ber því að ákveða samkvæmt ákvæðum 138. gr. almennra hegningarlaga.

Ákærði Magnús Helgi Kristjánsson hefur ekki sætt refsingum nema sektum fyrir umferðarbrot.

Ákærði Jóhannes hefur einu sinni verið dæmdur í 10 daga varðhald fyrir umferðarlagabrot og sætt á greiðslu sekta fyrir umferðarbrot svo og einu sinni á greiðslu 4.000.00 kr. sektar fyrir 261. gr. almennra hegningarlaga (misnotkun tékka).

Við ákvörðun refsingar ber að líta til ákvæða 77. gr. almennra

hegningarlaga og enn fremur til þess, að ákærðu misstu stöður sínar.

Verður refsing ákærða Magnúsar Helga Kristjánssonar ákveðin fangelsi 20 mánuðir og refsing ákærða Jóhannesar Gíslasonar fangelsi 18 mánuðir.

Atvinnumálaráðuneytið gerði í máli þessu kröfu um, að ákærðu yrðu in solidum dæmdir til þess að greiða Landssmiðjunni kr. 607.227.27 ásamt 7% ársvöxtum frá 1. janúar 1965 til greiðsludags. Við lokaflutning málsins hefur krafa þessi verið lækkuð niður í kr. 525.346.42, og er sú tala í samræmi við ákærana í máli þessu.

Af því, sem sagt var um I. kafla ákæru hér að framan, er ljóst, að ákærði Jóhannes er ekki fébótaskyldur að því leyti, en hins vegar ákærði Magnús Helgi. Ber að dæma hann til að greiða Landssmiðjunni kr. 77.937.13, er hann telst sannur um að hafa dregið sér samkvæmt þessum kafla ákæru.

Samkvæmt þeim niðurstöðum, sem fengnar eru hér að framan, hafa ákærðu sameiginlega auðgast um kr. 429.309.29 samkvæmt þeim ákæruatriðum, sem rakin eru í II.—VI. kafla og talin eru sönnuð. Ber að dæma hina ákærðu in solidum til greiðslu þessarar fjárhæðar.

Um vaxtakröfuna er þess að gæta, að vaxta er krafizt frá 1. janúar 1965. Nú er fram komið, að hluta þess fjár, sem ákærðu öfluðu sér með brotum sínum, hafa þeir dregið sér á fyrstu 9 mánuðum ársins 1965. Á hinn bóginn hefur meiri hluti fjártökuunnar farið fram á árunum 1961—1964, svo sem fram kemur af þessari töflu:

II. kafli	1961	1962	1963	1964	1965
ákæru . . .	31.483.08	10.778.07	40.920.70	64.581.21	59.921.25
III. kafli . .			32.233.00	18.905.00	20.670.75
IV. kafli . .			5.005.00	46.505.00	57.647.00
V. kafli . .					20.155.00
VI. kafli . .				3.975.00	16.529.23
	31.483.08	10.778.07	78.158.70	133.966.21	174.923.23

Af þeim kr. 77.937.13, sem ákærði Magnús Helgi er sakfelldur fyrir að hafa dregið sér samkvæmt I. kafla ákæru, hefur hann aflað sér einungis kr. 9.101.00 á árinu 1965, en kr. 18.591.78 á árinu 1963 og kr. 50.244.35 árið 1964.

Af hálfu kröfuhafa er krafan um vexti talin gerð með framan- greindum hætti af hagkvæmnisástæðum í stað þess að krefjast vaxta af hverri fjárhæð, frá því að hún hafi verið tekin úr sjóði, enda sé ekki með þessum hætti hallað á hina ákærðu. Þegar litið er á ofanskráða skiptingu milli ára, þykir mega fallast á þetta og dæma vexti af allri fjárhæðinni frá 1. janúar 1965 að telja til greiðsludags.

Ákærði Magnús Helgi Kristjánsson verður dæmdur til greiðslu málsvarnarlauna skipaðs verjanda síns, Björns Sveinbjörnssonar hæstaréttarlögmanns, en ákærði Jóhannes Gíslason til greiðslu málsvarnarlauna til Jónasar Aðalsteinssonar héraðsdómslögmanns, skipaðs verjanda síns. Ákærðu verða in solidum dæmdir til greiðslu alls annars kostnaðar sakarinnar, þar á meðal máls-sóknarlauna skipaðs sækjanda í málinu, Guðmundar Skaftasonar héraðsdómslögmanns.

Málssóknarlaun ákveðast kr. 60.000.00 og málsvarnarlaun sama fjárhæð til hvors verjanda.

Dómsorð:

Ákærði Magnús Helgi Kristjánsson sæti fangelsi 20 mánuði og ákærði Jóhannes Gíslason fangelsi 18 mánuði.

Ákærði Magnús Helgi Kristjánsson greiði Landssmiðjunni kr. 77.937.13 ásamt 7% ársvöxtum frá 1. janúar 1965 til greiðsludags.

Ákærðu greiði Landssmiðjunni in solidum kr. 429.309.29 ásamt 7% ársvöxtum frá 1. janúar 1965 til greiðsludags.

Ákærði Magnús Helgi Kristjánsson greiði málsvarnarlaun skipaðs verjanda síns, Björns Sveinbjörnssonar hæstaréttarlögmanns, kr. 60.000.00, og ákærði Jóhannes Gíslason málsvarnarlaun skipaðs verjanda síns, Jónasar Aðalsteinssonar héraðsdómslögmanns, kr. 60.000.00. Allan annan sakarkostnað greiði ákærðu in solidum, þar á meðal kr. 60.000.00 í sak-sóknarlaun til skipaðs sækjanda, Guðmundar Skaftasonar héraðsdómslögmanns.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.
